T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GELENEKSEL BOR EVLERİ

Mehmet Selçuk GÜROL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Nisan-2017
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GELENEKSEL BOR EVLERİ

Mehmet Selçuk GÜROL

Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bahtiyar EROĞLU

2017, 228 Sayfa

Jüri
Prof. Dr. Mine ULUSOY
Yrd. Doç. Dr. Bahtiyar EROĞLU
Doç. Dr. Semiha AKÇAÖZOĞLU

Geleneksel Türk evleri, Türk halkının kültürel değerleriyle oluşmuş olan canlı bir kültür ortamıdır. Kültürel mirasımızın en değerli varlıklarındandır. Türk Evi esas şeklini Anadolu'da kazanmıştır. Eski Türk töreleri ve İslam dininin getirdiği esaslar, evin planlanmasında ve iç mekanın düzenlenmesinde önemli etkenlerdir. Anadolu'da değişik bölgelerde, farklı kültür ortamlarında ve bölgeye has yapı malzemeleri ile kendine has kimliğe sahip ev tipleri oluşmuştur.

Orta Anadolu da yer alan Bor'da da iklim ve coğrafya özelliklerinden dolayı kendine özgü mimari karaktere sahip evler yapılmıştır. Geleneksel Bor evleri yapıldıkları dönemin kültürünü ve sosyal ekonomik yapısını günümüze yansıtmakta, kentin görsel, tarihsel ve yaşam değerlerini artırmaktadır.

Bu çalışmada tanımlanmaya çalışılan ve tarihsel, mimari ve estetik değerleri olan evlerin korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Bor evleri, Mimari özellikleri, Türk evleri, Plan özellikleri.

ABSTRACT

MASTER THESIS

TRADITIONAL BOR HOUSES

Mehmet Selçuk GÜROL

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF SELÇUK UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN ARCHiTECTURE

Advisor: Asst. Prof. Dr. Bahtiyar EROĞLU

2017, 228 Pages

Jury
Prof. Dr. Mine ULUSOY
Asst. Prof. Dr. Bahtiyar EROĞLU
Assoc. Prof. Dr. Semiha AKÇAÖZOĞLU

Traditional Turkish houses are living cultural environment formed by cultural values of Turkish people. They are the most precious part of our cultural heritage. The Turkish house has gained its original form in Anatolia. Old Turkish customs and İslamic principles are important factors in planning the house and arranging the interior decoration. House types with an original character have formed in different regions of Anatolia, by the effects of various cultural atmospheres and local building materials.

Because of the climatic and geographic features, houses which have original architectural characteristics have been built in Bor that is located in middle Anatolia. Traditional Bor houses reflect the cultural, socio-economical pattern of their period and increase the visual, historical and living values of the town.

Houses which I tried to describe in this study and which have historical, architectural and esthetic values, must be protected, kept alive and passed on to future generation.

Key words: Traditional Bor Houses, Architectural features, Turkish Houses, The features of their plans.

ÖNSÖZ

Türk kültürünün değişmez bir parçası olan, mimarlık tarihimizin büyük bir bölümünü kapsayan evlerimiz, gün geçtikçe yeni yapıların arasında kaybolmakta ve kendi kaderlerine terk edilmektedir.

Gelecek kuşaklara teslim etmek zorunda olduğumuz evlerimizin korunması ve yaşatılması, bu sayede geçmişimizi bir parça olsun görebilmemiz açısından oldukça önemlidir.

Niğde İlinin en büyük ilçesi konumunda olan Bor İlçesi'nde " Geleneksel Türk Konut Mimarisi " açısından özellik arz eden birçok konut olmasına rağmen, bu yöre hakkında yeterli bir araştırmaya bugüne kadar rastlanmamıştır. Bu anlamda bu çalışmanın Geleneksel Bor Evlerinin karakteristik özelliklerinin ortaya konulması açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmalarım sırasında sabrını ve yardımını esirgemeyen, beni yönlendiren, eleştirileri, fikirleri ile çalışmalarıma ışık tutan değerli danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Bahtiyar EROĞLU'na, Bor ile ilgili kaynak araştırmalarımda yardımcı olan, Bor Belediyesi Fen İşleri Müdürü İnşaat Mühendisi Sayın Hasan TURGUT'a, rölöveler de yardımlarını esirgemeyen Makina Mühendisi A. Onur GÜROL, İnşaat Mühendisi Erdinç MAPCI ve Mimar D. Ataner KOÇAK'a, metin çevirmede yardımlarını esirgemeyen Bilgisayar Mühendisi M. Tolga GÜROL ve Bilişim Teknolojileri Öğretmeni Ersan DOĞAN'a, teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Mehmet Selçuk GÜROL
KONYA-2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **v**

ÖNSÖZ ..... **vi**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **ix**

RESİMLER LİSTESİ ..... **xi**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xxi**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Çalışmanın Amacı 2
1.2. Çalışmanın Kapsamı 3
1.3. Kaynak Araştırması 3
1.4. Materyal ve Metot 6

2. GELENEKSEL TÜRK EVİ TANIMI VE BOR EVLERİ **7**

2.1. Ev ve İnsan 7
2.2. Türk Evi Tanımı 8
2.2.1. Türk evi plan şemasının ana unsurları 8
2.2.2. Türk evinde plan tipleri 13
2.2.3. Türk evinin tarihi süreç içinde gelişimi 17
2.3. Bor'un Coğrafyası, Tarihi, İklimi, Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapısı 23

3. GELENEKSEL BOR EVLERİNİN TEKNİK YÖNDEN İNCELENMESİ **25**

3.1. Çaycılar Konağı 26
3.1.1. Yeri ve bugünkü durumu 26
3.1.2. İnşaat tarihi ve banisi 26
3.1.3. Kitabesi 26
3.1.4. Mimarisi ve tezyinatı 26
3.1.5. Malzeme ve teknik özellikleri 30
3.1.6. Tamirat ve tadilatlar 31
3.2. Bilgenler Konağı (Dispanser) 69
3.2.1. Yeri ve bugünkü durumu 69
3.2.2. İnşaat tarihi ve banisi 69
3.2.3. Kitabesi 69
3.2.4. Mimarisi ve tezyinatı 69
3.2.5. Malzeme ve teknik özellikleri 73
3.2.6. Tamirat ve tadilatlar 74
3.3. Bilginler Konağı 109
3.3.1. Yeri ve bugünkü durumu 109
3.3.2. İnşaat tarihi ve banisi 109

3.3.3. Kitabesi 109
3.3.4. Mimarisi ve tezyinatı 110
3.3.5. Malzeme ve Teknik Özellikleri 114
3.3.6. Tamirat ve tadilatlar 115
3.4. Kızılay Konağı 153
3.4.1. Yeri ve bugünkü durumu 153
3.4.2. İnşaat tarihi ve banisi 153
3.4.3. Kitabesi 153
3.4.4. Mimarisi ve tezyinatı 153
3.4.5. Malzeme ve teknik özellikleri 155
3.4.6. Tamirat ve tadilatlar 156
3.5. Tuğrullar Konağı 174
3.5.1. Yeri ve bugünkü durumu 174
3.5.2. İnşaat tarihi ve banisi 174
3.5.3. Kitabesi 174
3.5.4.Mimarisi ve tezyinatı 174
3.5.5. Malzeme ve teknik özellikleri 176
3.5.6. Tamirat ve tadilatlar 177
3.6. Demirler Konağı 198
3.6.1. Yeri ve bugünkü durumu 198
3.6.2. İnşaat tarihi ve banisi 198
3.6.3. Kitabesi 198
3.6.4. Mimarisi ve tezyinatı 198
3.6.5. Malzeme ve teknik özellikleri 199
3.6.6. Tamirat ve tadilatlar 200

4. DEĞERLENDİRME 215

4.1. Geleneksel Bor Evlerinin Özellikleri 215
4.1.1. Bor evlerinin plan özellikleri 215
4.1.2. Malzeme özelikleri ve yapım teknikleri 216
4.1.3. Cephe özellikleri 217
4.1.4. Süsleme özellikleri 218
4.2. Geleneksel Türk Evi Mimarisinde Bor Evlerinin Yeri 220

5. SONUÇ 224

KAYNAKLAR 225

ÖZGEÇMİŞ 228

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil.2.2.1. Topak ev ve odanın kıyaslanması (Küçükerman, 1973) 9
Şekil.2.2.2. Türk evi odasında mekanı oluşturan elemanların birbiriyle ilişkileri (Küçükerman, 1973) ... 10
Şekil 2.2.3. Çadır ve odanın fonksiyon yönünden ilişkisi (Küçükerman,1973) 12
Şekil 2.2.4. Sofasız plan tipi Antakya Kavuçuk evi (Sözen, 2001) 14
Şekil 2.2.5. Dış sofalı plan tipi Kula Beyoğlu evi (Sözen, 2001) 14
Şekil 2.2.6. İç sofalı plan tipi Konya Dede evi (Sözen, 2001) 15
Şekil 2.2.7. Orta sofalı plan tipi Safranbolu Gökçüoğlu evi (Sözen, 2001) 16
Şekil 2.2.8. Çadır plan ve görünüşü (Küçükerman, 1973) 18
Şekil 3.1. Bor'da tespit edilen altı evin harita üzerinde gösterimi 25
Şekil 3.1.1. Çaycılar konağı vaziyet planı (Ustabaşı, 2007) 32
Şekil 3.1.2. Çaycılar konağı bodrum kat planı (Ustabaşı, 2007) 32
Şekil 3.1.3. Çaycılar konağı zemin kat planı (Ustabaşı, 2007) 33
Şekil 3.1.4. Çaycılar konağı üst kat planı (Ustabaşı, 2007) 33
Şekil 3.1.5. Çaycılar konağı a-a kesiti (Ustabaşı, 2007) 34
Şekil 3.1.6. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü (Ustabaşı, 2007) 34
Şekil 3.1.7. Çaycılar konağı b-b kesiti (Ustabaşı, 2007) 35
Şekil 3.1.8. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi görünüşü (Ustabaşı, 2007) 35
Şekil 3.1.9. Çaycılar konağı kuzeybatı cephesi perspektif görünüşü (Ustabaşı, 2007) 36
Şekil 3.1.10. Çaycılar konağı güneybatı cephesi görünüşü (Ustabaşı, 2007) 36
Şekil 3.1.11. Çaycılar konağı adana caddesi selamlık girişi perspektif görünüşü (Ustabaşı, 2007) 37
Şekil 3.1.12. Çaycılar konağı selamlık girişi üzeri cumba perspektif görünüşü (Ustabaşı, 2007) 37
Şekil 3.2.1. Bilgenler konağı vaziyet planı 75
Şekil 3.2.2. Bilgenler konağı bodrum kat planı 75
Şekil 3.2.3. Bilgenler konağı zemin kat planı 76
Şekil 3.2.4. Bilgenler konağı 1. kat planı 76
Şekil 3.2.5. Bilgenler konağı a-a kesiti 77
Şekil 3.2.6. Bilgenler konağı b-b kesiti 77
Şekil 3.2.7. Bilgenler konağı güney cephesi görünüşü 78
Şekil 3.2.8. Bilgenler konağı doğu cephesi görünüşü 78
Şekil 3.2.9. Bilgenler konağı kuzey cephesi görünüşü 79
Şekil 3.2.10. Bilgenler konağı batı cephesi görünüşü 79
Şekil 3.2.11. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli oda tavan planı 80
Şekil 3.2.12. Bilgenler konağı pencere detayları 81
Şekil 3.2.13. Bilgenler konağı pencere detayları 81
Şekil 3.3.1. Bilginler konağı vaziyet planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 116
Şekil 3.3.2. Bilginler konağı bodrum kat planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 116
Şekil 3.3.3. Bilginler konağı zemin kat planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 117
Şekil 3.3.4. Bilginler konağı üst kat planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 117

Şekil 3.3.5. Bilginler konağı çatı planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 118
Şekil 3.3.6. Bilginler konağı a-a kesiti (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 118
Şekil 3.3.7. Bilginler konağı b-b kesiti (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 119
Şekil 3.3.8. Bilginler konağı c-c kesiti (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 119
Şekil 3.3.9. Bilginler konağı doğu cephesi görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 120
Şekil 3.3.10. Bilginler konağı kuzey cephesi görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)..... 120
Şekil 3.3.11. Bilginler konağı batı cephesi görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 121
Şekil 3.3.12. Bilginler konağı güney cephesi görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 121
Şekil 3.3.13. Bilginler konağı doğu cephe cumba detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 122
Şekil 3.3.14. Bilginler konağı kuzey cephe cumba detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)..... 122
Şekil 3.3.15. Bilginler konağı pencere detay görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 123
Şekil 3.3.16. Bilginler konağı pencere detay görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 123
Şekil 3.3.17. Bilginler konağı camlı ahşap iç kapı detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)..... 124
Şekil 3.3.18. Bilginler konağı ahşap dolap detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 124
Şekil 3.3.19. Bilginler konağı camlı ahşap iç kapı detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)..... 125
Şekil 3.3.20. Bilginler konağı batı cephe giriş kapı detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü) 125
Şekil 3.4.1. Kızılay konağı vaziyet planı 157
Şekil 3.4.2. Kızılay konağı zemin kat planı 157
Şekil 3.4.3. Kızılay konağı 1. kat planı 158
Şekil 3.4.4. Kızılay konağı 2. kat planı 158
Şekil 3.4.5. Kızılay konağı güney cephesi görünüşü 159
Şekil 3.4.6. Kızılay konağı batı cephesi görünüşü 159
Şekil 3.4.7. Kızılay konağı doğu cephesi görünüşü 160
Şekil 3.5.1. Tuğrullar konağı vaziyet planı 178
Şekil 3.5.2. Tuğrullar konağı zemin kat planı 178
Şekil 3.5.3. Tuğrullar konağı 1. kat planı 179
Şekil 3.5.4. Tuğrullar konağı kuzey cephesi görünüşü 179
Şekil 3.5.5. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü 180
Şekil 3.6.1. Demirler konağı vaziyet planı 201
Şekil 3.6.2. Demirler konağı zemin kat planı 201
Şekil 3.6.3. Demirler konağı 1. kat planı 202
Şekil 3.6.4. Demirler konağı güneydoğu cephesi görünüşü 202

RESİMLER LİSTESİ

Resim 2.2.1. Türk evinde oda görünüşü (Günay, 1999) 11
Resim 2.2.2. Kayseri ovasına hakim Erkilet tümülüsü üzerindeki Hızır İlyas köşkü (Sözen, 2001) 19
Resim 2.2.3. Kayseri'deki Haydar bey köşkü (Sözen 2001) 20
Resim 2.2.4. Birinci ulusal mimarlık dönemine ait İstanbul'da bir ev 22
Resim 3.1.1. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi (Adana caddesi) görünüşü 38
Resim 3.1.2. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi giriş kapısı (selamlık) görünüşü 38
Resim 3.1.3. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi giriş kapısı detay görünüşü 38
Resim 3.1.4. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi cumba detay görünüşü 39
Resim 3.1.5. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü 39
Resim 3.1.6. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü 39
Resim 3.1.7. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü 40
Resim 3.1.8. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü 40
Resim 3.1.9. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü 40
Resim 3.1.10. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü 41
Resim 3.1.11. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi kara taş kaplama görünüşü 41
Resim 3.1.12. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi kara taş kaplama görünüşü 41
Resim 3.1.13. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi (avlu kapısı) görünüşü 42
Resim 3.1.14. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi avlu kapısı detay görünüşü 42
Resim 3.1.15. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi pencere ve saçak detay görünüşü 42
Resim 3.1.16. Çaycılar konağı güneydoğu ve kuzeydoğu cephesi görünüşü 43
Resim 3.1.17. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi görünüşü 43
Resim 3.1.18. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi giriş eyvanı pencere detay görünüşü 43
Resim 3.1.19. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi görünüşü 44
Resim 3.1.20. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi detay görünüşü 44
Resim 3.1.21. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi haremlik girişi merdiven görünüşü 44
Resim 3.1.22. Çaycılar konağı kuzeybatı cephesi görünüşü 45
Resim 3.1.23. Çaycılar konağı güneybatı cephesi görünüşü 45
Resim 3.1.24. Çaycılar konağı kuzeybatı cephesi görünüşü 45
Resim 3.1.25. Çaycılar konağı kuzeybatı cephesi görünüşü 46
Resim 3.1.26. Çaycılar konağı taş silme detay görünüşü 46
Resim 3.1.27. Çaycılar konağı çatı görünüşü 46
Resim 3.1.28. Çaycılar konağı zemin kat tahtalıdan avlu görünüşü 47
Resim 3.1.29. Çaycılar konağı avludan tahtalıya çıkan merdiven görünüşü 47
Resim 3.1.30. Çaycılar konağı zemin kat tahtalıdan 1. kata çıkan merdiven görünüşü 47
Resim 3.1.31. Çaycılar konağı avludan bodrum kat giriş kapısı görünüşü 48
Resim 3.1.32. Çaycılar konağı avludan görünüş 48
Resim 3.1.33. Çaycılar konağı avludan görünüş 48
Resim 3.1.34. Çaycılar konağı avludan bodrum kat giriş kapısı görünüşü 49

Resim 3.1.35. Çaycılar konağı zemin kat selamlık bölümü giriş kapısı içeriden görünüşü 49
Resim 3.1.36. Çaycılar konağı selamlık sofadan 1. kata çıkan merdiven görünüşü 49
Resim 3.1.37. Çaycılar konağı haremlik bölümü giriş kapısı içeriden görünüşü 50
Resim 3.1.38. Çaycılar konağı haremlik sofadan 1. kata çıkan merdiven görünüşü 50
Resim 3.1.39. Çaycılar konağı haremlik girişi güneydoğusundaki odadan bir görünüş 50
Resim 3.1.40. Çaycılar konağı zemin kat selamlık mutfaktaki ocak görünüşü 51
Resim 3.1.41. Çaycılar konağı zemin kat selamlık güneydoğu oda dolap görünüşü 51
Resim 3.1.42. Çaycılar konağı zemin kat selamlık güneydoğu oda dolap görünüşü 51
Resim 3.1.43. Çaycılar konağı zemin kat tandır görünüşü 52
Resim 3.1.44. Çaycılar konağı zemin kat tandır perspektif görünüşü 52
Resim 3.1.45. Çaycılar konağı zemin kat tandır evi çeşme görünüşü 52
Resim 3.1.46. Çaycılar konağı zemin kat tandır evinden bir görünüş 53
Resim 3.1.47. Çaycılar konağı zemin kat tandır kemeri kilit taşı detay görünüşü 53
Resim 3.1.48. Çaycılar konağı zemin kat selamlık mutfak görünüşü 53
Resim 3.1.49. Çaycılar konağı zemin kat haremlik banyo ocak görünüşü 54
Resim 3.1.50. Çaycılar konağı haremlik üst kat güneydoğu odadan dolap görünüşü 54
Resim 3.1.51. Çaycılar konağı zemin kat tandır evi tavan görünüşü 54
Resim 3.1.52. Çaycılar konağı zemin kat balkondan avluya inen merdiven görünüşü 55
Resim 3.1.53. Çaycılar konağı selamlık 1. kat mutfaktan dolap görünüşü 55
Resim 3.1.54. Çaycılar konağı selamlık 1. kat mutfaktan dolap görünüşü 55
Resim 3.1.55. Çaycılar konağı alt kat balkondan üst balkona çıkan merdiven görünüşü 56
Resim 3.1.56. Çaycılar konağı zemin kat güney batı avluya bakan pencere görünüşü 56
Resim 3.1.57. Çaycılar konağı üst kat selamlık sofa cumba görünüşü 56
Resim 3.1.58. Çaycılar konağı selamlık üst kat sofaya çıkan merdiven üstten görünüşü 57
Resim 3.1.59. Çaycılar konağı haremlik alt sofaya inen ahşap merdiven görünüşü 57
Resim 3.1.60. Çaycılar konağı haremlik alt sofaya inen ahşap merdiven görünüşü 57
Resim 3.1.61. Çaycılar konağı selamlık üst kat sofaya çıkan merdiven üstten görünüşü 58
Resim 3.1.62. Çaycılar konağı selamlık üst kat yıkılan duvar detay görünüşü 58
Resim 3.1.63. Çaycılar konağı üst kat selamlık güneydoğu oda görünüşü 58
Resim 3.1.64. Çaycılar konağı haremlik üst kat güneydoğu odadan tavan görünüşü 59
Resim 3.1.65. Çaycılar konağı zemin kat selamlık güneybatı orta odadan görünüş 59
Resim 3.1.66. Çaycılar konağı çift kanatlı dolap görünüşü 59
Resim 3.1.67. Çaycılar konağı selamlık üst kat sofaya çıkan merdiven üstten görünüşü 60
Resim 3.1.68. Çaycılar konağı üst kat haremlik sofadan balkon çıkış kapısı görünüşü 60
Resim 3.1.69. Çaycılar konağı haremlik üst kat sofadan selamlığa geçiş kapısı görünüşü 60
Resim 3.1.70. Çaycılar konağı üst kat haremlik güneydoğu odadan görünüş 61
Resim 3.1.71. Çaycılar konağı üst kat güneybatı odadan dolap görünüşü 61
Resim 3.1.72. Çaycılar konağı üst kat güneybatı odadan dolap görünüşü 61
Resim 3.1.73. Çaycılar konağı dolap görünüşü 62
Resim 3.1.74. Çaycılar konağı dolap görünüşü 62

Resim 3.1.75. Çaycılar konağı üst kat güneybatı odadan dolap görünüşü 62
Resim 3.1.76. Çaycılar konağı zemin kat selamlık güneydoğu odadan görünüş 63
Resim 3.1.77. Çaycılar konağı dolap görünüşü 63
Resim 3.1.78. Çaycılar konağı dolap görünüşü 63
Resim 3.1.79. Çaycılar konağı üst kat güneybatı odadan pencere görünüşü 64
Resim 3.1.80. Çaycılar konağı üst kat selamlık güneydoğu odadan görünüş 64
Resim 3.1.81. Çaycılar konağı selamlık üst kat sofaya çıkan merdiven üstten görünüşü 64
Resim 3.1.82. Çaycılar konağı selamlık üst kat mutfak ilk bölüm ocak görünüşü 65
Resim 3.1.83. Çaycılar konağı üst kat balkon ve seyir terası görünüşü 65
Resim 3.1.84. Çaycılar konağı üst kat seyir terası görünüşü 65
Resim 3.1.85. Çaycılar konağı üst kat balkon görünüşü 66
Resim 3.1.86. Çaycılar konağı üst kat balkondan alt balkona inen merdiven görünüşü 66
Resim 3.1.87. Çaycılar konağı üst kat balkondan bir görünüş 66
Resim 3.1.88. Çaycılar konağı üst kat balkondan bir görünüş 67
Resim 3.1.89. Çaycılar konağı bodrum kattan bir görünüş 67
Resim 3.1.90. Çaycılar konağı bodrum kattan bir görünüş 67
Resim 3.1.91. Çaycılar konağı bodrum kattan bir görünüş 68
Resim 3.1.92. Çaycılar konağı bodrum kattan bir görünüş 68
Resim 3.1.93. Çaycılar konağı bodrum kat dış cepheye açılan mazgal pencere görünüşü 68
Resim 3.2.1. Bilgenler konağı güney cephesi (dispanser sokak) görünüşü 82
Resim 3.2.2. Bilgenler konağı güney cephesi (dispanser sokak) görünüşü 82
Resim 3.2.3. Bilgenler konağı güney cephesi görünüşü 82
Resim 3.2.4. Bilgenler konağı güney cephesi (dispanser sokak) görünüşü 83
Resim 3.2.5. Bilgenler konağı güney cephesi görünüşü 83
Resim 3.2.6. Bilgenler konağı doğu cephesi görünüşü 83
Resim 3.2.7. Bilgenler konağı kuzey cephesi görünüşü 84
Resim 3.2.8. Bilgenler konağı batı cephesi görünüşü 84
Resim 3.2.9. Bilgenler konağı güney cephe konsol görünüşü 84
Resim 3.2.10. Bilgenler konağı güney cephe konsol detay görünüşü 85
Resim 3.2.11. Bilgenler konağı güney cephe giriş kapısı detay görünüşü 85
Resim 3.2.12. Bilgenler konağı güney cephe giriş kapısı detay görünüşü 85
Resim 3.2.13. Bilgenler konağı zemin kat güney ve batı cepheli oda görünüşü 86
Resim 3.2.14. Bilgenler konağı zemin kat güney ve doğu cepheli oda görünüşü 86
Resim 3.2.15. Bilgenler konağı batı cephe merdiven görünüşü 86
Resim 3.2.16. Bilgenler konağı doğu cephe merdiven görünüşü 87
Resim 3.2.17. Bilgenler konağı batı cephe merdiven detay görünüşü 87
Resim 3.2.18. Bilgenler konağı batı cephe merdiven detay görünüşü 87
Resim 3.2.19. Bilgenler konağı doğu cephe merdiven detay görünüşü 88
Resim 3.2.20. Bilgenler konağı avludan doğu merdiven ve eyvan görünüşü 88
Resim 3.2.21. Bilgenler konağı zemin kat batı cephe mutfak ocak görünüşü 88

Resim 3.2.22. Bilgenler konağı zemin kat batı cephe ocak baca görünüşü 89
Resim 3.2.23. Bilgenler konağı zemin kat kuzey cephe bodrum kat girişi görünüş 89
Resim 3.2.24. Bilgenler konağı zemin kat kuzey cephe bodrum kat görünüşü 89
Resim 3.2.25. Bilgenler konağı zemin kat eyvan kemer görünüşü 90
Resim 3.2.26. Bilgenler konağı zemin kat eyvan kemeri içeriden görünüş 90
Resim 3.2.27. Bilgenler konağı zemin kat eyvan görünüşü 90
Resim 3.2.28. Bilgenler konağı zemin kat eyvan kemeri detay görünüşü 91
Resim 3.2.29. Bilgenler konağı zemin kat kuzey ve doğu cepheli mutfak ocak görünüş 91
Resim 3.2.30. Bilgenler konağı zemin kat doğu cephe mutfak niş ve pencere görünüşü 91
Resim 3.2.31. Bilgenler konağı zemin kat avluya bakan güney cephe oda görünüşü 92
Resim 3.2.32. Bilgenler konağı zemin kat avluya bakan güney cephe oda görünüşü 92
Resim 3.2.33. Bilgenler konağı zemin kattan tavan görünüşü 92
Resim 3.2.34. Bilgenler konağı zemin kat avluya bakan güney cephe oda görünüşü 93
Resim 3.2.35. Bilgenler konağı zemin kattan tavan görünüşü 93
Resim 3.2.36. Bilgenler konağı zemin kat avlu duvarından görünüş 93
Resim 3.2.37. Bilgenler konağı avludan görünüş 94
Resim 3.2.38. Bilgenler konağı avludan görünüş 94
Resim 3.2.39. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan görünüş 94
Resim 3.2.40. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan görünüş 95
Resim 3.2.41. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan görünüş 95
Resim 3.2.42. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan görünüş 95
Resim 3.2.43. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan görünüş 96
Resim 3.2.44. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan görünüş 96
Resim 3.2.45. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan görünüş 96
Resim 3.2.46. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan tavan görünüşü 97
Resim 3.2.47. Bilgenler konağı batı cephesi merdiven üstten görünüş 97
Resim 3.2.48. Bilgenler konağı doğu cephesi merdiven üstten görünüş 97
Resim 3.2.49. Bilgenler konağı 1. kat merdiven ve balkondan görünüş 98
Resim 3.2.50. Bilgenler konağı 1. kat batı cephesine sonradan yapılan wc görünüşü 98
Resim 3.2.51. Bilgenler konağı 1. kat avluya bakan güney cephe odadan görünüş 98
Resim 3.2.52. Bilgenler konağı 1. kat avluya bakan güney cephe odadan görünüş 99
Resim 3.2.53. Bilgenler konağı 1. kat avluya bakan güney cephe odadan görünüş 99
Resim 3.2.54. Bilgenler konağı 1. kat avluya bakan güney cephe odadan görünüş 99
Resim 3.2.55. Bilgenler konağı 1. kat mutfaktan geçilen kuzey cepheli odadan görünüş 100
Resim 3.2.56. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş 100
Resim 3.2.57. Bilgenler konağı 1. kat avludan görünüş 100
Resim 3.2.58. Bilgenler konağı 1. kat eyvandan görünüş 101
Resim 3.2.59. Bilgenler konağı 1. kat eyvandan görünüş 101
Resim 3.2.60. Bilgenler konağı 1. kat eyvana açılan kuzeydeki odadan görünüş 101
Resim 3.2.61. Bilgenler konağı 1. kat eyvana açılan kuzeydeki odadan görünüş 102

Resim 3.2.62. Bilgenler konağı 1. kat eyvana açılan kuzeydeki odadan görünüş 102
Resim 3.2.63. Bilgenler konağı 1. kattan avlu doğu cephesi görünüşü 102
Resim 3.2.64. Bilgenler konağı 1. kattan avlu doğu cephesi görünüşü 103
Resim 3.2.65. Bilgenler konağı 1. kattan avlu batı cephesi görünüşü 103
Resim 3.2.66. Bilgenler konağı 1. kattan avlu kuzey cephesi görünüşü 103
Resim 3.2.67. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş 104
Resim 3.2.68. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş 104
Resim 3.2.69. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş 104
Resim 3.2.70. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş 105
Resim 3.2.71. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş 105
Resim 3.2.72. Bilgenler konağı pencere detay görünüşü 105
Resim 3.2.73. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş 106
Resim 3.2.74. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş 106
Resim 3.2.75. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş 106
Resim 3.2.76. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş 107
Resim 3.2.77. Bilgenler konağı pencere detay görünüşü 107
Resim 3.2.78. Bilgenler konağı pencere detay görünüşü 107
Resim 3.2.79. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan tavan görünüşü 108
Resim 3.2.80. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan tavan görünüşü 108
Resim 3.2.81. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan tavan görünüşü 108
Resim 3.3.1. Bilginler konağı doğu cephesi görünüşü 126
Resim 3.3.2. Bilginler konağı doğu cephesi konsol cumba görünüşü 126
Resim 3.3.3. Bilginler konağı kuzey cephesi görünüşü 126
Resim 3.3.4. Bilginler konağı kuzey cephesi konsol cumba görünüşü 127
Resim 3.3.5. Bilginler konağı kuzey cephesi zemin kat giriş kapısı görünüşü 127
Resim 3.3.6. Bilginler konağı kuzey cephesi konsol cumba görünüşü 127
Resim 3.3.7. Bilginler konağı kuzey ve batı cephesi görünüşü 128
Resim 3.3.8. Bilginler konağı batı ve güney cephesi görünüşü 128
Resim 3.3.9. Bilginler konağı güney cephesi görünüşü 128
Resim 3.3.10. Bilginler konağı güney cephesi konsol cumba görünüşü 129
Resim 3.3.11. Bilginler konağı doğu cephesi görünüşü 129
Resim 3.3.12. Bilginler konağı güney ve doğu cephesi görünüşü 129
Resim 3.3.13. Bilginler konağı doğu cephesi giriş merdiveni görünüşü 130
Resim 3.3.14. Bilginler konağı doğu cephesi cumba alttan görünüşü 130
Resim 3.3.15. Bilginler konağı doğu cephesi bodrum kat giriş kapısı görünüşü 130
Resim 3.3.16. Bilginler konağı doğu cephesi zemin kat pencere detay görünüşü 131
Resim 3.3.17. Bilginler konağı doğu cephesi zemin kat giriş kapısı görünüşü 131
Resim 3.3.18. Bilginler konağı doğu cephesi zemin kat pencere detay görünüşü 131
Resim 3.3.19. Bilginler konağı batı cephesi zemin kat giriş kapısı detay görünüşü 132
Resim 3.3.20. Bilginler konağı batı cephesi zemin kat giriş kapısı görünüşü 132

Resim 3.3.21. Bilginler konağı doğu cephesi zemin kat giriş kapısı içeriden görünüşü 132
Resim 3.3.22. Bilginler konağı zemin kat orta sofadan bir görünüş 133
Resim 3.3.23. Bilginler konağı zemin kat kuzey ve doğuya cepheli odadan bir görünüş 133
Resim 3.3.24. Bilginler konağı zemin kat kuzey ve doğuya cepheli odadan bir görünüş 133
Resim 3.3.25. Bilginler konağı zemin kat kuzey giriş kapısı içeriden görünüş 134
Resim 3.3.26. Bilginler konağı zemin kat kuzey ve batıya cepheli odadan bir görünüş 134
Resim 3.3.27. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan bir görünüş 134
Resim 3.3.28. Bilginler konağı zemin kat orta sofadan güney oda giriş kapısı görünüşü 135
Resim 3.3.29. Bilginler konağı zemin kat güney ve batıya cepheli oda dolap görünüşü 135
Resim 3.3.30. Bilginler konağı zemin kat güney ve batıya cepheli odadan bir görünüş 135
Resim 3.3.31. Bilginler konağı zemin kat güney ve batıya cepheli odadan bir görünüş 136
Resim 3.3.32. Bilginler konağı zemin kat doğu sofadan bir görünüş 136
Resim 3.3.33. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan bir görünüş 136
Resim 3.3.34. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan bir görünüş 137
Resim 3.3.35. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan dolap görünüşü 137
Resim 3.3.36. Bilginler konağı zemin kat üçgen hol görünüşü 137
Resim 3.3.37. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan üst kata çıkış merdiveni görünüşü 138
Resim 3.3.38. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan dolap görünüşü 138
Resim 3.3.39. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan üst kata çıkış merdiveni görünüşü 138
Resim 3.3.40. Bilginler konağı üst kat çıkış merdiveni üstten görünüş 139
Resim 3.3.41. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan görünüş 139
Resim 3.3.42. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan tavan görünüşü 139
Resim 3.3.43. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan doğu cephe görünüşü 140
Resim 3.3.44. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş 140
Resim 3.3.45. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş 140
Resim 3.3.46. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş 141
Resim 3.3.47. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş 141
Resim 3.3.48. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş 141
Resim 3.3.49. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan tavan detay görünüşü 142
Resim 3.3.50. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan bir görünüş 142
Resim 3.3.51. Bilginler konağı doğu cephe oda giriş kapısı içeriden görünüş 142
Resim 3.3.52. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan cumba ve sedir görünüş 143
Resim 3.3.53. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan cumba ve sedir görünüş 143
Resim 3.3.54. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan tavan detay görünüşü 143
Resim 3.3.55. Bilginler konağı doğu cephe odadan içeriden bir görünüş 144
Resim 3.3.56. Bilginler konağı üst kat güney cephe odadan bir görünüş 144
Resim 3.3.57. Bilginler konağı üst kat batıya ve güneye cepheli odadan bir görünüş 144
Resim 3.3.58. Bilginler konağı üst kat batıya ve güneye cepheli odadan dolap görünüşü 145
Resim 3.3.59. Bilginler konağı üst kat batıya ve güneye cepheli odadan bir görünüş 145
Resim 3.3.60. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan bir görünüş 145

Resim 3.3.61. Bilginler konağı üst kat güney odadan tavan görünüşü 146
Resim 3.3.62. Bilginler konağı üst kat güney cephe odadan bir görünüş 146
Resim 3.3.63. Bilginler konağı üst kat batı cephe mutfaktan bir görünüş 146
Resim 3.3.64. Bilginler konağı üst kat batı cephe mutfaktan bir görünüş 147
Resim 3.3.65. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş..... 147
Resim 3.3.66. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş..... 147
Resim 3.3.67. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş..... 148
Resim 3.3.68. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş..... 148
Resim 3.3.69. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş..... 148
Resim 3.3.70. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan camekanlı kapı detay görünüşü 149
Resim 3.3.71. Bilginler konağı üst kat kuzey cephe odadan bir görünüş 149
Resim 3.3.72. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan batı duvarı görünüşü..... 149
Resim 3.3.73. Bilginler konağı üst kat kuzey cephe odadan bir görünüş 150
Resim 3.3.74. Bilginler konağı üst kat kuzey ve batıya cepheli oda girişi görünüşü..... 150
Resim 3.3.75. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan batı duvarı görünüşü..... 150
Resim 3.3.76. Bilginler konağı üst kat doğu cepheli odadan bir görünüş..... 151
Resim 3.3.77. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan doğu duvarı görünüşü..... 151
Resim 3.3.78. Bilginler konağı üst kat kuzey cephe odadan bir görünüş 151
Resim 3.3.79. Bilginler konağı üst kat merdiven sahanlığından bir görünüş..... 152
Resim 3.3.80. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan kiler görünüşü..... 152
Resim 3.4.1. Kızılay konağı güney cephe görünüşü 161
Resim 3.4.2. Kızılay konağı batı cephe görünüşü..... 161
Resim 3.4.3. Kızılay konağı güney cephe konsol alttan görünüş 161
Resim 3.4.4. Kızılay konağı güney cephe görünüşü 162
Resim 3.4.5. Kızılay konağı güney cephe konsol görünüşü 162
Resim 3.4.6. Kızılay konağı sokak kapısı görünüşü 162
Resim 3.4.7. Kızılay konağı kuzey cephe görünüşü 163
Resim 3.4.8. Kızılay konağı kuzey cephe görünüşü 163
Resim 3.4.9. Kızılay konağı zemin kat çeşme ve merdiven görünüşü..... 163
Resim 3.4.10. Kızılay konağı zemin kat merdiven görünüşü 164
Resim 3.4.11. Kızılay konağı zemin kat ocak görünüşü..... 164
Resim 3.4.12. Kızılay konağı zemin kat ahşap bölme görünüşü 164
Resim 3.4.13. Kızılay konağı zemin kat tavan görünüşü..... 165
Resim 3.4.14. Kızılay konağı 1. kat sofa ve 2. kata çıkan merdiven görünüşü..... 165
Resim 3.4.15. Kızılay konağı 1. kat güney-batı cephedeki oda kapısı görünüşü..... 165
Resim 3.4.16. Kızılay konağı 1. kat sofadan görünüş..... 166
Resim 3.4.17. Kızılay konağı 1. kat sofadan merdiven görünüşü..... 166
Resim 3.4.18. Kızılay konağı 1. kat sofadan üst kata çıkan merdiven görünüşü..... 166
Resim 3.4.19. Kızılay konağı 1. kat güney-batı cepheli odadan görünüş 167
Resim 3.4.20. Kızılay konağı 1. kat güney-batı cepheli odadan dolap görünüşü 167

Resim 3.4.21. Kızılay konağı 1. kat güney-batı cepheli odadan dolap görünüşü 167
Resim 3.4.22. Kızılay konağı 1. kat kuzey-batı cepheli mutfaktan ocak görünüşü 168
Resim 3.4.23. Kızılay konağı 1. kat sofadan sokak kapısı görünüşü 168
Resim 3.4.24. Kızılay konağı 1. kat güney-doğu cepheli odadan görünüş 168
Resim 3.4.25. Kızılay konağı 1. kat güney-doğu cepheli odadan dolap görünüşü 169
Resim 3.4.26. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş 169
Resim 3.4.27. Kızılay konağı 2. kat sofadan dolap görünüşü 169
Resim 3.4.28. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş 170
Resim 3.4.29. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan görünüş 170
Resim 3.4.30. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan dolap görünüşü 170
Resim 3.4.31. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan dolap görünüşü 171
Resim 3.4.32. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan görünüş 171
Resim 3.4.33. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan görünüş 171
Resim 3.4.34. Kızılay konağı 2. kat kuzey-doğu cepheli odadan görünüş 172
Resim 3.4.35. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş 172
Resim 3.4.36. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş 172
Resim 3.4.37. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş 173
Resim 3.4.38. Kızılay konağı 2. kat sofadan merdiven görünüşü 173
Resim 3.5.1. Tuğrullar konağı kuzey cephesi görünüşü 181
Resim 3.5.2. Tuğrullar konağı kuzey cephesi görünüşü 181
Resim 3.5.3. Tuğrullar konağı doğu cephesi görünüşü 181
Resim 3.5.4. Tuğrullar konağı kuzey cephesi cumba görünüşü 182
Resim 3.5.5. Tuğrullar konağı kuzey cephesi görünüşü 182
Resim 3.5.6. Tuğrullar konağı sokak kapısı görünüşü 182
Resim 3.5.7. Tuğrullar konağı avlu kaynak su görünüşü 183
Resim 3.5.8. Tuğrullar konağı avlu kaynak su görünüşü 183
Resim 3.5.9. Tuğrullar konağı avlu görünüşü 183
Resim 3.5.10. Tuğrullar konağı balkon altı görünüşü 184
Resim 3.5.11. Tuğrullar konağı balkon altı görünüşü 184
Resim 3.5.12. Tuğrullar konağı avludan 1. kata çıkan merdiven görünüşü 184
Resim 3.5.13. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü 185
Resim 3.5.14. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü 185
Resim 3.5.15. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü 185
Resim 3.5.16. Tuğrullar konağı balkon üst örtüsü görünüşü 186
Resim 3.5.17. Tuğrullar konağı balkon üst örtüsü görünüşü 186
Resim 3.5.18. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü 186
Resim 3.5.19. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü 187
Resim 3.5.20. Tuğrullar konağı 1. kat giriş kapısı görünüşü 187
Resim 3.5.21. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüş 187
Resim 3.5.22. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüş 188

Resim 3.5.23. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan ocak görünüşü 188
Resim 3.5.24. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüş 188
Resim 3.5.25. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüşü 189
Resim 3.5.26. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan kapı görünüşü 189
Resim 3.5.27. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüşü 189
Resim 3.5.28. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan ocak ve perek görünüşü 190
Resim 3.5.29. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan görünüş 190
Resim 3.5.30. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan görünüş 190
Resim 3.5.31. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan görünüş 191
Resim 3.5.32. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan giriş kapısı görünüşü 191
Resim 3.5.33. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan giriş kapısı görünüşü 191
Resim 3.5.34. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan görünüş 192
Resim 3.5.35. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan ahşap raf görünüşü 192
Resim 3.5.36. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe oda giriş kapısı görünüşü 192
Resim 3.5.37. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan giriş kapısı yanı pencere görünüşü 193
Resim 3.5.38. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan görünüş 193
Resim 3.5.39. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan görünüş 193
Resim 3.5.40. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan görünüş 194
Resim 3.5.41. Tuğrullar konağı 1. kat ahşap süslemeli dolap görünüşü 194
Resim 3.5.42. Tuğrullar konağı 1. kat ahşap süslemeli dolap görünüşü 194
Resim 3.5.43. Tuğrullar konağı 1. kat ahşap süslemeli dolap detay görünüş 195
Resim 3.5.44. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan dolap görünüşü 195
Resim 3.5.45. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan görünüş 195
Resim 3.5.46. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan terek görünüşü 196
Resim 3.5.47. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan tavan görünüşü 196
Resim 3.5.48. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan ahşap açık raf görünüşü 196
Resim 3.5.49. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan dolap görünüşü 197
Resim 3.5.50. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan perek detay görünüşü 197
Resim 3.6.1. Demirler konağı güney cephesi görünüşü 203
Resim 3.6.2. Demirler konağı güneydoğu cephesi görünüşü 203
Resim 3.6.3. Demirler konağı batı cephesi görünüşü 203
Resim 3.6.4. Demirler konağı batı cephesi görünüşü 204
Resim 3.6.5. Demirler konağı doğu cephesi görünüşü 204
Resim 3.6.6. Demirler konağı güneydoğu cephesi görünüşü 204
Resim 3.6.7. Demirler konağı güneydoğu cephesi konsol görünüşü 205
Resim 3.6.8. Demirler konağı batı cephesi avludan görünüş 205
Resim 3.6.9. Demirler konağı güneydoğu cephesi konsol görünüşü 205
Resim 3.6.10. Demirler konağı pencere detay görünüşü 206
Resim 3.6.11. Demirler konağı konsol alttan görünüş 206
Resim 3.6.12. Demirler konağı zemin kat sokağa bakan pencere görünüşü 206

Resim 3.6.13. Demirler konağı 1. kat batı cephe mutfak pencere görünüşü 207
Resim 3.6.14. Demirler konağı avlu giriş kapısı görünüşü 207
Resim 3.6.15. Demirler konağı giriş kapısı avludan görünüş 207
Resim 3.6.16. Demirler konağı avludan görünüş 208
Resim 3.6.17. Demirler konağı kuzey cephesi avludan görünüş 208
Resim 3.6.18. Demirler konağı zemin kat batı cephesi görünüşü 208
Resim 3.6.19. Demirler konağı 1. kat çıkış merdiveni görünüşü 209
Resim 3.6.20. Demirler konağı 1. kat çıkış merdiveni görünüşü 209
Resim 3.6.21. Demirler konağı 1. kat giriş kapısı görünüşü 209
Resim 3.6.22. Demirler konağı 1. kat tahtalı üst örtü görünüşü 210
Resim 3.6.23. Demirler konağı 1. kat holden güney oda giriş kapısı görünüşü 210
Resim 3.6.24. Demirler konağı 1. kat holden görünüş 210
Resim 3.6.25. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan görünüş 211
Resim 3.6.26. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan görünüş 211
Resim 3.6.27. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan görünüş 211
Resim 3.6.28. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan dolap görünüşü 212
Resim 3.6.29. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan görünüş 212
Resim 3.6.30. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan dolap görünüşü 212
Resim 3.6.31. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan mutfak görünüşü 213
Resim 3.6.32. Demirler konağı 1. kat mutfaktan görünüş 213
Resim 3.6.33. Demirler konağı 1. kat mutfaktan görünüş 213
Resim 3.6.34. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan tavan görünüşü 214
Resim 3.6.35. Demirler konağı 1. kat tahtalıdan görünüş 214
Resim 3.6.36. Demirler konağı avludan tuvalet görünüşü 214

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1.1. İncelenen Bor evlerinin plan, malzeme, cephe ve süsleme özelliklerinin karşılaştırılması

1. GİRİŞ

Türkler köklü tarihleri boyunca göçerek, yerleşerek, farklı coğrafyalarda başka toplumlarla ilişkiler kurarak, kendine özgü yeni ve çok kapsamlı değerleri oluşturmuşlardır. Tarih boyunca meydana gelen kültür birikimi bugün bile izlerine tanık olunan değişik özelliklere sahip özgün fiziksel çevreyi ortaya çıkarmıştır.

Türk evlerinin kökenleri, Türklerin orta Asya'da sürdürdüğü göçebelik dönemine kadar uzanmaktadır. İç Asya'da uzun yıllar göçebe ve yarı göçebe bir hayat süren Türklerin konut ihtiyaçlarını, yazı geçirdikleri yaylaklarda yurt adı verilen çadırlarla, kışı geçirdikleri kışlaklarda ise ahşap veya kerpiç evlerle giderdikleri tarihsel kaynaklardan anlaşılmaktadır. Özellikle çadır, göçebe Türklerin hayatında önemli bir yer işgal etmiş, hatta gerek orta Asya'da gerekse Anadolu'da taş - tuğla gibi malzemelere dayalı mimariyi bile etkilemiştir. Türklerde yerleşik yaşamın M. Ö. 3. - 4. yüzyıllara kadar eskilere dayandığını Maveraünnehir, Dehistan, Sistan, Harezm, Cürcan, Talas ve Çu ovalarındaki kalıntılar göstermektedir. Kent, kasaba ve köy yaşamına, tarım ve ticarete dayalı bir yerleşik hayatın söz konusu olduğu Uygur döneminde ise arkeolojik kalıntılar, yazılı kaynaklar ve fresk - minyatür gibi görsel malzemelerle saptanabilen ilk gelişmiş bir konut mimarisi oluşturulmuştur. (Küçükerman, 1973)

Anadolu'daki ilk yerleşme hareketleriyle yüzyıllar boyunca geliştirilmiş bulunan böyle bir geleneğin, kolayca ve kısa bir süre içerisinde terk edilmesi mümkün olmamıştır. Türkler İslam dinini benimsedikten sonra Anadolu'ya gelmişler ve yerleşme düzenine geçmeye başlamışlardır. Bu göçebelik kavramı İslam dünya görüşü ve Anadolu'nun verileriyle belli oran içinde birleşerek, yeni bir yaşama kavramı ve biçimi ortaya çıkarmıştır. Türklerin bir kısmı geleneklerine tümüyle bağlı kalmışlar ve çadırlarda yaşamışlardır. Çok uzun bir süre boyunca da sürekli yer değiştirerek bu yaşamlarını sürdürmüşlerdir.

Bugün bile bunun uzantıları, bazı bölgelerde görülmektedir. Orta Asya'dan Anadolu'ya yerleşen başka gruplar ise kendilerinden önce kurulup gelişmiş olan eski yerleşim bölgelerine yerleşmişlerdir. (Küçükerman, 1973) Zamanla bu topluluklar kendi içlerinde çoğalarak şehirleşmeler başlamıştır. Bu şehirler genelde şehir meydanı, çeşme, cami etrafında gelişmiştir. Ama en çok cami gibi ibadethanelerin etrafında gelişmiştir. Her ev bu önemli merkezlere birer çıkmaz yol ile bağlanmıştır.

Göçebelikte, aile tarafından birlikte kullanılan ya da yan yana düzenlenen yaşama birimleri olan çadırlar, yapı içerisindeki odalara dönüşmüşlerdir. Bu düşünceye paralel olarak Türk evinin ve odasının kullanılmasındaki düzen ile çadırın kullanılmasındaki düzenin özellikleri arasında, genel ilkeler açısından çok büyük yakınlıklar bulunduğu kolayca görülmektedir. Türk evinde odaların birbiriyle bağlantıları ise yok denecek kadar azdır. Her odanın avluya ya da sofaya açılan bir tek kapısı vardır. Bu da odaların bağımsız birimler olduğunu gösterir.

Türk evinin gelişerek temel özelliklerine ulaştığı dönem, XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllardır. Anadolu'da oluşturulan bu mimari gelenek özellikle Osmanlı devletinin siyasi genişlemesine paralel olarak farklı coğrafyalara (Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Makedonya, Bosna, Kırım) benimsetilerek yaygınlaştırılmıştır.

Bor sokakları, dar yollarda ve aynı karakterdeki konutların yan yana dizilmesi ile oluşmuştur. Yayaların ve motorsuz taşıtların geçebileceği genişlikteki yolların bir kısmı parke taş kaplama, bir kısmı da topraktır. Konutlardan ilçe merkezine bağlantı arsa sahipliliği nedeni ile düzgün olmayan bu yollarla sağlanmıştır.

Konutların sokak cephelerinde çevrenin yapılanma karakterine uygun bir ve iki katlı yapılar gözlenmektedir. Ortalama yüksekliği iki metre olan dış avlu duvarlarında sokak öğesi olarak çeşmeler yer almaktadır. Zemin katlar klasik Osmanlı geleneği örneklerinde olduğu gibi mümkün olduğunca sağır tutulmuş, birinci katlar ise mekan çözümlemesine bağlı kalarak pencere ve çıkmalarla sokaklara açılmıştır.

Günümüze az sayıda örneği kalmış olan geleneksel Bor konutları kullanılan malzeme açısından kerpiç, taş ve kerpiç + taş olmak üzere üç farklı özellik göstermektedirler. Yukarı Sokubaşı mahallesinde kerpiç; Orta mahallede kerpiç, taş ve kerpiç + taş örnekler bulunmaktadır. Kerpiçle taş arası geçişi yansıtan bu örnekler yöreye özgüdür.

1.1. Çalışmanın Amacı

Kaynaklardan alınan bilgilere göre Bor'un geçmiş yıllarda çok zengin bir mimariye sahip olduğu ama ilgisizlik ve ekonomik şartlardan dolayı bu mimari eserlerden çok az kısmının günümüze kadar gelebildiği gözlenmiştir.

Geleneksel Türk evleri içerisinde, Bor evlerinin mimarlık tarihi ve sanat tarihi açısından incelemeye değer yapılar olduğu yapılan araştırmalarda görülmüştür. Geleneksel Bor evlerinin birçoğu tescillenmiş olmasına rağmen mimari özellikleri

konusunda bir çalışma yapılmamıştır. Bu eserlerden çoğu ekonomik ve toplumsal nedenlerden dolayı kullanılmamaktadır. Kullanılmadığı için de bu kültür varlıkları yok olmaktadır. Bu nedenle terk edilerek yıkılmaya yüz tutmuş bu yapıların rölöveleri alınarak ve fotoğraflarla tespit çalışması yapılarak, bu kültür değerlerimizin günümüzden geleceğe aktarılmasında kaynak olacak çalışma hazırlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Tez kapsamında Geleneksel Türk evlerinde genelden, özele doğru bir inceleme yapıldığında geleneksel Bor evlerinin özellikleri tek tek ele alınarak, konunun birçok yönden incelenmesi amaçlanmıştır.

İlk bölümde genel bir değerlendirme ile Türk evinin tanımı yapılmıştır. Türk evinin özellikleri anlatıldıktan sonra, tarihi süreç içerisinde Türk evinin gelişimi anlatılmıştır. İkinci bölümde Bor evlerinin geleneksel Türk evleri içindeki yeri ve öneminden bahsedildikten sonra Bor evlerini oluşturan etkenler araştırılmıştır. Üçüncü bölümde ise Bor evlerinin oluşmasında teknik ve malzeme yönünden araştırma yapıldıktan sonra Bor'da tespit edilen altı adet Türk evi ayrı ayrı ve detaylıca değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde ise bu evlerin plan şeması, malzeme, yapım tekniği yönünden karşılaştırmaları yapılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1.3. Kaynak Araştırması

Ülkemizde birçok alanda olduğu gibi geleneksel Türk evleri konusunda da, bilimsel yayın, gazete haberleri, dergiler, makaleler, internet sayfaları, kitaplar vb. materyaller bulunmaktadır. Hazırlanan bu tez çalışması kapsamında da tüm bu kaynaklar verimli bir şekilde kullanılmaya çalışılmıştır. Araştırılan ve elde edilen başlıca kaynaklar arasında bilimsel olanların bazıları şunlardır.

ACUN Prof. Dr. Hakkı. 2005. Bozok sancağı (Yozgat ili)'nda Türk mimarisi: Kitabın giriş bölümünde Yozgat tarihi ve mimari özellikleri hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Diğer bölümlerde Yozgat ve ilçelerinde yer alan mimari eserlerin sanat tarihi açısından özellikleri anlatılmıştır. Kitap içerisinde çok miktarda çizim ve fotoğraflara yer verilmiştir.

BERK Celile. 1951. Konya evleri: Kitabın girişinde Konya'nın coğrafyası, jeolojik durumu, iklim ve Konya tarihi hakkında bilgi verilir. Daha sonra Konya'da tespit edilen evlerin plan tipleri, karakteristik özellikleri, Malzeme ve yapım teknikleri hakkında bilgi açıklama yapıldıktan sonra evi oluşturan kısımlar detaylı bir

şekilde anlatılır. Kitapta Konya evlerinden tespit edilenler plan ve görünüşleri, fotoğraflarıyla beraber anlatılmıştır.

BEKTAŞ Cengiz. 1996. Türk evi: Kitabın girişi geçmiş dönemlere ait yerleşmelerin özellikleri ve gelişmesi konusu ile giriş yapılır. Evin yapım teknikleri ve kullanılan mekanlardan bahsedilir. Evlerin mahalle ve sokak içerisinde siluetine değinilerek bahçe, hayat kavramlarının önemine değinilir. Daha sonra rölöve çizimleri ve fotoğraflarla Türk evi plan tipleri hakkında geniş bilgi verilir. Son bölümde Türk evi oda sistemi ve odanın özellikleri anlatılır.

BİLGET N. Burhan. 1993. Sivas evleri: İlk bölümde Sivas'ta tespit edilen evler rölöve çizimleri ve fotoğraflarıyla beraber ayrı ayrı ele alınarak mimari ve süsleme özellikleri belirtilmiştir. İkinci bölümde Sivas evlerini plan, malzeme, süsleme, cephe özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

BÜYÜKMIHÇI Gonca. 2005. Kayseri'de yaşam & Konut kültürü: İlk bölümde Kayseri'nin doğal ve fiziksel belirleyici etkenler olan iklim ve topoğrafik özellikler ve malzeme özellikleri ele alınmıştır. Sosyal, ekonomik ve kültürel belirleyiciler, siyasal ve ekonomik durum, yaşama biçimi kültürel değerleri hakkında bilgi verilir. Bu genel bilgiler doğrultusunda kültürün mekana yansıması ve etkileri konusu ele alınmıştır. Kayseri konut mimarisi mahalle ve sokak silueti ve fiziksel görünümü yanında plan ve cephe sistemi, yapı teknik özellikleri hakkında geniş bilgi verilir. Son bölümde ermeni evleri ile Müslüman evleri hakkında karşılaştırma yapılarak genel bir değerlendirme yapılmıştır.

ELDEM Sedad Hakkı. 1984. Türk Evi Osmanlı dönemi: Eserde Osmanlı dönemi ev tanımı ve kapsamı hakkında konu ile giriş yapılmaktadır. Türk Osmanlı evinin benzeri ev tipleri kaplamlı olarak tanımlandıktan sonra Osmanlı evinin oluşmasında Bizans etkisi hakkında bilgi verilir. Bölgelere göre oluşan ev tipleri belirlendikten sonra bu bölgelere ait ev tipleri hakkında genel açıklama yapılır. Bölgelere göre değişiklikler içeren bu ev tiplerinin oluşması ve geleneksel Türk evi plan tipleri geniş bir şekilde plan ve fotoğraflarla desteklenerek anlatılmaktadır. Son bölümde devirlere göre ev tipleri gelişimi ve ayrı ayrı evler tespit edilerek bunlar hakkında açıklamalar yapılmıştır.

GÜNAY Reha. 1999. Türk ev geleneği ve Safranbolu evleri: Kitabın girişinde Türk evi tanımı ve plan tipleri hakkında çizimler ve fotoğraflarla geniş bir açıklama sonrasında, Türk evi oluşumundaki etkenler anlatılmıştır. Bu başlığın altında oda kavramı plan tipleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde Safranbolu evleri oluşumunda bütün etkenler ayrı başlıklar altında incelenmiş bu etkiler sonunda evlerin gelişimi anlatılmıştır. Evlerin biçimlenişinde etkiler ve malzeme ve yapım teknikleri konusunda çok detaylı bilgi verilmiştir.

İMAMOĞLU Prof. Dr. Vacit. 1992. Geleneksel Kayseri evleri: Kitabın giriş kısmında Türk evi ve mahalleleri geçmiş dönemlerde olan özellikleri konu alınarak giriş yapılmıştır. Sonrasında Kayseri kentinin genel özellikleri ve geleneksel evlerin karakteristik özellikleri konu alınır. Evi oluşturan mekanlar genel özellikleriyle ele alınarak mimari ve süsleme özellikleri hakkında detaylı bilgi verilir. Son bölümde Kayseri'de tespit edilen evler tek tek ele alınarak çizimler ve fotoğraflarla beraber detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

KARPUZ Prof. Dr. Haşim. 1993. Türk İslam mimarisinde Erzurum evleri: Kitabın genel konusu Erzurum evlerinin Türk İslam mesken mimarisindeki yeridir. İklim ve malzeme etkisiyle meydana gelen Türk evi tipinin belirlenmesi, bu ev tiplerinin Türk İslam hayatındaki özellikler anlatılır. Türk evi genel tanımı yapıldıktan sonra evlerin tarihi süreç içinde dönemlere göre ev mimarisi özelliklerinden bahsedilmektedir. İkinci bölümde Erzurum evlerini oluşturan etkenlere

değinilmiştir. Tespit edilen Erzurum evleri rölöve çizimleri ve fotoğraflarıyla desteklenerek detaylı şekilde evin süsleme özellikleri anlatılmıştır. Son bölümde ise Erzurum evlerine ait genel özellikler plan, malzeme gibi yapım teknikleri belirtilerek genel bir değerlendirme yapılmıştır.

KUBAN Doğan. 1995. The Turkısh Hayat House: Türk ev kültürü hakkında bilgi verilerek giriş yapılır. Türk evi ve mahalleleri konusu anlatılır. Analitik dönemden Osmanlı dönemine kadar olan dönem içerisinde ev kültürü hakkında geniş açıklamalar yer almaktadır. Türk evinde oda, eyvan, sofa, merdiven gibi evi oluşturan mekanlara ait plan özellikleri, malzeme özellikleri, yapım teknikleri, fonksiyonları ele alınmıştır. Son bölümde ise mahalle ve sokak içerisinde evin silueti hakkında bilgi verilmiştir.

KUNDURACI Dr. Osman. 2007. Muğla-Yatağan Çevresindeki Türk Devri Mimarisi ve El Sanatları: Konunun tanımı ve sınırlaması yapıldıktan sonra bölgenin tarihi, coğrafyası ve sosyo ekonomik durumu hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde bölgede yer alan dini yapılar, sosyal ve ticari yapılar, konutlar hakkında fotoğraf ve planlarıyla beraber açıklamaları yapılmıştır. Üçüncü bölümde bölgedeki el sanatları hakkında genel bilgiler verildikten sonra bir değerlendirme yapılmıştır.

KÜÇÜKERMAN Doç. Dr. Önder. 1973. Anadolu'daki Geleneksel Türk evinde odalar: Türk evi kökenleri ve yerleşik döneme geçiş zamanına ait gelişmeler belirtilerek giriş yapılmıştır. Devamında evi oluşturan sofa ve odalar hakkında geniş bilgi verilmiştir. Türk evi kavram ve biçimleri hakkında köy, kasaba ve yönetici evleri ayrı ayrı ele alınarak genel bir araştırma yapılmıştır. Bu evlerin genel özellikleri tanımlanır. Son bölümde ise odaların iç ve dış etkilere karşı biçimlenişi ve yapım teknikleri belirtilerek tanımlaması yapılmıştır.

KÜÇÜKERMAN Doç. Dr. Önder. 1995. Anadolu mirasında Türk evi: Türk evi kökenleri ve yerleşik döneme geçiş zamanına ait gelişmeler belirtilerek giriş yapılmıştır. Evin oluşmasındaki etkenlerden bahsedilerek gelişimi anlatılmıştır. Bu konudan sonra evi oluşturan sofa ve odalar hakkında geniş bilgi verilir. Bu evlerin genel özellikleri tanımlanır. Son bölümde odaların iç ve dış etkiler altında biçimlenişi ve yapım teknikleri belirtilerek tanımlaması yapılmıştır.

SÖZEN Prof. Dr. Metin. 2001. Türklerde ev kültürü: Tarihi akış içinde Türlerin Anadolu'ya gelmeden önceki dönemlerden başlayarak Osmanlı dönemine kadar olan zaman içinde ev mimarisi ve gelişimi hakkında çok geniş bilgi verilmiştir. Evlerin gelişmesi belirlenirken evleri oluşturan etkenler ayrı ayrı ele alınarak bu etkenler sonrasında oluşan plan tipleri anlatılmıştır. Son bölümde ise bölgelere göre evlerin özellikleri hakkında geniş açıklamalar yapılmıştır.

1.4. Materyal ve Metot

Özellikle genel bir araştırma ve yayın taramasının ardından ilk olarak yüksek lisans tez çalışmasının konusu ve amacı belirlenmiştir. Tez konusunun belirlenmesinden sonra, geleneksel Türk evleri hakkında Türkiye'de yapılan bilimsel tezler, makaleler, sempozyum bilgileri, kitaplar araştırılmıştır. Bu yayınlar temin edilerek, detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Bor genelinde yapılan araştırmada geleneksel Bor evleri tespit edilerek bu evlere ait bilgiler toplanmıştır. Evlerin bulunduğu mevkide çevre halkından geleneksel Bor evleri ile ilgili gerekli bilgiler alınarak bunlar bilimsel anlamda değerlendirilmiştir. Birbirlerinden kat adedi ve plan şeması olarak farklı tiplerde, büyük ve küçük ölçekli altı tane ev belirlenmiştir. Belirlenen bu evlerin rölöveleri hazırlanarak, mimari özelikleri fotoğraflarla belgelenmiştir.

2. GELENEKSEL TÜRK EVİ TANIMI VE BOR EVLERİ

2.1. Ev ve İnsan

Ev, insanın barındığı bütün ihtiyaçlarının karşılandığı çok fonksiyonlu bir mekandır. Toplumların çekirdeği olan aileyi barındıran, koruyan ve eğiten bir mekandır. Mekan düzenlemesinin yanı sıra yapım özellikleri ve estetik değerleri vardır. İnsanoğlu yüzyıllardan bu yana sürekli olarak yaşadığı fiziksel çevreyi değiştirmekte, evini de sahip olduğu çevre ve kültür ortamına uydurmaktadır. (Karpuz, 1993)

Yapılan araştırmalar ve tarihi veriler insanoğlunun tarihin ilk çağlarından bu yana sürekli bir mekan oluşturma isteğinde olduğunu göstermektedir. Tarihin ilk çağlarında başlayan bu gelişme, daha sonra kerpicin kullanılması ile yerleşik hayatın başladığı bölgelerin oluşmasını sağlamıştır. Daha sonraki çağlarda büyük kentler kurulup, devletler ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelerin devamında ev mimarisi gelişmiştir. Bu gelişmelere paralel olarak her bölgenin kendi özellikleri ve teknolojinin gelişmesine göre belirli ev plan tipleri oluşmaya başlamıştır. (Sözen, 2001)

İnsan, çevresine uyum sağlayan, tabiatla ilişkileri sonunda zorlukları aşan ve yenen bir varlıktır. Mimarlık faaliyeti içerisinde her zaman kendisi için elverişli bir yaşama ortamı hazırlamıştır. Ailesi ile birlikte yaşayabileceği, bütün yönlerden korunmuş (sıcaktan, soğuktan, sesten) bir ortam hazırlamıştır. Yerleşik hayata geçilmesi ilk mimari faaliyetleri de beraberinde getirmiştir. Doğal olarak ortaya konulan ilk eserler tapınak, saray, gibi anıtsal mimari yapıları değil basit konutlar ve depolardır. Dolayısıyla mimarinin kökeninde konut yapıları bulunmaktadır.

İnsanoğlunun neolitik dönemde başladığı konut üretim ve tasarımı tüm tarih öncesi ve tarih çağlarında devam etmiş; neticede farklı kültür, toplum, iklim ve coğrafyalarda birbirinden oldukça değişik plan, tip, estetik ve görünümlerde konut modelleri ortaya çıkmıştır. Ancak tüm farklılıklarına rağmen bu konutların üretilmelerindeki amaç aynıdır ve başlangıçtaki saf halini büyük ölçüde muhafaza etmektedir.

İnsan yaşadığı evi planlayıp inşa ederken birçok faktörü göz önünde bulundurur. Yaşadığı toplumun kültür ve geleneklerini, yaşadığı coğrafya parçasının iklim özellikleriyle birleştirerek biçimlendirmiştir. İnsanların davranış biçimleri gibi mimari faaliyetleri de gelenekseldir. İklim gibi yapı malzemesi de mimarinin yönlendirici bir unsurudur ve her ikisi de doğal çevreye bağlıdır. (Karpuz, 1993)

2.2. Türk Evi Tanımı

Türk Evi, Türklerin yaşam kültürü, iklim ve coğrafya özellikleri, gelenek ve görenekleri Türklerin kendilerine özgü geliştirdikleri sanatsal faaliyetlerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

Türk evi tarih boyunca Türklerin içinde oturdukları ev tipleri olarak tanımlanabilir. (Günay, 1999)

Türk toplumunda ev; vatan, devlet, aile gibi kutsal bir kavramdır. Göktürkler ve Uygurlar ev kelimesi ile bark kelimesini bugünkü Türkçemizdeki gibi aynı anlamda kullanıyorlardı. Türk ev adetleriyle birlikte İslam dininin getirdiği hayat tarzı yüzyıllardır hiç değişmeden Türk evinde yaşanmıştır. (Karpuz, 1993)

Uzunca bir uygarlık geçmişi olan her millet, kendine özgü bir yaşam kültürüne sahiptir. Köklü tarihlerinin uzunca bir döneminde Türkler de göçerek, yerleşerek, farklı coğrafyalarda başka toplumlarla ilişkiler kurarak, yeni ve çok yönlü değerlere ulaşma başarısını göstermişlerdir. Bu devingen ortamda oluşturdukları yaşam düzeyi, bugün bile izlerine tanık olunan değişik özelliklerle yüklü özgün fiziksel çevreyi ortaya çıkarmıştır. (Sözen, 2001)

Osmanlı Türk evi, Osmanlı sınırları içinde Rumeli ve Anadolu bölgelerinde oluşmuş ve 500 yıl yaşamını devam ettirmiş, kendi özellikleriyle belirginleşmiş bir ev tipidir. Bu süre içinde büyük gelişmeler geçirmiş ve yayılıp kök saldığı iklim, doğa ve folklor bakımından birbirinden uzak memleketlerde çeşitlenmiştir. Çeşitliliğin ortaya koyduğu farklar yöresel malzeme ve iklim koşullarına uymak zorunluluğundan ve yerli geleneklerin benimsenmesinden doğmuştur. Fakat bütün bu ev tiplerine özgü bazı karakterler vardır ki bunlar her yerde kendini gösterir. Birbirinden yüzlerce kilometre mesafede ve çok farklı şartlar içinde de inşa edilmiş olsalar bile planın ana ilkeleri hep aynıdır. (Eldem, 1984)

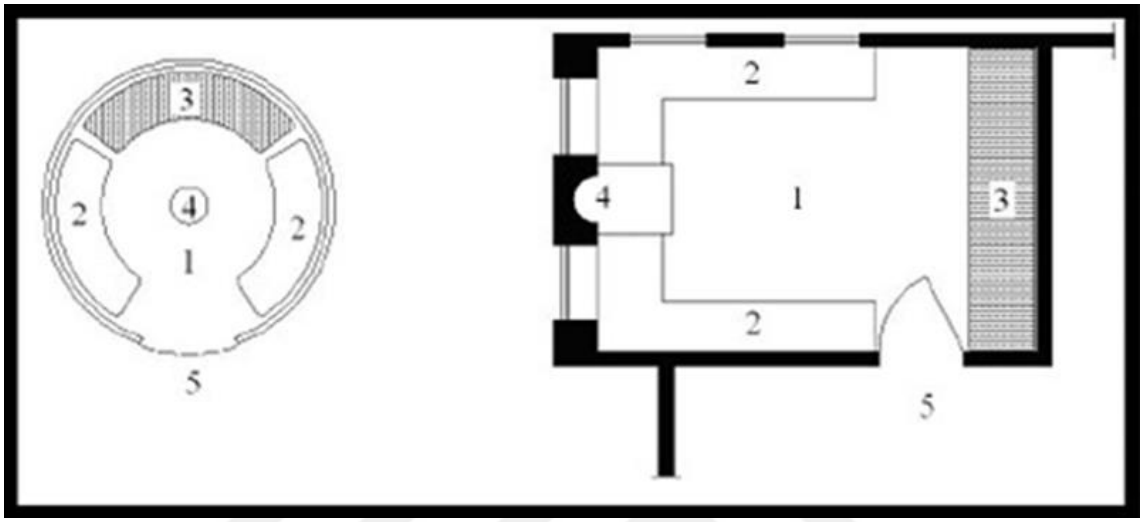
2.2.1. Türk evi plan şemasının ana unsurları

Türk evinde oda

Türk evi geçmişten günümüze incelendiğinde, temel ilkelerin değişmediği görülmektedir. Türk evlerinin mekansal düzenlenişinde ana birim olarak karşımıza odalar çıkmaktadır. Türk evinin en önemli öğesi odadır. Her oda çadır da olduğu gibi

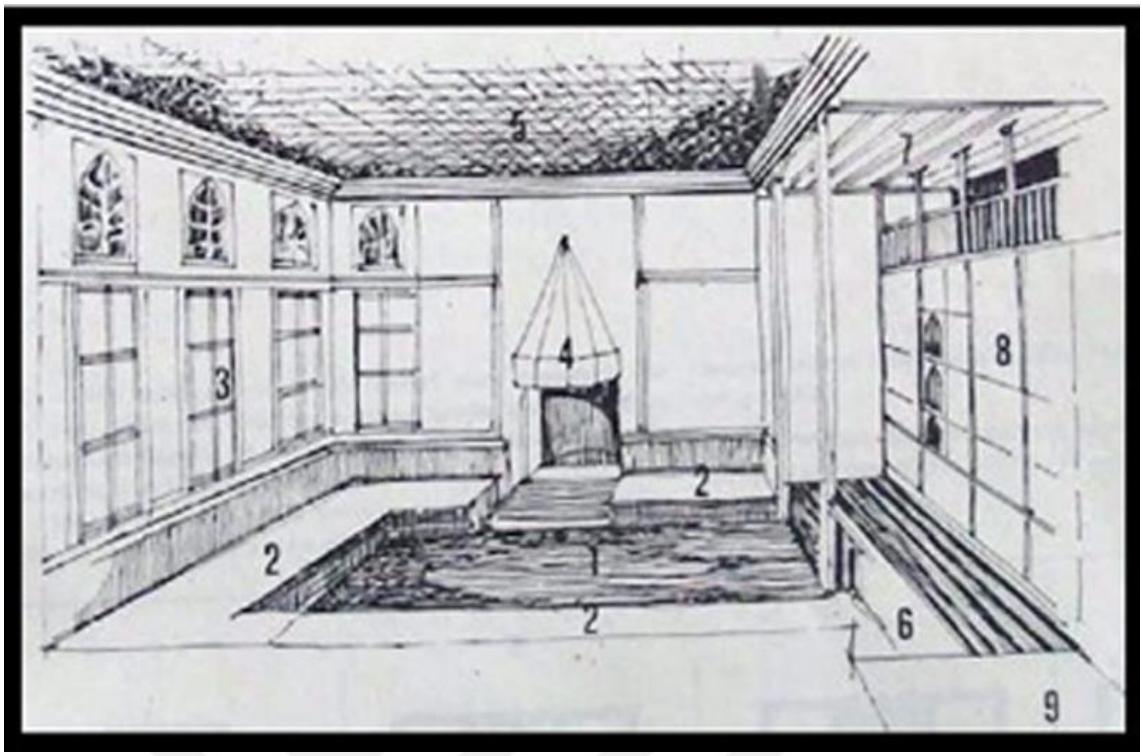
çok fonksiyonlu bir plan sistemine sahiptir. Oda içerisinde oturulabilir, yemek yenebilir, yatılabilir, yıkanılabilir. (Günay, 1984)

Oda ile çadır incelendiğinde işlev olarak birbirine çok benzediği görülmektedir. Çadır ile oda arasındaki temel benzerlikler, Türk odasını biçimlendiren ilkelerin çadır yaşamından kaynaklandığını açıkça göstermektedir. (Küçükerman, 1973) (Şekil 2.2.1.)

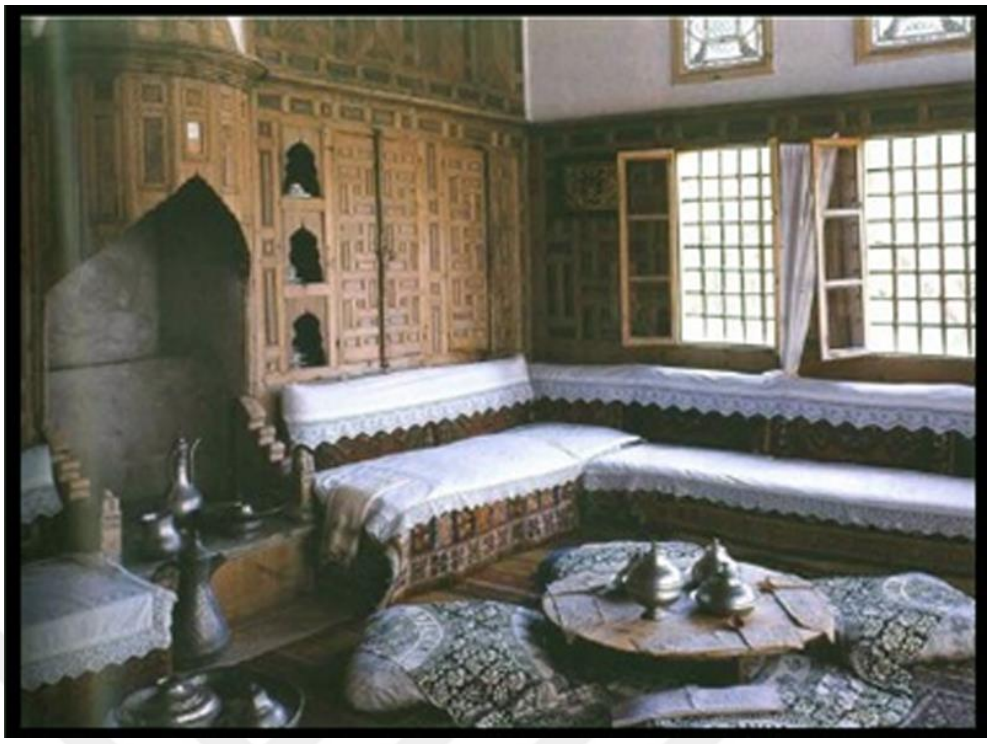
Şekil.2.2.1. Topak ev ve odanın, genel düzen ve kullanma biçimleri açısından kıyaslanması 1- Çok amaçlı orta alan, 2- Oturma için yapılmış alan, 3- Kapalı kullanma alanı, 4- Isıtma amaçlı alan, 5- Hizmet alanı (Küçükerman, 1973)

Odaların en büyük özelliği, çok amaçlı olmaları ve sürekli kullanıma olanak verebilmeleridir. Bu esnekliği sağlayan mekansal çözümler, çok amaçlı kullanıma uygun sabit mobilyalarla ya da tek amaç için kullanılabilen hareketli elemanlarla sağlanmıştır. Örneklenirse, sedir oturulabilen, uzanılabilen, yatılabilen sabit bir mobilya, buna karşılık sofra, yalnızca yemek yenirken kurulan ve kullandıktan sonra kaldırılabilen hareketli bir elemandır. Bu esnekliğin gerçekleşmesini sağlayan başka bir çözümde, düşey kullanımdır. Sofra, mangal, leğen, gibi hareketli elemanlardan, yatak, yastık, yorgan gibi eşyalara, yemek yemek için kullanılan çeşitli kap kacakların, giysilere ve süs eşyalarına kadar her şeyin konulup saklanması amacıyla, bir duvar boyunca çeşitli bölümleri bulunan dolaplar yerleştirilmiştir. Bu dolapların bir özelliği de, yıkanılabilen bir bölüme sahip olmalarıdır. Odanın ısıtılması için yapılmış ocak, aynı zamanda yemek pişirme işlevini görebilmektedir. Tüm bu işlevler içinde yalnızca hela için, oda dışındaki hizmet alanına bağlı ayrı bir mekan kullanılmaktadır. (Küçükerman, 1973) (Şekil 2.2.2.)

Şekil.2.2.2. Türk evi odasında mekanı oluşturan elemanların birbiriyle ilişkileri (Küçükerman, 1973)

Hareketli elemanlar için halı ya da kitapların yer aldığı duvarların dışındaki tüm duvarların dibine, bazen çepeçevre, bazen iki yana, bazen de bir yana sedirler yerleştirilmiştir. Odaya ışık sağlayan pencere boşluklarının, dış mekanla görsel ilişkiyi alabildiğine kolaylaştıracak yükseltiden başlatılarak oluşturulması, uzanıp dinlenenlere bile dış çevreyi izleme olanağı verilmesi, pencereye görsel zenginliği artıran bir yapı elemanı niteliği kazandırmaktadır. Hele arada bulunan odaların çıkmalarla dış çevreye alabildiğine uzanması ve yan pencerelerle 180 derecelik görüş alanı sağlanması, insanın görsel zenginliğinin mekanda ne kadar önem kazandığını çok iyi kanıtlamaktadır. Pencere, kapı, dolap, ocak gibi elemanlar, insanların kollarıyla uzanabileceği, yerden 2,20 metre yükseklikte son bulurlar. Bu sınırı çepeçevre dönen sergen oluşturur. Artık kullanım alanı sona ermiş, odanın soyutlanmış görsel zenginliği başlamıştır. Renkli camlar kullanılarak yapılmış alçı pencere / tepe penceresi, kalem işleri, resimler çıtalar ve oymalarla alabildiğine süslenmiş tavanlar, bu soyutlanmanın en güzel örneklerini oluştururlar. (Küçükerman, 1973) (Resim 2.2.1.)

Resim 2.2.1. Türk evinde oda görünüşü (Günay, 1999)

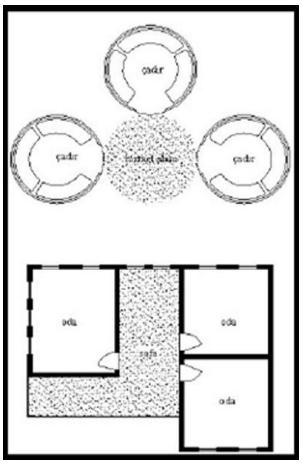
Odanın, tüm işlevleri karşılayabilen nitelikleri olmakla birlikte, bir evin birden çok odadan oluşması, her birine farklı özellikler kazandırmıştır. Örneğin sofanın etrafında sıralanırken köşeye düşen, araya düşen ya da sofanın ucunda bağımsız olarak yerini alan odaların adları farklıdır. Evin büyüklüğüne göre oda sayısı çoğalabilir. Bu odalar içinde, köşeye gelen ve boyutsal olarak diğerlerinden büyük olana başoda adı verilir. Genellikle konukların ağırlandığı bu odaya, bazı yörelerde selamlık adı da verilmektedir. Sofanın bir ucunda döşemeden yükseltilerek oluşturulmuş olan oda, köşk ya da eyvanların sonradan değiştirilmesiyle oluşturulur. Ortaya gelen odalar ara odalardır ve başoda ya da köşk odası kadar yoğun bezenmemiştir. Sofa etrafındaki yerlerine göre farklı özelliklere sahip olmaları, odalara mekansal zenginlik ve çeşitlilik kazandırmıştır. Bulundukları yörelerdeki farklı iklim koşulları ve yerel yapı malzemesi olanakları, bu mekansal zenginliklere yeni estetik değerler katmıştır. (Sözen, 2001)

Ancak konut mekanları, süreç içinde çevre koşullarının etkilerine, ailenin yapısına ve ekonomik durumuna, gelenek ve göreneklere, mülkiyet kavramına, üretim biçimine, gelir dağılımına, nüfus artış hızına bağlı olarak gelişmiş ve çeşitlenmiştir. Türk evini oluşturan odaların biçimlenişini, insan yaşamındaki işlevlerin getirdiği düzen oluşturur. Bu biçimleniş, süreç içinde, ekonomik durum, çevre koşulları, gelenek görenek ve kültürel farklılıkların katkısıyla gelişmiş ve çeşitlenmiştir.

Türk evinde sofa

Türk evinin kuruluş düzeninde sofanın önemi çok büyüktür. Sofalar bireylerin toplandığı ve odalar arası bağlantıyı sağlayan ortak alandır. Sergah, sergi, sayvan, çardak, divanhane, hayat gibi isimler almıştır. Bu ortak alan zamanla daha da gelişerek eyvan, sekilik, taht, köşk, gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Sofa en eski örneklerde az görülür. Odalar sadece çadırların görevlerini yüklenmişlerdir. Sonra bu odalar arası ortak alan kurulmuştur. Bu bölümün üstü örtülmüş, görüşü kontrol eden kafes gibi tedbirler alınmış, en sonunda da camekânlarla etrafı sınırlandırılarak sofanın oluşmasını sağlamıştır. (Eldem, 1984), (Şekil 2.2.3.)

Türk evini batı evinden ayıran en önemli özelliklerden biri, odaların sofaya açılmasıyla, bu mekanın hareket merkezi görevini üstlenmesidir. Bu fark, kullanış bakımından da önemli üstünlük oluşturmaktadır. Sofanın yeri ve biçimi, plan tiplerinin oluşumundaki en önemli etkendir. Sofa aynı zamanda çekirdek ailelerden oluşan büyük ailenin toplanma yeridir. Ayrıca düğün, nişan, ölüm ya da başka nedenlerle yapılan toplantılar için uygun bir ortamdır. Manzaraya yönelmişlerdir. Uygun yerlerinde köşk, eyvan, sekilik, taht gibi dinlenme, sohbet seyir olanakları sağlayan, döşemeden hafifçe yükseltilerek özel mekanlar oluşturulmuştur. Eyvanlar dış etkilere karşı korunmuş oturma yerleridir. Sekilik ve tahtlar, iki ya da üç yanı açık zeminden birkaç basamak yükseltilmiş, bazen de konsollar üzerine alınmış eklentilerdir. Sekiliklerin etrafı kapatılarak oda haline getirildiği de görülmektedir. Köşk adı verilen bu oda, bol pencereli ve havadar olması, hatta içinde fıskiyeli havuzların bulunmasıyla diğerlerinden ayırt edilir. (Eldem, 1984).

Şekil 2.2.3. Çadır ve odanın fonksiyon yönünden ilişkisi (Küçükerman,1973)

2.2.2. Türk evinde plan tipleri

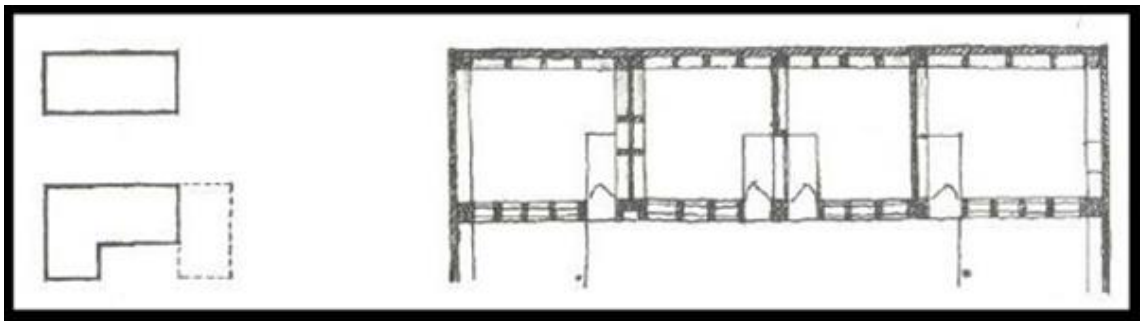
Yerleşik düzene geçildikten sonraki en basit Türk evi, tıpkı çadır gibi tek mekanlı ve sofasızdı. Zamanla yan yana iki oda ve aralarında bağlantılar oluşmuş, kat sayısı iki ve üçe çıkmış, sofa gelişmiş ve oda sayıları çoğalmıştır. Odaların gerek temel ilkeler, gerek mekan örgütlenmesi açısından birbirine benzemeleri, plan şemalarının tiplenmesinde sofa biçimine ve etrafındaki odaların dizilişine göre sınıflandırma getirilmesini gerektirmiş, başta Sedad Hakkı Eldem olmak üzere bu konuya eğilenler, bir dizi öneri geliştirmişlerdir. (Sözen, 2001)
Türk evlerini dört ana bölüme ayırmak mümkündür.

- Sofasız plan tipi,
- Dış sofalı plan tipi
- İç sofalı plan tipi
- Orta sofalı plan tipi

Üstte belirtilen tiplerin hiçbirine uymayan ev tiplerine de rastlanmıştır. Fakat bunlar için ayrı sınıflamalar yapılmamıştır. Sınıflama plan şekil ve kompozisyonlarına göre yapılmıştır. Burada tarih sıralaması söz konusu değildir. Fakat zamana göre sıralama yapıldığında yukarıdaki sıralama geçerli olmaktadır. (Eldem, 1984)

Sofasız plan tipi

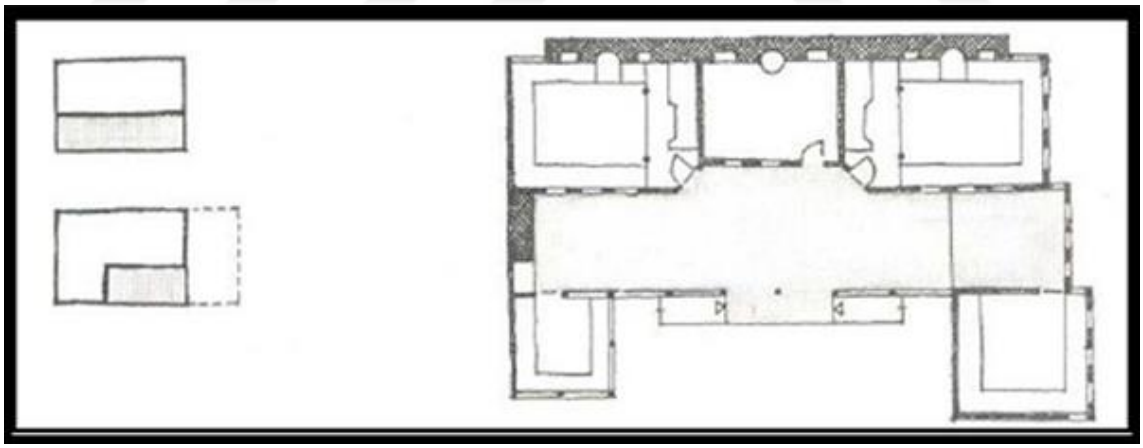
Evlerin en ilkeli olan bu tipte odalar, yan yana dizilerek plan şemasını oluştururlar. Odaların önündeki bağlantı bir kaldırım, tretuvar veya avlu ile sağlanmıştır. Odalar üst katta oldukları zaman geçit bir balkon karakterini alır. Bu tip genellikle iklimin sıcak olduğu güney bölgelerinde benimsenmiştir. Bu açık geçişlerin soğuk yerlerde doğurduğu zorluklardan dolayı geçitlerin üzeri örtülmüş ve bu tip daha fazla kullanılmamıştır. Bu tipe en çok Anadolu'nun güney ve doğu bölgelerinde rastlanmaktadır. En basit şekli tek hücreli ev şeklidir. Bu oda avlu üzerine açılır. İki veya daha fazla odalı evlerde genellikle kapı ve pencereler aynı yüzdedir. Oda sayısı çok fazlalaştığında odalar aynı sırada olmayıp kollar şeklinde uzanırlar. Odaların arasında bazen eyvanlar kullanılır. (Eldem, 1984) (Şekil 2.2.4.) Bu tipin ekonomik koşullarla da ilgili olduğu söylenebilir. Örneğin İstanbul'da bu tipe rastlanmamıştır.

Şekil 2.2.4. Sofasız plan tipi Antakya Kavuçuk evi (Sözen, 2001)

Dış sofalı plan tipi

Dış sofalı evler, sofasız plan tipini izleyen aşamadır. Üstü örtülü olarak kullanım alanı, odaların dizilişlerine göre üç yüzü açık, iki yüzü açık dış sofa olabilmektedir. Dış sofalı evlerde simetrik plan çözümlerine rastlanmaz. Genellikle serbest bir düzende gelişir. Araya eyvan girmesi, oda dizilerine farklı bir estetik kazandırır. Dış sofalı evlerin, Türklerden önce Anadolu'da uygulandığına dair bilgiler vardır. Ancak Horasan dolaylarında da izlerine rastlanması, Türk evindeki dış sofanın doğu kökenli olduğunu ortaya koymaktadır. (Sözen, 2001) (Şekil 2.2.5.)

Şekil 2.2.5. Dış sofalı plan tipi Kula Beyoğlu evi (Sözen, 2001)

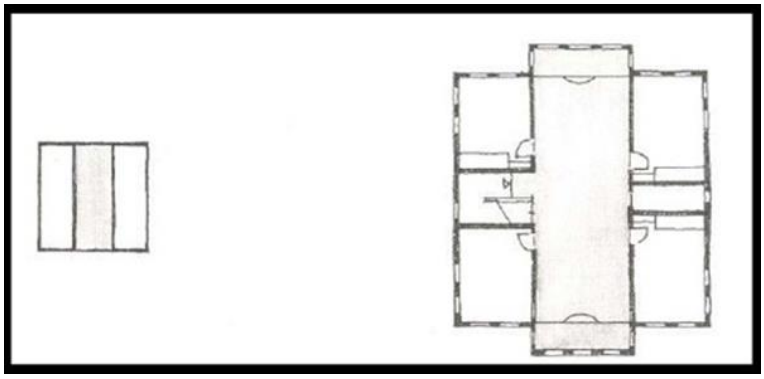
Dış sofalı plan tipi yerine göre ön sofalı, köşe sofalı olabilir. Açık sofalı, hayatlı, sergahlı, sayvanlı ev olarak da adlandırılabilir. İklimin elverişli olduğu bölgelerde bu plan tipi zamanımıza kadar uygulanmıştır. Dış sofalı plan tipi daha çok Akdeniz ve Ege bölgelerinde yaygınlaşmıştır. (Eldem, 1984)

İç sofalı plan tipi

Bu tipte sofanın iki yanı odalarla çevrilmiştir. Bu tipe Karnıyarık ismi de verilmektedir. Bu tipi kendi arasında şöyle sınıflayabiliriz.

- İki yüzlü, iç sofalı, iki odalı plan tipi,
- İki yüzlü, ikiden fazla odalı, iç sofalı plan tipi,
- Bir yüzlü, iç sofalı plan tipi,
- Eyvanlı ve yan sofalı plan tipi

Sofanın iki tarafına dizili oda sıralarından birinin küçük olmasıyla iç sofa, biraz dışarı taşar. Bazen sofanın pencereli duvarına birer köşk veya sekilik ilave edildiğini görürüz. İç sofalı evlerde genellikle ikiyüzlü sofa yani iki cephesi açık veya pencereli olan sofa tercih edilmiştir. Sofa cephelerinden birinin sağır olması, genellikle kullanma ve topoğrafik nedenlerden dolayı yapılmıştır. İç sofa ihtiyaca göre yan sofa, eyvan veya merdiven sofası ilave edilerek yer yer genişletilmiştir. 19. yy. da geniş ve ferah merdiven merakı neticesinde merdivenler sofanın içinde üç kollu merdivenler şeklinde yapılmıştır. İç sofalı plan tipinin tercihine sebep daha sıhhi ve ekonomik olmasındandır. Odaların sofanın iki tarafına dizilmesiyle sofa sahasından ve dış duvarlardan tasarruf edilmiştir. Odalar arasındaki irtibatta kolaylaşmıştır. Bununla birlikte sofanın tabiat ve bahçe ile yakınlığı azalmıştır. Bu tip daha ziyade şehir evi karakterini taşır. Oda kapılarının pahlanmış oda köşelerine yerleştirilerek açılması ve dolayısıyla sofa orta kısmında bir genişleme oluşturulması bu tipin orta sofalı plan tipine yaklaşması sağlanmıştır. (Eldem, 1984) (Şekil 2.2.6.) Bu plan tipi daha çok Anadolu'nun özellikle kuzey kesimlerinde yaygınlaşmıştır.

Şekil 2.2.6. İç sofalı plan tipi Konya Dede evi (Sözen, 2001)

Orta sofalı plan tipi

Sofanın merkezinde ve dört tarafı oda sıraları ile çevrilidir. Bu şekilde oluşan sofanın karanlıktan kurtarılması için odalar arasına eyvanı andıran boşluklar bırakılmıştır. Bazı örneklerde bu boşluklar daha da geniş tutularak, hatta dış cepheye taşırılarak gerçekten eyvana dönüştürüldüğü görülür. Orta sofanın iç sofa ile benzerliği sofayı aydınlatan eyvanların karşılıklı ve aynı doğrultuda olduklarında anlaşılabilmektedir.

Eyvan sayıları birden dörde kadar çıkabilir. Dört eyvanlı tipler genellikle dört odalı ve birbirine dik iki simetri eksenlidir. Bu tür sofanın tercihinde en önemli etken mekanın dış hava etkenlerinden olabildiğince korunabilmesi, odalara ulaşımın çok daha kolaylaşması ve planın enine boyuna daha topluca olabilmesidir. Daha çok iklimi soğuk olan kuzey Anadolu bölgelerinde ve şehir evlerinde uygulanmıştır

Orta sofalı plan tipi kendi içinde alt sınıflara ayrılabilir. Bunlar:

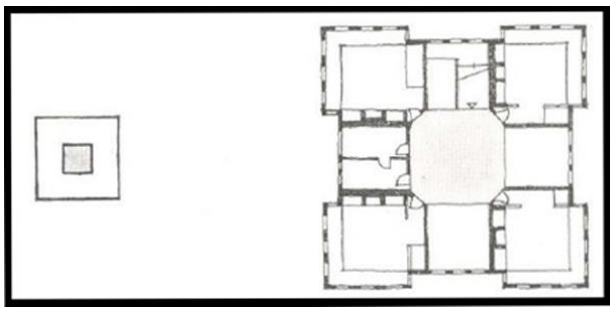
• Dört köşeli orta sofalı plan tipi,

• Pahlı köşeli orta sofalı plan tipi,

• Yuvarlak ya da beyzi orta sofalı plan tipleri olarak üç gruba ayrılabilir.

Orta sofalı plan tipleri zamanla gelişerek çeşitlenmiştir. En çok benimsenen sistem köşelerin pahlanmasıdır. Bu durumda sofa düzgün olmayan ama karşılıklı kenarları birbirine eşit olan bir sekizgenin kenarlarının zamanla eğrisel bir forma dönüşmesi orta sofanın dairesel ya da beyzi şekil almasına neden olmuştur.

Orta sofanın sekizgen ya da dört köşeli plan tipleri “ merkezi ” sofa olarak Asya’da ev ve köşklerde yaygın olarak uygulanmıştır. Bu esasa göre uygulanmış köşkler ve kasırlar doğuda oldukça fazladır. Buna karşılık orta sofanın dairesel ve beyzi şekil alması batının etkisinde olmuştur ve planın kullanımından değil yalnızca dekoratif olarak görsel etkiyi artırmak için uygulanmıştır. (Eldem, 1984) (Şekil 2.2.7.)

Şekil 2.2.7. Orta sofalı plan tipi Safranbolu Gökçüoğlu evi (Sözen, 2001)

2.2.3. Türk evinin tarihi süreç içinde gelişimi

Türk evi kimliğinin oluşması ve gelişmesini ortaya çıkarmak için özellikle Türklerin Anadolu'ya gelip yerleşmelerinden önceki dönemlerde geliştirmiş oldukları mekan düşüncesinden başlayarak günümüze kadar olan mekan özelliklerinin bütün yönleriyle incelenmesi gerekmektedir. Ancak böyle bir incelemeyle, Türk evi kimliğinin oluşma ve gelişmesinde etkili olan kaynaklar daha açık olarak ortaya konulabilir.

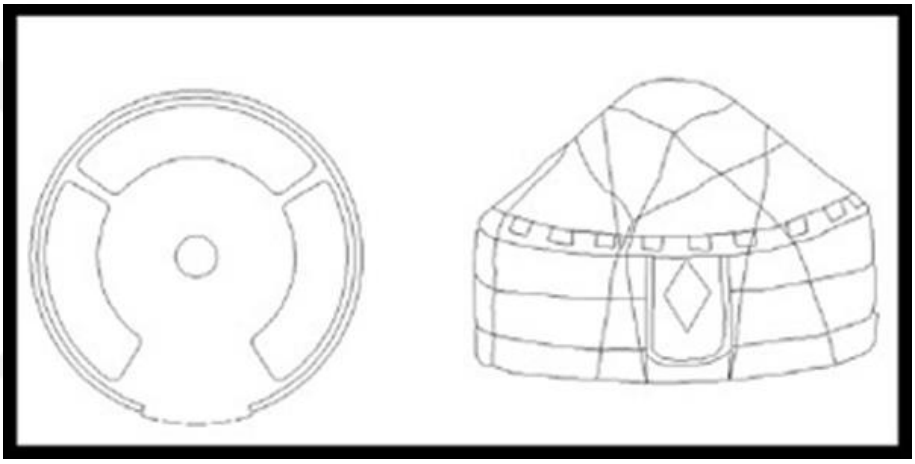
Orta Asya Türk evi

Türklerin yaşadığı bölgelerin büyük bölümü tarıma elverişli olmadığından, hayvancılık öncelikli uğraş alanı olmuştur. Yaz aylarında hayvanların daha iyi beslenebilmesi için bol otlaklı yaylalara çıkılmakta, soğuk mevsimlerde ise kışlıklara dönülmektedir. Bu gidiş gelişler, eski Türklerin yazlık ve kışlık yaşamının ayrılmaz parçalarıdır.

Kışlık sözcüğünün, bir köy ya da bir kent yerleşmesini tanımlamaktan öte, kışın barınılabilen soğuk olmayan, rüzgardan korunmuş yerleri de kapsayan geniş bir anlamı vardır. Yaz ve kış arasında bu denli hareketli bir yaşam süren toplulukların evlerinin, barınma sorunlarına en uygun çözümü getirir nitelikte olması gerekmektedir. Kışlaklarda çevre ve iklim koşullarına göre korunmuş evlerin, yaylalarda ise hafif ve taşınabilir barınakların kullanılması, böyle bir coğrafyada kaçınılmaz olmuştur. İnsanlar, çevre koşullarına uygun korunaklı mekanlar oluşturmak ya da kendi yaşamlarıyla çelişmeyen uygun çevre koşullarını aramak durumundadırlar. Eski Türklerde, hayvanlarını besleme ve barındırmada da kolaylık sağlandığından, ikinci çözüm daha geçerli olmuştur. Yaylaya çıkma geleneği, insanlara, yazın bunaltıcı sıcağından kurtulmanın yanı sıra, uygun bir yaşam ortamı oluşturma olanağını sunmuştur. Bugünkü Kazakistan ve Kırgızistan sınırları içinde kalan bölgeler, ılıman iklimi, verimli toprakları, kolay sulama olanaklarıyla yerleşik düzene geçebilmek için uygun koşullar sağlamaktaydı. Kırgızistan da ilk konutlar, çağımızdan 2000 yıl önce yapılmaya başlanmıştır. 1964 yılında Çu Ovasındaki Karabaltı suyu çevresinde yapılan arkeolojik kazılarda, M.Ö. III. yüzyıla tarihlenen Wu-Sun (Usun) dönemi konutları ortaya çıkarılmıştır. (Sözen, 2001)

Yerleşik yaşamın eski Türklerdeki gelişmiş temsilcilerinin Uygurlar olduğu bilinmektedir. Ancak Uygurların en yüksek olduğu düzeye ulaştığı X. yüzyılda batıda birçok kentin kurulduğu, Arap ve İranlı coğrafyacıların önemle üzerinde durduğu konular arasındadır. Türklerin en eski yerleşim yerleri Çu ve Talas bölgeleridir.

Taşınabilir evler yurt, alacık ya da topak ev olarak adlandırılan çadırlardır. Eski Türk çadırlarının en önemli iki özelliğinden birincisi, taşıma kolaylığı sağlayan hafif malzemeden oluşan bir yapıya sahip olmalarıdır. İkincisi ise, kurulup sökülebilme kolaylığının sağladığı olanaklardır. Bu iki özellik, çadıra geçici yerleşmeler için en uygun barınak niteliği kazandırmıştır. Üstü kubbeli ve silindir gövdeli olan yurt çadırlarının boyutları, içinde yaşayan birey sayısına göre değişir. (Şekil 2.2.8.)

Şekil 2.2.8. Çadır plan ve görünüşü (Küçükerman, 1973)

Anadolu'nun çeşitli kesimlerinde rastlanan geleneksel orta sofalı ev tipleri, Merv ve Tirmiz deki araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Oysa Türklerden önce Anadolu evlerinde böylesine simetrik bir plan tipine rastlanmamaktadır. Orta sofalı evlerin Anadolu'da yaygınlaşmasında Türklerin büyük payı olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu arada orta sofalı plan tipleri, sonradan daha gelişmiş bir yapı türü olarak ortaya çıkan medrese ve saraylara da yansımıştır.

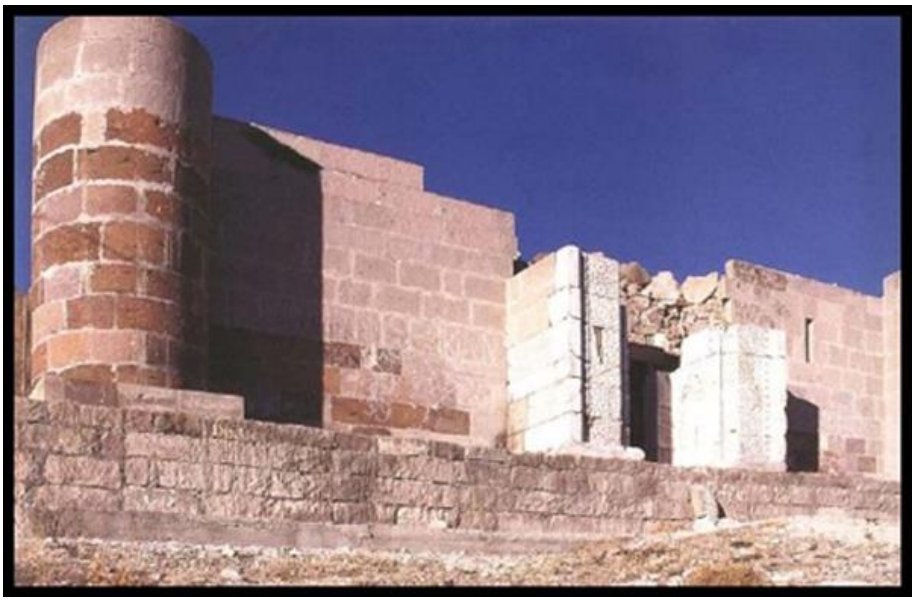
Merv ve Tirmiz çevresinde bulunan evlerin en ilgi çekici yönü, ortada bir sofanın yer alması ve sofanın çevresinde dört eyvanın ya da eyvanımsı mekanın bulunmasıdır. Bu evlerin ikinci ilgi çekici yönüyse, odaların köşelerde yer alışıdır. Saraylarda, bu üstü örtülü sofanın yerini avlu almıştır. Eyvanlı plan şeması, XI. ve XII. yüzyıllarda Merv ve diğer kentlerdeki Selçuklu saraylarında, Gazneliler döneminin ünlü Leşkeri Bazar'ında ve Gazne'deki III. Mesut sarayında kullanılmıştır. (Sözen, 2001)

Anadolu'da günümüze ulaşabilen orta ve iç sofalı plan tiplerinin, Anadolu öncesi Türklerde uygulanmış olması, Anadolu'da da değişik boyutlarda uygulanmasını sağlamıştır. Türklerden önceki eski Anadolu ev tiplerinde böylesi simetrik bir düzene rastlanmamaktadır. Türklerin uygarlık ve yaşama kültürlerinin mekan örgütlenmesi açısından, Anadolu evi üzerindeki etkileri de, bugün daha açık belirlenebilmektedir. Bu nedenle sofalı ve eyvanlı plan tiplerinin Anadolu'da yaygınlaşmasında Türklerin büyük payı olduğunu söylenebilir.

Anadolu Selçuklu dönemi Türk evi

XI. yüzyıldan başlayarak Anadolu'ya yayılan Türkler, bu bölgede Bizanslılar ile karşılaştılar. Etnik ve kültürel açıdan zaten heterojen bir yapı gösteren XI. yüzyıl Bizans Anadolu'sunun bu çehresi Türklerin Anadolu'ya yerleşmesiyle birlikte daha da zenginleşerek kısa sürede Selçuklu Anadolu'suna dönüşmüştür.

Ele geçirdikleri kentlerde zaman yitirmeden yönetim ve yaşama mekanları oluşturmuşlardır. Anadolu'da yerleşim merkezlerindeki Selçuklu dönemi yönetim yapılarının çoğunun merkezde değil, sur duvarına bitişik olarak ya da kentin varoşlarında yapılmıştır. Öte yandan kimi saray ve evlerde kırsal alanlarda yer almaktadır. Kayseri yakınlarındaki Keykubadiye ve Beyşehir gölü kıyısındaki Kubadabad, bu uygulamanın örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. (Resim 2.2.2. – Resim 2.2.3.)

Resim 2.2.2. Kayseri ovasına hakim Erkilet tümülüsü üzerindeki Hızır İlyas köşkü (Sözen, 2001)

Resim 2.2.3. Kayseri'deki Haydar bey köşkü (Sözen 2001)

Selçuklu ve beylikler dönemi evleri konusunda yeterince bilgi verecek örneklerin günümüze ulaşmamış olması, farklı mimari eserlerden faydalanmamızı gerektirmektedir. Bu mimari eserlerde dayanıksız yapı malzemelerinin kullanılması, çoğunun bütünüyle günümüze ulaşmasını engellemiştir. Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu evleri derin temeller kazılarak yapılıyordu. Yapı malzemesi olarak kerpiç ve tuğla kullanılıyordu. İnşaat sırasında ahşap da ana yapı malzemesi idi. Evin kiriş, direk gibi unsurları, kapı ve pencere söveleri, kapı kanatları, odaların tavan ve döşemeleri çok defa ahşaptan yapılıyordu.

Evlerin önünde çoğunlukla bir avlu ve çitle çevrilmiş bir bahçe bulunuyordu. Ana kapıdan evin başlıca bölümlerinden olan sofaya geçilirdi. Mutfaklar Selçuklu evinin bir bölümüydü. Aşlık, aş ocağı, aş damı gibi adlarla anılıyordu. Mutfak içerisinde görünçlük veya sergen denilen raflar, ocak, tandır yer alırdı. Kadınlar buradaki sedirlere otururlardı. (Karpuz, 1993)

Osmanlı dönemi Türk evi

Osmanlıların beylik ve imparatorluk dönemlerinde yapılan mimari eserlerinde belirgin gelişmeler gözlenmektedir. Özellikle devletin yönetim anlayışından dolayı mimari anlamda gelişmeler gözlenmiştir. Tek tek mimari eserlerine bakıldığında toplumsal özelliklerin mimari eserlere yansıdığı ve bu eserlerin biçimlenmesinde önemli etken olduğu görülür. Osmanlı devletinin kurulduğu dönemden günümüze sınırlı sayıda konut örneği ulaşmıştır. Bu yüzden elimize geçen bilgilerde sınırlıdır. Bu dönemde yapılan konutlar tek katlı veya asma katlı olarak yapılmaktaydı. Yapı malzemesi olarak taş ve kerpiç ağırlıklı olarak kullanılan malzemelerdir. Dış sofalı plan tipinde yapılan

örneklerdir. Odalar arasında eyvan yer almaktadır. Pencereler sokağa değil sofaya bakmaktadır. Kırma çatılı geniş saçaklı ve çıkmaları yoktur. Pencereleri camsız, parmaklıklı ve kapaklıdır. Tepe pencereleri daha küçük ebatlardadır.

XVII. yüzyıl evlerinde ise aynı plan sisteminin devam ettiği iki katlı evlerde kışlık kullanım için ara katların yapıldığı görülmektedir. Duvarları kalın taş ve kerpiç malzemeden yapılmaktadır. Odaların sofaya bakan duvarları çatkı dolgu tekniğinde yapılmıştır. Dış cephede pencere sayıları azdır. Sofa önündeki direkler oymalı başlıklı veya Bursa kemeri ile süslenmiştir. Odalar arasında eyvan ve sofanın iki yanında sekiler yer almaktadır. Bu sekiler XVII. yüzyıl sonlarında kapatılarak orta sofalı plan tipleri oluşmuştur. Bu dönemden sonra evlerde sokağa bakan çıkmalar yaygınlaşmış, odalarda yola bakan pencereler yapılmıştır. Evin yapım tekniğinde gelişmeler olmasından dolayı daha estetik evler yapılmaya başlanılmıştır. Çatkı sisteminin yaygın kullanılmasıyla evin dışa bakan pencere sayıları da artmıştır. Planda önemli değişiklikler oluşmuş, orta sofalı plan tipleri yaygınlaşmıştır. Evin oda ve eyvan sayılarının artmasıyla beraber T biçimli, dışa açık, hac biçimli sofalar tasarlanmıştır. Sofa direkleri Bursa kemerli, bağdadi sıvalı ve üzeri nakışlıdır. Bu gelişmeler özellikle Edirne ve İstanbul'da uygulanmıştır. Taşrada dış sofalı ev tipleri uygulaması devam etmektedir. Bu dönemde açık sofanın direkleri kapanmaya başlamıştır. Köşk odaları çıkmalarla sofadan taşırılır, odalar büyür ve iki yöne çıkma yaparak dış cepheyi hareketlendirir. Bu ortamda oda kapıları pahlı köşelere yerleştirilir. Çıkmalar uzun desteklere taşıtılır.

XVIII. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı konut mimarlığı Barok etkisi altında kalmıştır. Plan aynı kalsa bile, yapı ve oda öğeleri, zamanla Barok sanatın biçim ve süslemesini en yoğun biçimde yansıtır. Kalem işi süslemeler, duvarlarda, özellikle raf üstünde çerçeveli bölmeler içinde görülmeye başlar. Dış cephede bu süsler daha az oranda uygulanır. Ahşap oymalarda Barok kıvrımlardan etkilenmiştir. Çıkma altları ve saçaklar eğri yüzeyli, bağdadi sıvalı yapılmaya başlanır ve nakışlarla süslenir. Sofa direkleri de artık Bursa kemerli değil, daire ve S biçimli Barok kemerli, bağdadi sıvalı ve nakışlıdır. Köşe kapılarının üzerindeki pahlı yüzeyler kavisle tavana birleşir. Sofa ve eyvan arası, bağdadi sıvalı, kemerli bir direkle bölünür. Yüzyılın sonlarına doğru Barok etki planda da kendini gösterir ve ilk kez İstanbul'da oval sofalar uygulanmaya başlamıştır. Barok uygulamalarının ardından Ampir üslubun etkisi de XIX. yüzyılda II. Mahmut döneminde ortaya çıkar. Bu etki ile beraber daha sade yapılar yapılmakta eğri yüzeyler azalmaktadır. Cephelerde ve iç mekanda gereksiz süslemeler yapılmamaktadır. İç sofalı planın daha çok uygulandığı görülür. Ahşap çatkı, sıvalı veya ahşap kaplıdır.

Çıkmalar azalmış, saçaklar ise daralmış ve ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Artık camlı olan pencereler büyümüş, çoğalmış ve sofalarda yere kadar alçalmış, üstleri dairesel kemerli yapılmıştır. Tepe penceresi ve tahta kapaklar uygulanmamaktadır. Cephelerde yarım gömme sütunlar, üçgen alınlıklar, daire ve düz kemerler, kabartma kilit taşları bazen sıvayla da yapılmış, bezemesiz, ama iri silmeler, şemseler, rozetler, çevresi ışınsal madalyonlar, tuğralar, girlantlar, akantus ve defneyaprakları, silahlar, bayraklar ve meşalelerle yapılan armalar, müzik aletleri, vazolar ve çiçekler, ampir üslubunu belirleyen özelliklerdir. Pencere üstleri üçgen alınlıklı yada yarım daire kemerli silmelerle bezelidir. Odalara köşeden girişler kalkar. İç duvarlara, alçıdan kabartma çıtalarla çerçeveler, bazen de bunların içlerine kabartma çiçek demetleri yapılır. Dolap cepheleri yalınlaşır. Ortada yarım yuvarlak planlı bir çiçeklik nişi ve rafı yer alır. Bunların iki yanında küçük hücreleri olanlara şerbetlik adı verilir. (Sözen, 2001)

1900'ler den itibaren İstanbul da Art Nouveau üslubu yaygınlık kazanmaya başlar. Bunda bir süre İstanbul da çalışan İtalyan Mimar Raimando D'Aronco'nun da etkisi vardır. Üslup önce kagir, sonrada ahşap yapılara uygulanmış, İstanbul Art Nouveau su olarak da adlandırılıp 1920'lere kadar devam etmiştir. Dönemin modası kuleler ve çatı katı balkonları bu üslupta da vardır. Tek düze pencereler yan yana eklenerek genişler ve üstleri küçük karelere bölünerek renkli camlarla bezenir. 1910'lardan Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar, Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi olarak da adlandırılan üslupta yapılan evlerde, (Resim 2.2.4.) Selçuklu ve Osmanlı mimarlığının anıtsal taç kapıları, Bursa kemeri, kaş kemer, sivri kemerler, geniş saçaklar, yazıtlar, çerçeveler içinde rumi ve palmetler, örgü silmeler, niş motifleri, mukarnaslar ve geçmeli yıldızlar görülür. Bu evler ahşap ve kagir olarak yapılmış, bir anlamda günümüzün konutlarına geçişi sağlamıştır. (Sözen, 2001)

Resim 2.2.4. Birinci ulusal mimarlık dönemine ait İstanbul'da bir ev

2.3. Bor'un Coğrafyası, Tarihi, İklimi, Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapısı

İç Anadolu'nun güneydoğusunda Niğde iline bağlı bir ilçe olan Bor, Melendiz Dağı'nın güney eteğinde ve Melendiz Dağı ile Toroslar arasında kalan bir ovanın kuzey ucunda kurulmuştur. Niğde'ye 13 kilometre uzaklıktaki ilçe merkezi genellikle andezitik tüflerden oluşmuş bir sırt üzerinde yer almaktadır.

Kapadokya ile Kilikya arasında geçiş bölgesi olan Bor ilçesinin tarih öncesi ve antik dönemlerde tercih edilen bir yerleşim bölgesi olduğu görülmektedir. Bu nedenle Bor ve yöresinde birçok milletin kültür zenginlikleri bulunmaktadır. Yöre kültür varlıkları bakımından oldukça değerli eserlere sahiptir. Bor konutlarının hazırlayıcısı olan yerel mimari birikim ve tortunun oluşmasını da beraberinde getiren bu kültürlerin en eskisi İ.Ö. 5000 (Kalkolitik Dönem)'e inmektedir. Yapılan kazılar antik kaynaklarda adı Dana ve Tyana olarak geçen Kemerhisar'ın Bor'un en eski yerleşim bölgesi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kemerhisar'da tarih öncesi yerleşimlerden (İ.Ö. 5000 ve 3000) sonra sırası ile Hititler, Geç Hitit Krallıklarından Tabal Krallığı, Firigler, Persler, Romalılar, Bizanslıların hakim olduğu, kaynaklardan, yörede bulunan yazıt ve stellerden anlaşılmaktadır. İlk Çağ'ın önemli ticaret ve dini merkezlerinden biri olan Kemerhisar, tarihteki adı ile Tyana İ.S. 7. yy. da başlayan Arap ve Sasani akınlarından tahrip olunca, yerini 12.yy. da bir Selçuklu kenti olarak ortaya çıkan ve gelişen Bor kazası almıştır. 12. yy. da oluşmaya başlayan şehir nüvesi' ' 16. ve 18. yy. da giderek genişlemiş hemen hemen şimdiki konumunu almıştır.

Bor'da İç Anadolu'nun tamamında yaygın olarak görülen kışları soğuk ve kar yağışlı, yazları ise sıcak ve kurak geçen karasal bir iklim hüküm sürmektedir. İlçenin, doğal bitki örtüsü baharda yeşerip yazın sararan otsu bitkilerden ibarettir. Bor evlerinin iklimin etkisiyle yazlık ve kışlık yaşamaya elverişli planlandığı söylenebilir. Her evde yazlık ve kışlık yaşamaya uygun elverişli mekanlar tasarlanmıştır. Ara kat veya orta kat genellikle alçak tavanlı küçük pencereli olarak kış ortamına daha uygun, üst katlarda odalar dışarı daha çok açık yaz ortamına uygundur. Ayrıca yazın günlük yaşam için düzenlenen bahçe hayatı da unutulmamalıdır.

Kaynaklarda Bor'da 1501'de 371, 1530'da 431, 1869'da 2327, 1889'da ise 4472 hane olduğu belirtilmektedir. Nüfus hareketleri incelendiğinde Bor'un nüfus artışı Türkiye ortalamasına göre hızlı değildir. Bunun sebebi de iktisadi durumun zayıf olmasıdır. Toprak verim itibariyle düşük olup, ticari hayat fazla istihdam sağlamamaktadır. Osmanlı Devleti'nin klasik döneminde, vergi gelirlerini belirlemek

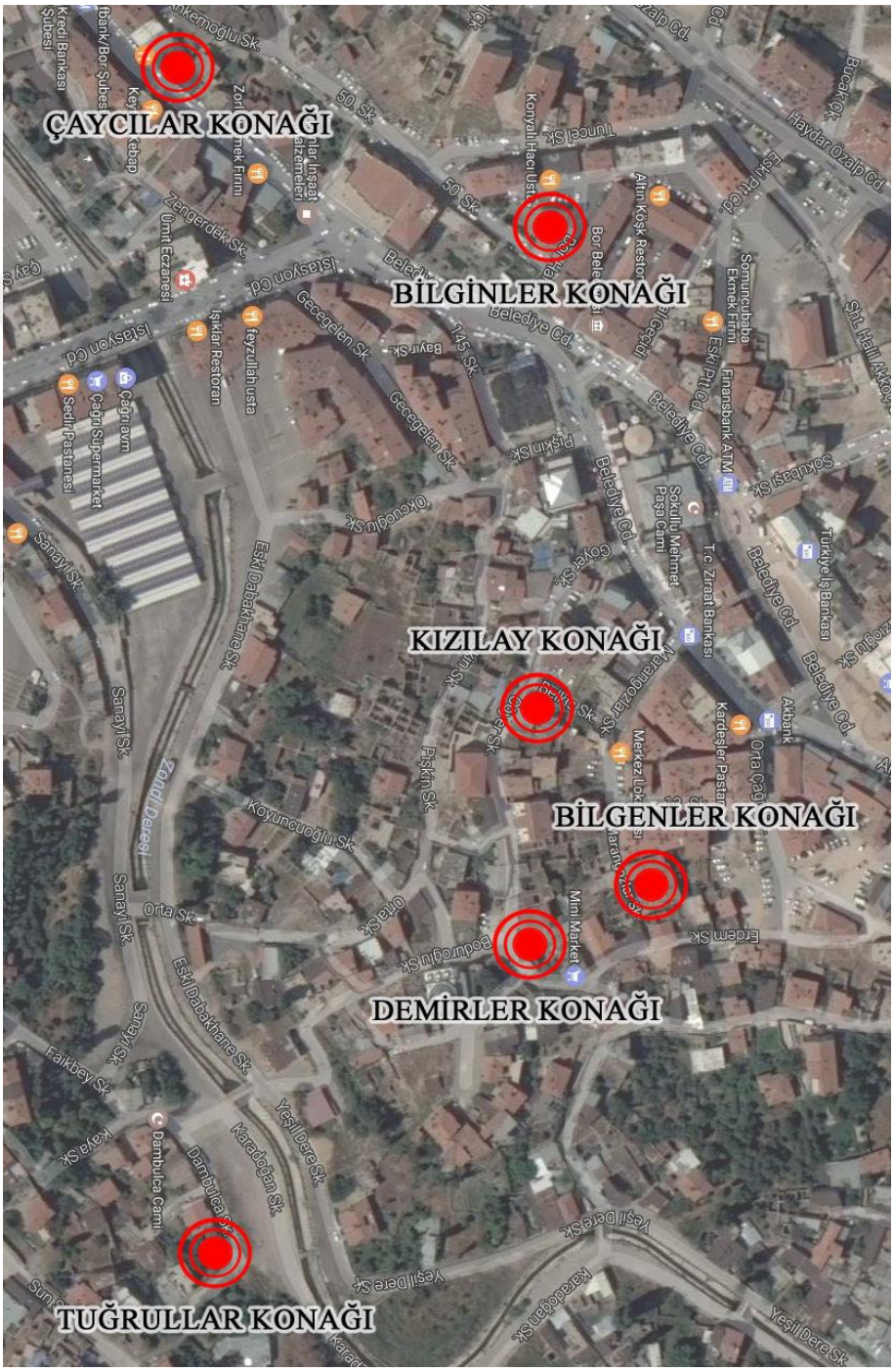
amacıyla, mükellef sayısını gösteren tahrirler yapılmakta ve ilk tahrirden sonra belli aralıklarla bölgenin sayımına devam edilmektedir. 1881-1882 yılı nüfus sayımında Niğde sancağına ait ayrıntılı bilgi mevcuttur. Bu sayımda daha önceki bilgilerden farklı olarak azınlıklar da yer almaktadır. Buna göre 1881-1882 yıllarında Bor nüfusunun toplam 10244 olduğu, 9405 nüfusun Müslüman, 640 nüfusun Rum, 199 nüfusun da Ermeni olduğu belirtilmektedir. 50 hanelik kale içindeki yerleşimden 41.000 kişilik yerleşime ulaşan Bor'un gelişimi hala devam etmekte şehir merkezinde Niğde ve Adana yönlerine doğru bir gelişme gözlenmektedir.

Tyana ve çevresinin tarihi süreç içerisinde ticaret yolları üzerinde bulunması kültür, sanat ve eğitimin gelişmesine sebep olmuştur. Ancak özellikle 18. yüzyıldan sonra, ticaret yollarının yön değiştirmesiyle eğitim, kültür ve sanat oldukça önemli duraklama sürecine girmiştir. Böylece sayıları artan medreseler ve diğer eğitim müesseseleri kapanarak öğrenciler ve medrese ulemaları bölgedeki diğer şehirlere göç etmişlerdir.

İç Anadolu'nun genel karakteristik özelliği olarak, ilçe halkının büyük çoğunluğunun büyük çaplı olmasa da tarımla ilgilendiği, hayvancılığın diğer bir ekonomik gelir kaynağı olduğu görülmektedir. Köy halkının genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraştığı, kasaba ve ilçe merkezine yaklaştıkça geçim kaynakları arasına ticaret ve zanaatkârlık faaliyetlerinin girdiği görülmektedir. Arazinin tarıma müsait ancak yetersiz olması ve mevcut tarım arazilerinin yerleşim yeri haline gelmesi, zamanla halkın tarımdan uzaklaşmasına neden olmuştur.

3. GELENEKSEL BOR EVLERİNİN TEKNİK YÖNDEN İNCELENMESİ

Bu bölümde geleneksel Bor evleri içerisinden plan şeması, kat adedi, kullanıcı sayısı açısından belirgin özellikleri olan Çaycılar, Bilgenler (Dispanser), Bilginler, Kızılay, Tuğrullar ve Demirler Konakları teknik yönden incelenerek özellikleri anlatılacaktır. (Şekil 3.1.)

Şekil 3.1. Bor'da tespit edilen altı evin harita üzerinde gösterimi

3.1. Çaycılar Konağı

3.1.1. Yeri ve bugünkü durumu

Niğde İli, Bor İlçesi Merkezinde, Karaca-Uğurlu Mahallesi, Adana Caddesi No: 60/A adresinde ve tapuda 44 pafta, 305 ada, 17 parselde kayıtlı olan konak özel mülkiyettir. (Şekil 3.1.1) Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 14.11.1992 gün - 1378 sayılı ve Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.07.1996 gün - 510 sayılı kararları ile eski eser olarak tescil edilmiştir. Bugünkü konumuyla boş, terk edilmiş bir durumdadır.

3.1.2. İnşaat tarihi ve banisi

Kaynaklarda geç Osmanlı döneminde (19 yy. sonları) inşa olduğu belirtilmektedir. Yaptıranı bilinmemektedir.

3.1.3. Kitabesi

Kitabesi yoktur.

3.1.4. Mimarisi ve tezyinatı

Bodrum, zemin ve birinci kattan oluşan yapı, L planlı olup haremlik ve selamlık olarak inşa edilmiştir. (Şekil 3.1.2. - Şekil 3.1.3. - Şekil 3.1.4.) Yapının dışarıdan beş tane girişi vardır. Ana giriş güneydoğu cephesi (Adana caddesi) üzerinden zemin kat selamlık girişi, kuzeydoğu cepheden zemin kat haremlik girişi ile selamlık girişi altından ve kuzeydoğu cepheden olmak üzere iki tane bodrum kat girişi ve yine Adana Caddesi üzerinden avlu girişi bulunmaktadır. (Resim 3.1.8. - Resim 3.1.14. - Resim 3.1.13.)

Selamlık bölümüne yoldan yaklaşık 2,29 metre yükseklikte bulunan zemin kattan yapının güneydoğusunda yer alan Adana Caddesi üzerindeki iki kollu mermer basamaklı ve demir korkuluklu merdivenle ulaşılan sahanlıktan açılan çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilir. (Resim 3.1.2. – Resim 3.1.3. - Resim 3.1.35.) Giriş eyvanının iki dar

yüzünde de ½ oranlı dikdörtgen pencere bulunur. (Resim 3.1.11. - Resim 3.1.12. - Resim 3.1.18.)

Selamlık bölümü giriş kapısı dikdörtgen planlı bir sofaya açılmakta olup, giriş kapısının tam karşısında kuzeybatı cephedeki dış duvara konumlandırılan ancak, kuzeybatı duvarının yıkılması nedeniyle basamaklarını moloz parçaları kapatmış birinci kat sofaya çıkışı sağlayan ahşap bir merdiven bulunmaktadır. (Resim 3.1.36.) Selamlık bölümü girişinin güneybatısında üç oda ile bu odalardan kuzeybatıda olan mutfak olarak da kullanılan odadan geçilen dördüncü bir oda, kuzeydoğusunda ise haremlik bölümü sofasına geçişi sağlayan bir kapı ile haremlik bölümü yer almaktadır.

Girişin güneybatısında bulunan üç odadan, güneydoğuda bulunan odanın güneydoğuya bakan iki, güneybatıda bulunan avluya bakan bir ve kuzeydoğuda giriş eyvanına bakan bir olmak üzere toplam dört tane penceresi mevcuttur. Odanın kuzeybatı duvarında biri tek kanatlı diğeri çift kanatlı iki tane ahşap gömme dolap mevcuttur. (Resim 3.1.41. - Resim 3.1.42. - Resim 3.1.76.) Odanın güneybatı cephesinde 25 santimetre yüksekliğinde ahşap bir sedir yer alırken, taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Yine selamlık girişinin güneybatısında bulunan üç odadan ortadaki odanın, güneybatıda bulunan avluya bakan bir tane penceresi bulunmaktadır. Odanın güneydoğu duvarında iki kanatlı ve kuzeybatı duvarında tek kanatlı ahşap birer gömme dolap bulunur. Ayrıca kuzeybatı duvarında mutfak olarak kullanılan odaya geçiş için bir kapı mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Kuzeybatıda bulunan mutfak olarak kullanılan üçüncü odanın ise güneybatıda içerisinde tandır bulunan odaya bakan bir ve kuzeydoğu duvarında bir olmak üzere iki tane penceresi ve güneybatı duvarında tandır bulunan odaya açılan bir tane kapısı mevcuttur. (Resim 3.1.48.) Odanın kuzeybatı duvarında bir ocak bulunmakta olup, taban döşemesi beton, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.1.40.)

Zemin katta selamlık sofasına açılan ve mutfak olarak kullanılan kuzeybatıdaki mekandan geçilerek ulaşılan odanın güneybatı duvarında konumlandırılan büyük bir tandır yer almaktadır. (Resim 3.1.43. - Resim 3.1.44.) Güneydoğu duvarında avluya bakan biri tandır içinde olmak üzere iki tane pencere ile tahtalı denilen balkona açılan çift kanatlı ahşap bir kapısı mevcuttur. Yine güneydoğu duvarı üzerinde oda içerisinde bir çeşme yer almaktadır. (Resim 3.1.45.) Kuzeybatı duvarında ise komşu parsele ait odaya açılan bir kapı yer alır. Tahtalıdan ahşap bir merdiven ile odanın güneydoğusunda

bulunan avluya inilmektedir. (Resim 3.1.52.) Odanın taban döşemesi beton, tavanı kontrplak kaplıdır. (Resim 3.1.51.)

Zemin kattan haremlik bölümüne ise, dışarıdan binanın kuzeydoğu cephesinde, basamaklarının çoğu bozulmuş olan bir merdiven ile ulaşılan, çift kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. (Resim 3.1.21. - Resim 3.1.37.) Giriş kapısı ise dikdörtgen planlı bir sofaya açılmakta olup, giriş kapısının tam karşısında birinci kat sofaya çıkışı sağlayan ahşap bir merdiven ve merdivenin altında selamlık bölümüne geçişi sağlayan bir kapı yer almaktadır. (Resim 3.1.38.) Haremlik bölümü giriş sofasının güneydoğusunda bir oda kapısı ve kuzeybatısında banyo olarak kullanılan mekânın kapısı bulunmaktadır.

Girişin güneydoğusunda bulunan odanın güneydoğuya bakan iki, kuzeybatıya bakan bir ve güneybatıda giriş eyvanına bakan bir olmak üzere toplam dört tane penceresi mevcuttur. Odanın kuzeybatı duvarında çift kanatlı ve güneybatı duvarında açık raf şeklinde ahşap bir gömme dolap bulunmaktadır. (Resim 3.1.39.) Odanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Yine giriş sofasının kuzeybatısında bulunan banyo olarak kullanılan mekânda biri güneybatı duvarında diğeri ise güneydoğu duvarı üzerinde bulunan iki tane ahşap gömme dolap ile kuzeybatı duvarı üzerinde bir ocak yer almaktadır. Mekan da pencere bulunmamaktadır. Mekanın taban döşemesi beton, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Üst kat; plan şeması olarak zemin kat planını aynen tekrarlar iken farklı olarak, haremlik çıkış merdiven holüne açılan bir mutfak ile güneybatı köşede selamlık bölümü mutfaktan geçilen odaya açılan üstü kapalı bir seyir terası düzenlenmiştir.

Selamlık sofasından ahşap bir merdiven ile ulaşılan üst kat sofasının güneydoğu cephesinde selamlık girişinin üstünü örten cumba yer almaktadır. (Resim 3.1.57.) Cumbanın güneydoğuya bakan iki, güneybatı ile kuzeydoğuya bakan birer olmak üzere toplam dört tane giyotin penceresi bulunmaktadır. Cumba üzerinde 27 santimetre yüksekliğinde bir sedir yer almaktadır. Sofadan güneybatıya açılan üç tane oda kapısı ile kuzeydoğuda bulunan haremlik bölümüne açılan bir kapı bulunmaktadır. Taban döşemesi ahşap, tavan ise ahşap kaplamalıdır.

Güneybatıda bulunan üç odadan, güneydoğudaki odanın güneydoğuya bakan iki, güneybatıda bulunan avluya bakan iki olmak üzere toplam dört tane penceresi mevcuttur. Odanın kuzeybatı ve kuzeydoğu duvarında birer tane tek kanatlı ve kuzeybatı duvarında bir tane çift kanatlı ahşap gömme dolap bulunur. Odanın güneybatı cephesinde ahşap bir sedir yer alırken, taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.1.63.)

Yine sofanın güneybatısında bulunan üç odadan ortada olan odanın, güneybatıda bulunan avluya bakan bir tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.1.65.) Odanın güneydoğu duvarında çift kanatlı ve kuzeybatı duvarında tek kanatlı ahşap birer gömme dolap mevcuttur. Ayrıca kuzeybatı duvarında mutfak olarak kullanılan odaya geçiş için bir kapı yer almakta olup, taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Kuzeybatıda bulunan mutfak olarak kullanılan üçüncü oda ise zemin kattan farklı olarak ince bir duvar ile yaklaşık aynı büyüklükte iki bölüme ayrılmıştır. Sofadan girişte yer alan ilk bölümün kuzeydoğu cephesinde bir penceresi ile güneybatı duvarında ikinci bölüme geçilen bir kapı bulunmaktadır. Kuzeybatı duvarında ise yine zemin kattaki gibi bir ocak yer almakta iken taban döşemesi beton, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.1.82.)

Bu bölümden ikinci bölüme geçildiğinde kuzeybatı duvarında bir adet açık niş bulunur. Güneybatı duvarında ise yine zemin kattan farklı olarak ek odaya geçiş öncesi bir hol bulunmaktadır. Bu hole bakan bir tane pencere ile bir kapı mevcuttur. Mutfak kısmından hole girildiğinde güneybatıda bir oda daha bulunmaktadır.

Oda güneydoğu cephesinde ahşap balkona bakan iki ve seyir terasına bakan bir olmak üzere toplam üç pencere ile aydınlatılmaktadır. Oda içerisinde güneybatı ve kuzeydoğu duvarlarda iki tane ahşap gömme dolap yer almaktadır. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.1.79. - Resim 3.1.80.)

Holün güneydoğu cephesinde ahşap balkona açılan bir kapı mevcuttur. Zemin katta bulunan balkon bu katta da üst örtüsü sac olarak, taban döşemesi tahta olarak devam etmektedir. Balkon bu katta alt kattan farklı olarak, güneybatı cephede 130 santimetre genişliğinde taban döşemesi beton ve üst örtüsü olmadan L şeklinde devam etmektedir. (Resim 3.1.88.) Ahşap balkon içerisinde zemin kat balkona inen ahşap bir merdiven yer alır. (Resim 3.1.86.)

Ayrıca ahşap balkondan, güneybatı ve güneydoğuya cepheli zemin kat tandır üzerine rastlayan bölümde üstü örtülü bir seyir terasına geçilmektedir. (Resim 3.1.83. - Resim 3.1.84.)

Haremlik bölümü zemin kat sofadan üst kat sofaya çıkıldığında ise zemin katın tekrarı olarak güneydoğu cephede bir oda var iken, zemin katta kuzeybatı cephede yer alan banyo üzerinde bu katta mutfak bulunmaktadır. Yine kuzeybatı ve kuzeydoğuya cepheli ve mutfağa bitişik olarak üst katta konsol şeklinde bir tuvalet ile sofadan çıkılan kuzeydoğu cephede bir balkon yer almaktadır. (Resim 3.1.68. - Resim 3.1.17.)

Sofanın güneydoğusunda bulunan odanın güneydoğuya bakan iki, kuzeydoğuya bakan iki olmak üzere toplam dört tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.1.70.) Odanın kuzey batı duvarında çift kanatlı ve güneybatı duvarında tek kanatlı ahşap bir gömme dolap bulunur. (Resim 3.1.50.) Odanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kaplamalıdır. (Resim 3.1.64.)

Kuzeybatıda bulunan mutfak olarak kullanılan mekânda biri güneybatı duvarında, diğeri ise kuzeybatı duvarı üzerinde bulunan iki tane ahşap gömme dolap ile kuzeybatı duvarı üzerinde bir ocak ile tezgah yer alır. Bu mekanda pencere bulunmamaktadır. Mekânın taban döşemesi beton, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. Tuvaletin ise kuzeydoğu cephesinde bir tane penceresi mevcuttur.

Bodrum kat bağımsız bölümler şeklindedir. Dışarıdan güneydoğu cepheden zemin kata çıkış merdiveninin altında ve kuzeydoğu cephesinde bulunan iki tane girişinden başka, yapının güneybatısında bulunan avlu içerisinden de iki giriş daha mevcuttur. (Resim 3.1.31. - Resim 3.1.34.) Ayrıca zemin kat selamlık sofasından inilen mevcutta basamakları moloz parçaları ile dolu ahşap bir merdiven ile de bodrum kata içeriden ulaşılabilmektedir. (Resim 3.1.90.) Bodrum katta taban döşemeleri toprak, tavanlar ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.1.92.) Bodrum katta dış cepheye açılan güneydoğu cephede dört, kuzeydoğu cephede ise bir olmak üzere toplam beş tane küçük dikdörtgen pencere mevcuttur. (Resim 3.1.93.) Bunlar dışında avluya bakan dört tane daha pencere bulunur.

Yapının güneybatısında ise yol cephesi yüksek bir duvarla çevrili küçük bir avlu bulunmaktadır. Yine bu avludan, önce zemin kat tahtalıya sonrada birinci kat seyir terasına çıkan ahşap bir merdiven yer almaktadır. (Resim 3.1.29. - Resim 3.1.30.) Avlunun güney tarafında ise avlu sokak duvarı ile komşu bina köşesinde bulunan bir tuvalet yer alır. (Resim 3.1.28.)

3.1.5. Malzeme ve teknik özellikleri

Konak eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Bu nedenle bodrum kat ve zemin katın belli bir kısmı kuzeybatı cephede toprak altında kalmaktadır. Bina yapımında moloz taş, ahşap ve dolgu malzemeleri kullanılmış olup, üzeri sac kaplı kırma çatılıdır. (Resim 3.1.27. - Resim 3.1.62.)

Yukarıda anlatılan yapının plan şeması aynen cephelere de yansıtılmıştır. Ana yola açılan cephede ortada profilli taş konsollar üzerine oturtulmuş cumba yer alırken,

altı ahşap kaplamalı cumbanın çıkıntısının örttüğü giriş eyvanı binaya ayrı bir değer ve güzellik katmıştır. (Resim 3.1.4. - Şekil 3.1.12.)

Konağın yol cephelerinde köşeler, giriş eyvanı ve giriş eyvanı üstü cumba yüzeyi yörede kara taş olarak adlandırılan koyu renkte yöresel düzgün kesme taş ile kaplıdır. (Resim 3.1.7. - Resim 3.1.9. – Resim 3.1.10.) Yol cephelerindeki pencere kenarları da söve şeklinde kaplıdır. Zemin kat ve üst kat tavan hizalarında dışarı taşırılan taştan silmeler bina da ayrı bir güzellik oluşturmaktadır. (Resim 3.1.15. - Resim 3.1.26.) Avlu duvarının yola bakan cephesi de bir metre yüksekliğinde taş ile kaplanmıştır. (Resim 3.1.13.)

Kuzey doğu cephede, haremlik girişi üzerinde taş ve demir konstrüksiyonlu balkon bulunmaktadır. Balkon korkulukları demir olup küpeşteleri ahşaptır.

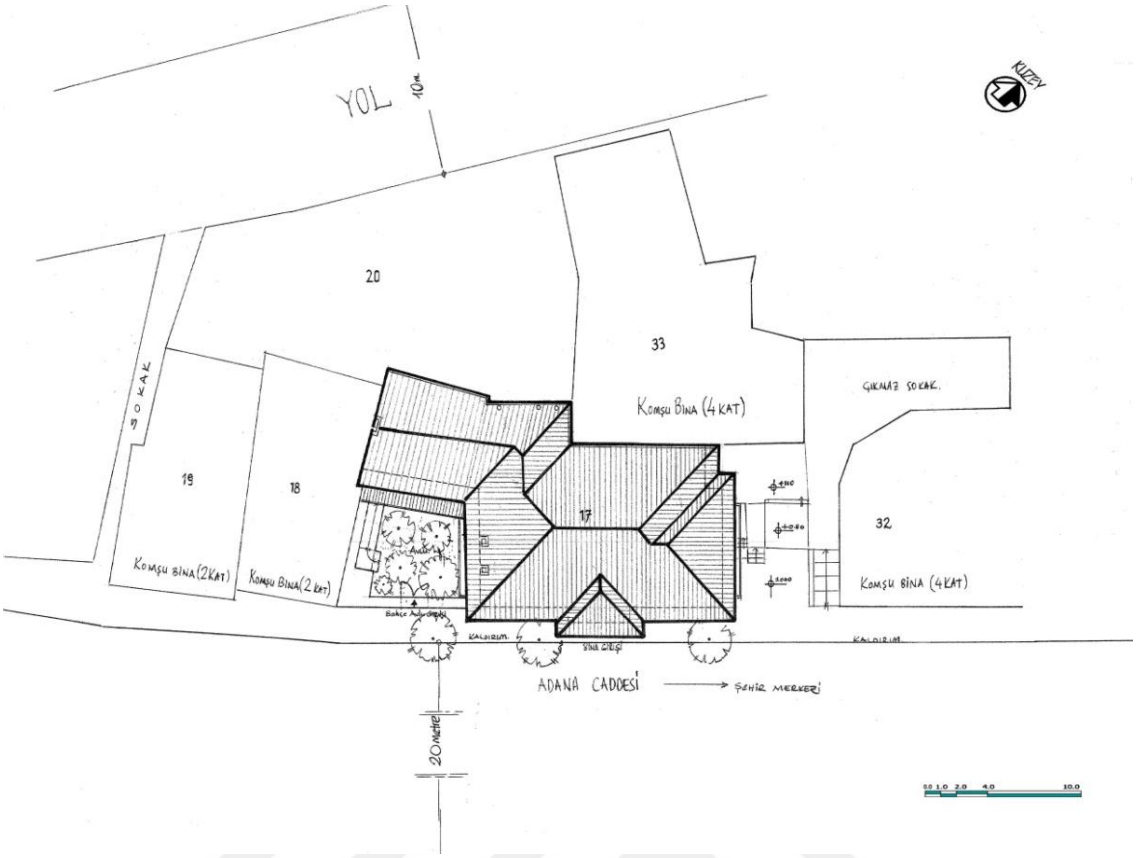
Odalarda özenli bir ahşap işçiliği ile yapılmış dolapların yanı sıra her üç mutfakta da farklılık gösteren taş ocaklar bulunmaktadır. (Resim 3.1.73. - Resim 3.1.74. - Resim 3.1.77. - Resim 3.1.78.)

Zemin katta 1/2 oranlı basit demir parmaklıklı giyotin pencereler vardır. Üst kat pencerelerde 1/2 oranlı giyotin pencereler yapılmış ancak demir koruma yapılmamıştır. (Resim 3.1.5. - Resim 3.1.6.)

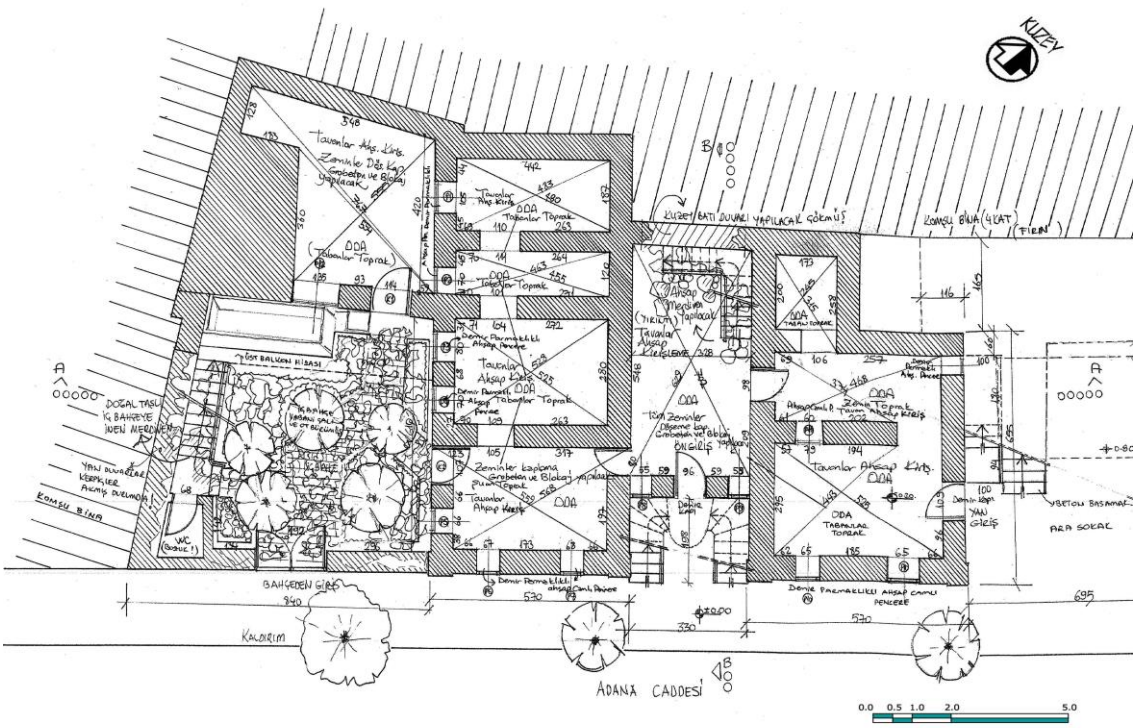
Plan özellikleri olarak geleneksel Türk evinin tipik özelliklerini taşımasının yanı sıra özel merdiveni olan haremlik bölümü ile farklı bir örnek ve cephe anlayışı olarak da güneybatı yöndeki üstü örtülü seyir köşküyle bu türün seçkin bir örneğini oluşturmaktadır.

3.1.6. Tamirat ve tadilatlar

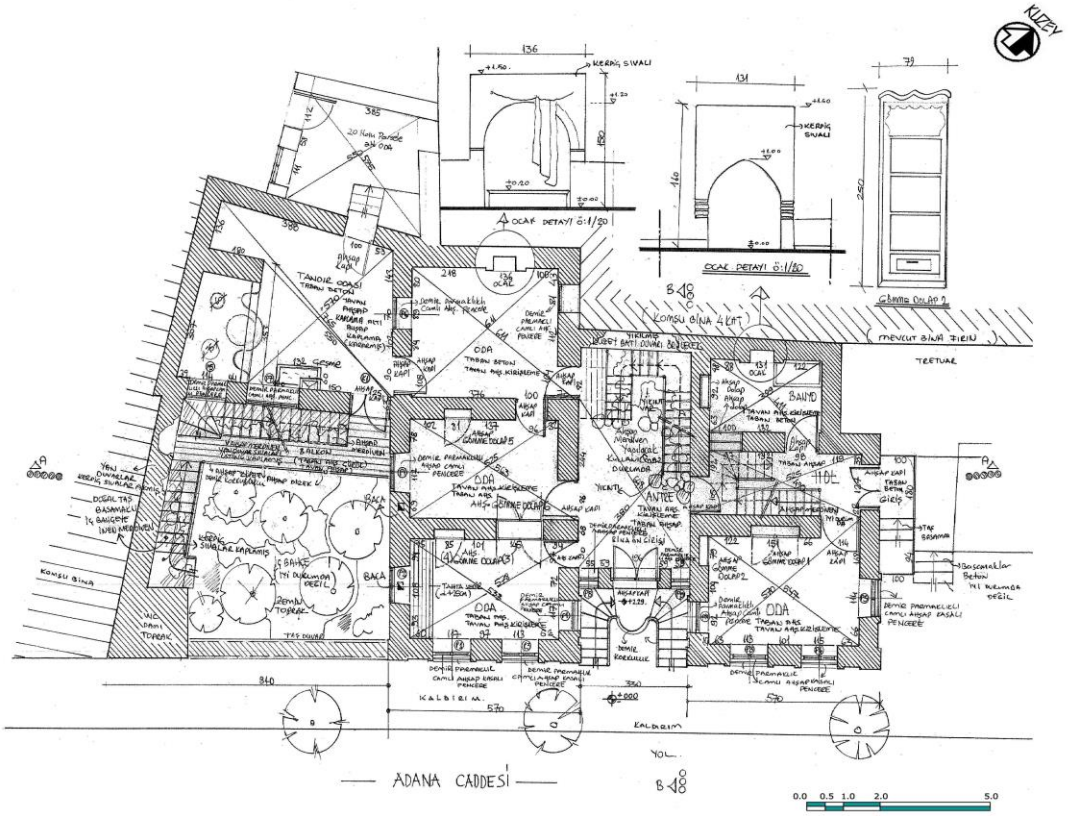
Tamirat ve tadilatları bulunmamaktadır.

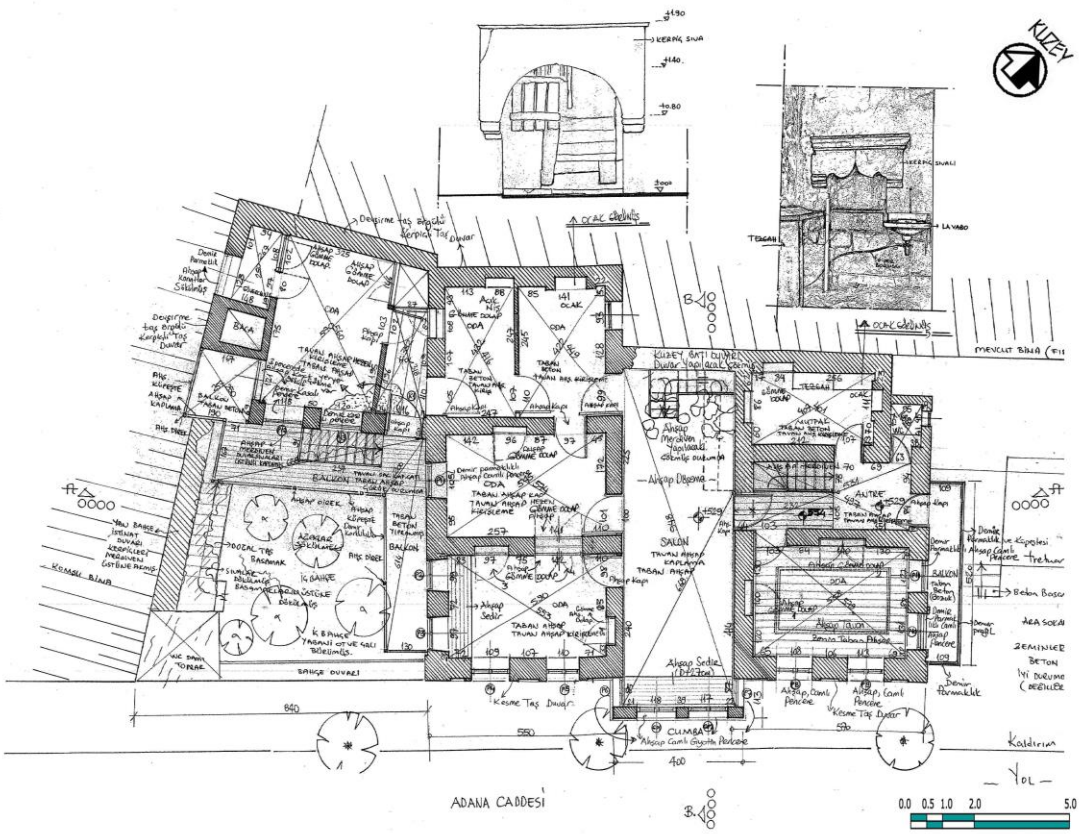
Şekil 3.1.1. Çaycılar konağı vaziyet planı (Ustabaşı, 2007)

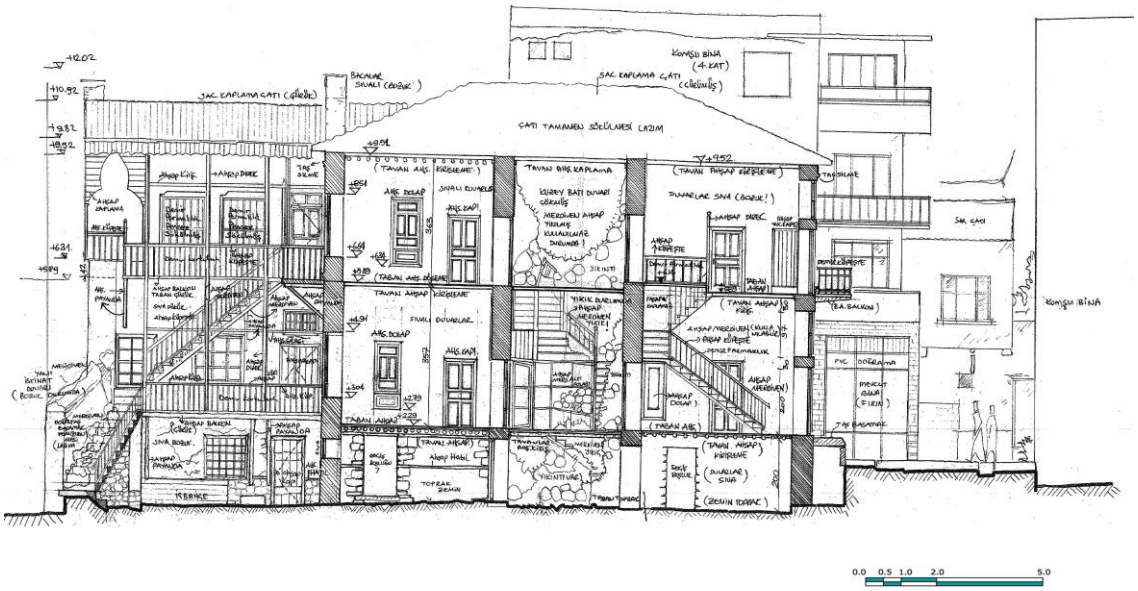
Şekil 3.1.2. Çaycılar konağı bodrum kat planı (Ustabaşı, 2007)

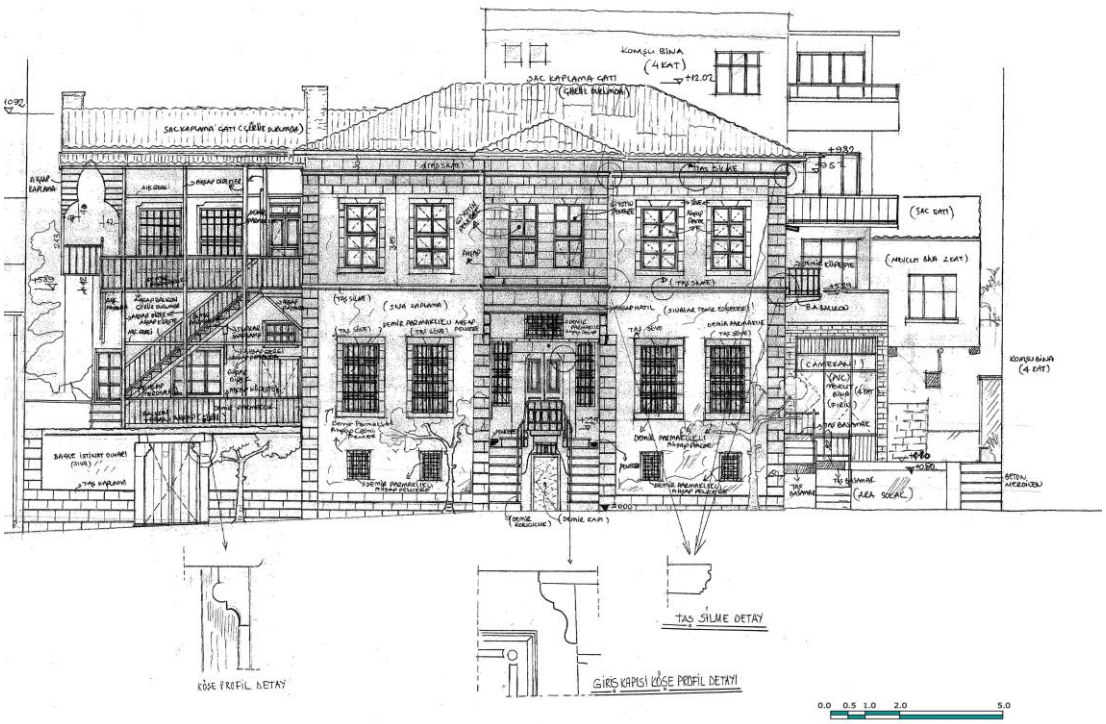
Şekil 3.1.3. Çaycılar konağı zemin kat planı (Ustabaşı, 2007)

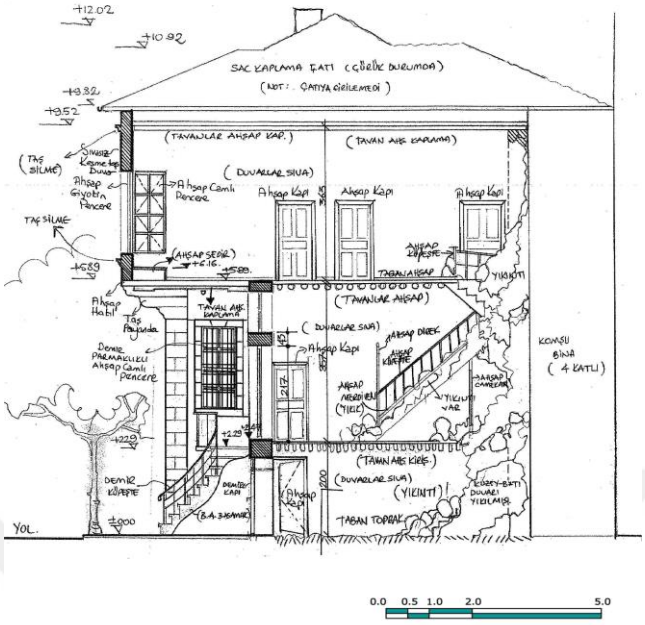
Şekil 3.1.4. Çaycılar konağı üst kat planı (Ustabaşı, 2007)

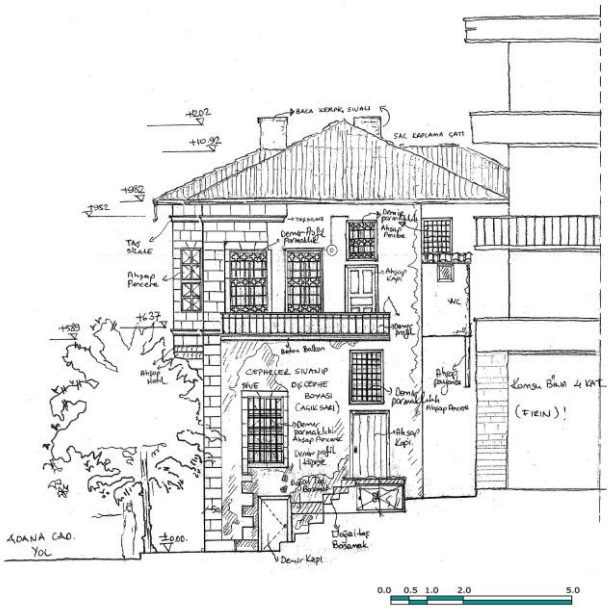
Şekil 3.1.5. Çaycılar konağı a-a kesiti (Ustabaşı, 2007)

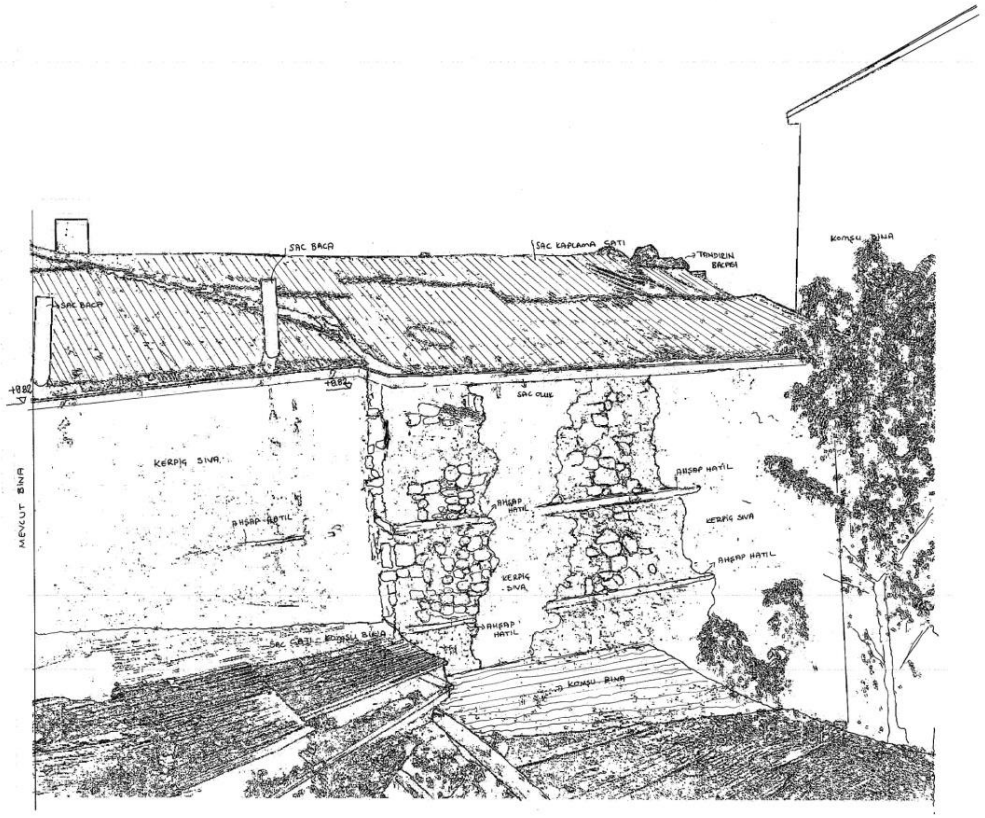
Şekil 3.1.6. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü (Ustabaşı, 2007)

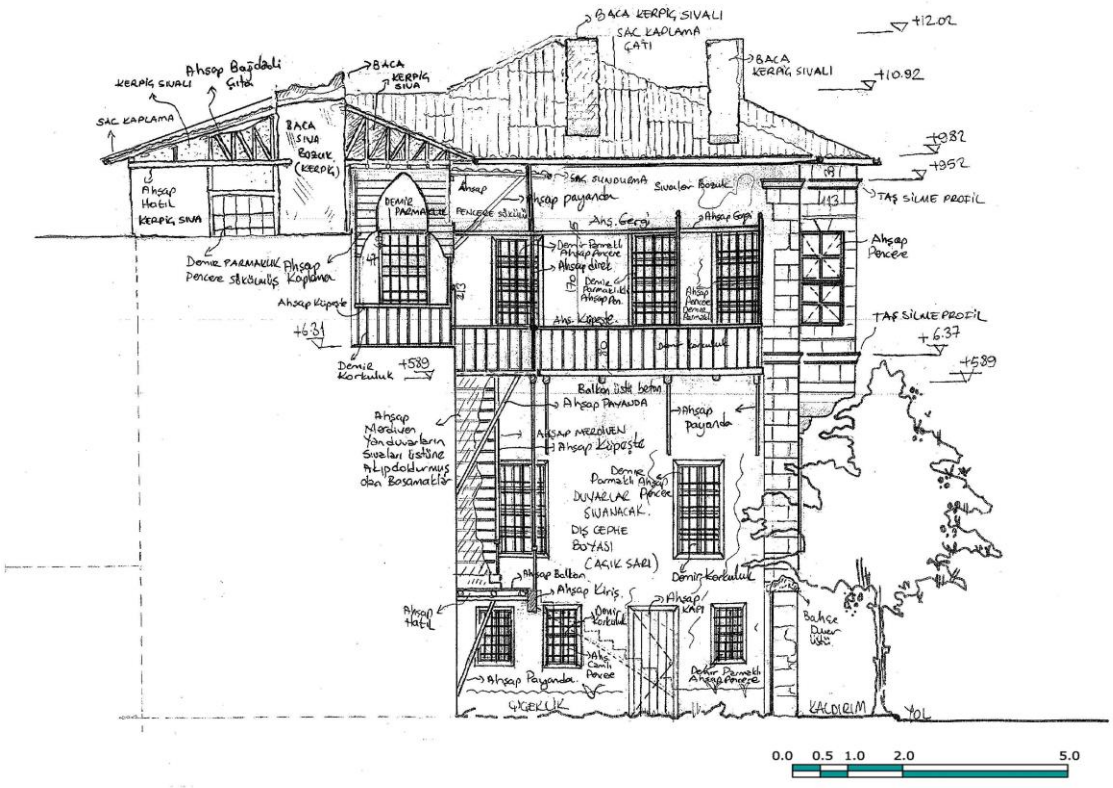
Şekil 3.1.7. Çaycılar konağı b-b kesiti (Ustabaşı, 2007)

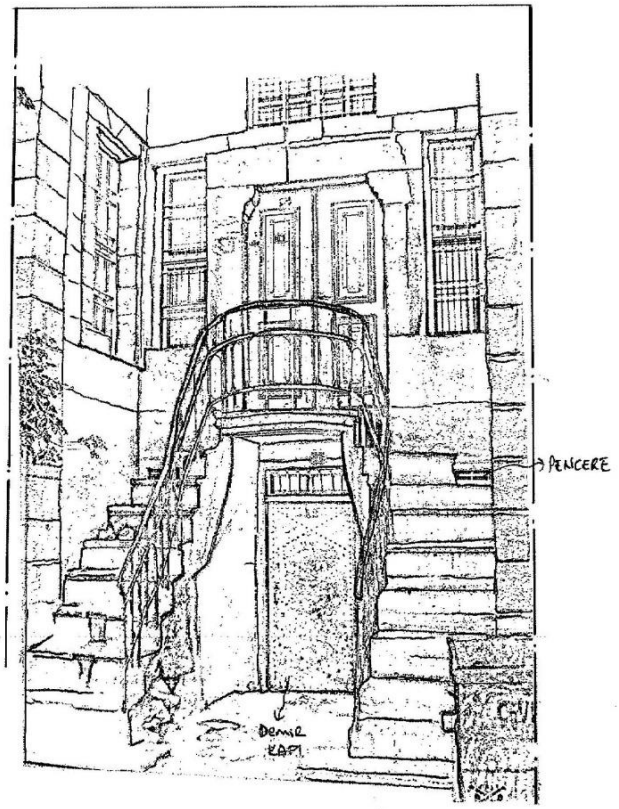
Şekil 3.1.8. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi görünüşü (Ustabaşı, 2007)

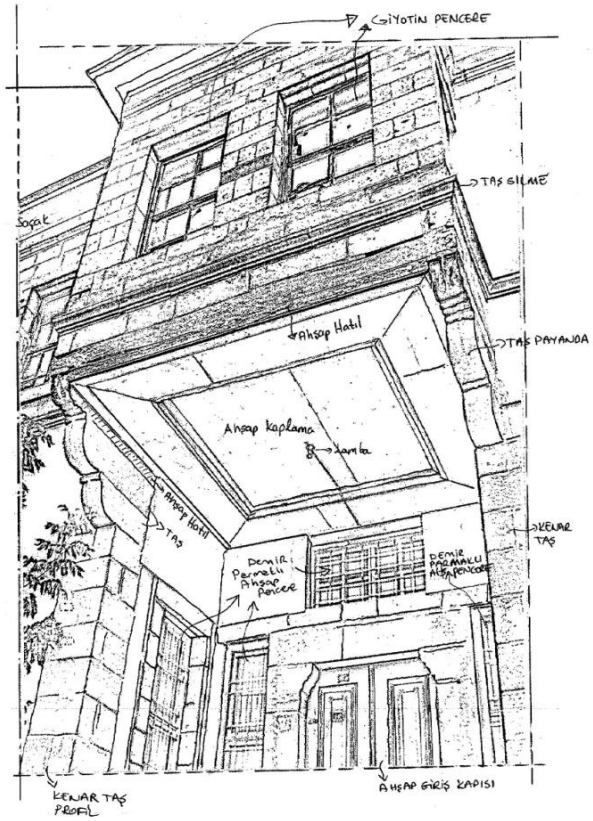
Şekil 3.1.9. Çaycılar konağı kuzeybatı cephesi perspektif görünüşü (Ustabaşı, 2007)

Şekil 3.1.10. Çaycılar konağı güneybatı cephesi görünüşü (Ustabaşı, 2007)

Şekil 3.1.11. Çaycılar konağı adana caddesi selamlık girişi perspektif görünüşü (Ustabaşı, 2007)

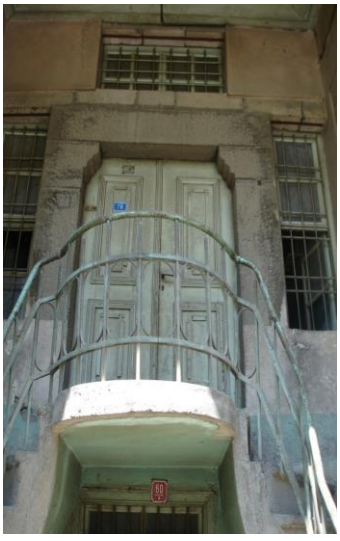
Şekil 3.1.12. Çaycılar konağı selamlık girişi üzeri cumba perspektif görünüşü (Ustabaşı, 2007)

Resim 3.1.1. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi (Adana caddesi) görünüşü

Resim 3.1.2. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi giriş kapısı (selamlık) görünüşü

Resim 3.1.3. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi giriş kapısı detay görünüşü

Resim 3.1.4. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi cumba detay görünüşü

Resim 3.1.5. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.1.6. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü

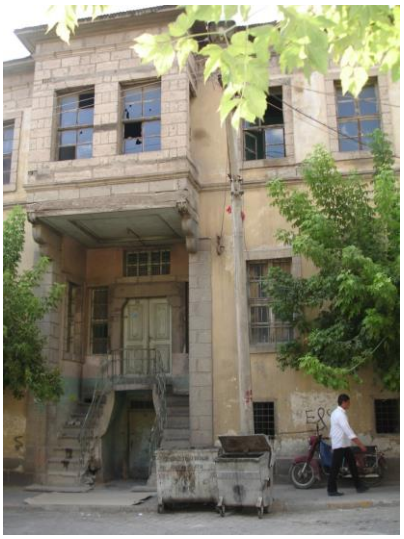
Resim 3.1.7. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.1.8. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.1.9. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.1.10. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.1.11. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi kara taş kaplama görünüşü

Resim 3.1.12. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi kara taş kaplama görünüşü

Resim 3.1.13. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi (avlu kapısı) görünüşü

Resim 3.1.14. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi avlu kapısı detay görünüşü

Resim 3.1.15. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi pencere ve saçak detay görünüşü

Resim 3.1.16. Çaycılar konağı güneydoğu ve kuzeydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.1.17. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.1.18. Çaycılar konağı güneydoğu cephesi giriş eyvanı pencere detay görünüşü

Resim 3.1.19. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.1.20. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi detay görünüşü

Resim 3.1.21. Çaycılar konağı kuzeydoğu cephesi haremlik girişi merdiven görünüşü

Resim 3.1.22. Çaycılar konağı kuzeybatı cephesi görünüşü

Resim 3.1.23. Çaycılar konağı güneybatı cephesi görünüşü

Resim 3.1.24. Çaycılar konağı kuzeybatı cephesi görünüşü

Resim 3.1.25. Çaycılar konağı kuzeybatı cephesi görünüşü

Resim 3.1.26. Çaycılar konağı taş silme detay görünüşü

Resim 3.1.27. Çaycılar konağı çatı görünüşü

Resim 3.1.28. Çaycılar konağı zemin kat tahtalıdan avlu görünüşü

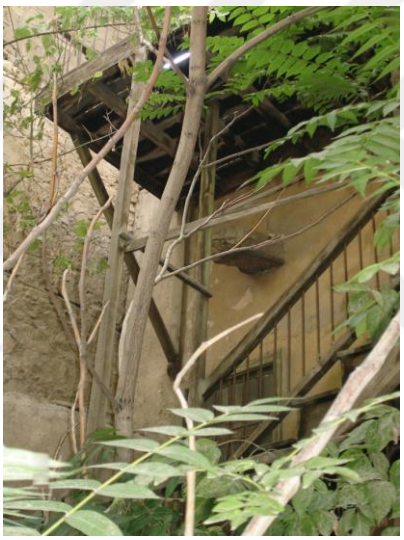
Resim 3.1.29. Çaycılar konağı avludan tahtalıya çıkan merdiven görünüşü

Resim 3.1.30. Çaycılar konağı zemin kat tahtalıdan 1. kata çıkan merdiven görünüşü

Resim 3.1.31. Çaycılar konağı avludan bodrum kat giriş kapısı görünüşü

Resim 3.1.32. Çaycılar konağı avludan görünüş

Resim 3.1.33. Çaycılar konağı avludan görünüş

Resim 3.1.34. Çaycılar konağı avludan bodrum kat giriş kapısı görünüşü

Resim 3.1.35. Çaycılar konağı zemin kat selamlık bölümü giriş kapısı içeriden görünüşü

Resim 3.1.36. Çaycılar konağı selamlık sofadan 1. kata çıkan merdiven görünüşü

Resim 3.1.37. Çaycılar konağı haremlik bölümü giriş kapısı içeriden görünüşü

Resim 3.1.38. Çaycılar konağı haremlik sofadan 1. kata çıkan merdiven görünüşü

Resim 3.1.39. Çaycılar konağı haremlik girişi güneydoğusundaki odadan bir görünüş

Resim 3.1.40. Çaycılar konağı zemin kat selamlık mutfaktaki ocak görünüşü

Resim 3.1.41. Çaycılar konağı zemin kat selamlık güneydoğu oda dolap görünüşü

Resim 3.1.42. Çaycılar konağı zemin kat selamlık güneydoğu oda dolap görünüşü

Resim 3.1.43. Çaycılar konağı zemin kat tandır görünüşü

Resim 3.1.44. Çaycılar konağı zemin kat tandır perspektif görünüşü

Resim 3.1.45. Çaycılar konağı zemin kat tandır evi çeşme görünüşü

Resim 3.1.46. Çaycılar konağı zemin kat tandır evinden bir görünüş

Resim 3.1.47. Çaycılar konağı zemin kat tandır kemeri kilit taşı detay görünüşü

Resim 3.1.48. Çaycılar konağı zemin kat selamlık mutfak görünüşü

Resim 3.1.49. Çaycılar konağı zemin kat haremlik banyo ocak görünüşü

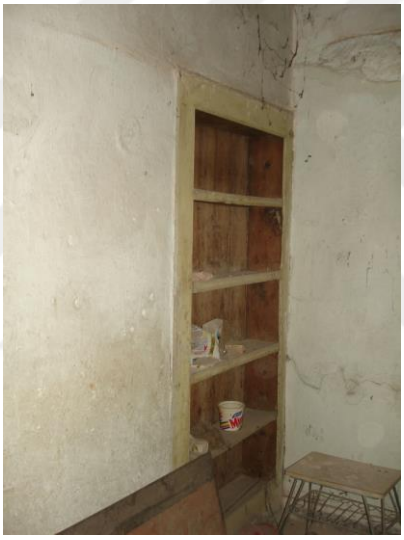
Resim 3.1.50. Çaycılar konağı haremlik üst kat güneydoğu odadan dolap görünüşü

Resim 3.1.51. Çaycılar konağı zemin kat tandır evi tavan görünüşü

Resim 3.1.52. Çaycılar konağı zemin kat balkondan avluya inen merdiven görünüşü

Resim 3.1.53. Çaycılar konağı selamlık 1. kat mutfaktan dolap görünüşü

Resim 3.1.54. Çaycılar konağı selamlık 1. kat mutfaktan dolap görünüşü

Resim 3.1.55. Çaycılar konağı alt kat balkondan üst balkona çıkan merdiven görünüşü

Resim 3.1.56. Çaycılar konağı zemin kat güney batı avluya bakan pencere görünüşü

Resim 3.1.57. Çaycılar konağı üst kat selamlık sofa cumba görünüşü

Resim 3.1.58. Çaycılar konağı selamlık üst kat sofaya çıkan merdiven üstten görünüşü

Resim 3.1.59. Çaycılar konağı haremlik alt sofaya inen ahşap merdiven görünüşü

Resim 3.1.60. Çaycılar konağı haremlik alt sofaya inen ahşap merdiven görünüşü

Resim 3.1.61. Çaycılar konağı selamlık üst kat sofaya çıkan merdiven üstten görünüşü

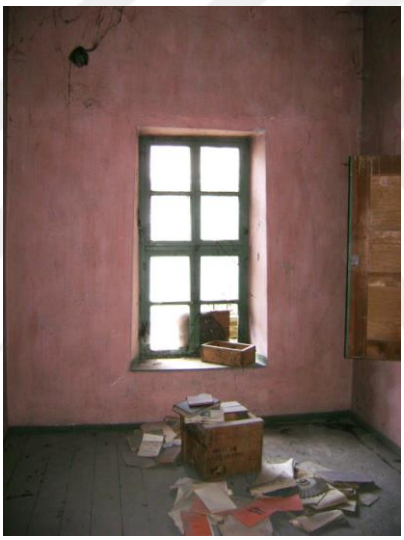
Resim 3.1.62. Çaycılar konağı selamlık üst kat yıkılan duvar detay görünüşü

Resim 3.1.63. Çaycılar konağı üst kat selamlık güneydoğu oda görünüşü

Resim 3.1.64. Çaycılar konağı haremlik üst kat güneydoğu odadan tavan görünüşü

Resim 3.1.65. Çaycılar konağı zemin kat selamlık güneybatı orta odadan görünüş

Resim 3.1.66. Çaycılar konağı çift kanatlı dolap görünüşü

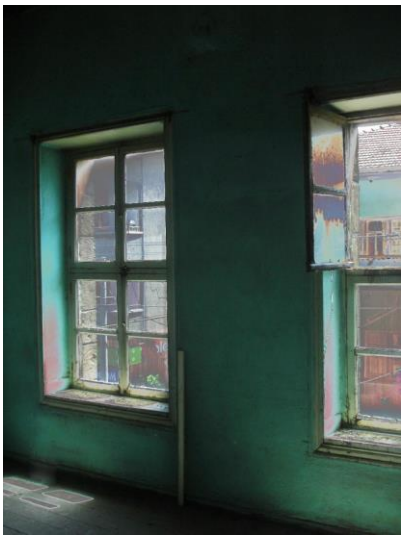
Resim 3.1.67. Çaycılar konağı selamlık üst kat sofaya çıkan merdiven üstten görünüşü

Resim 3.1.68. Çaycılar konağı üst kat haremlik sofadan balkon çıkış kapısı görünüşü

Resim 3.1.69. Çaycılar konağı haremlik üst kat sofadan selamlığa geçiş kapısı görünüşü

Resim 3.1.70. Çaycılar konağı üst kat haremlik güneydoğu odadan görünüş

Resim 3.1.71. Çaycılar konağı üst kat güneybatı odadan dolap görünüşü

Resim 3.1.72. Çaycılar konağı üst kat güneybatı odadan dolap görünüşü

Resim 3.1.73. Çaycılar konağı dolap görünüşü

Resim 3.1.74. Çaycılar konağı dolap görünüşü

Resim 3.1.75. Çaycılar konağı üst kat güneybatı odadan dolap görünüşü

Resim 3.1.76. Çaycılar konağı zemin kat selamlık güneydoğu odadan görünüş

Resim 3.1.77. Çaycılar konağı dolap görünüşü

Resim 3.1.78. Çaycılar konağı dolap görünüşü

Resim 3.1.79. Çaycılar konağı üst kat güneybatı odadan pencere görünüşü

Resim 3.1.80. Çaycılar konağı üst kat selamlık güneydoğu odadan görünüş

Resim 3.1.81. Çaycılar konağı selamlık üst kat sofaya çıkan merdiven üstten görünüşü

Resim 3.1.82. Çaycılar konağı selamlık üst kat mutfak ilk bölüm ocak görünüşü

Resim 3.1.83. Çaycılar konağı üst kat balkon ve seyir terası görünüşü

Resim 3.1.84. Çaycılar konağı üst kat seyir terası görünüşü

Resim 3.1.85. Çaycılar konağı üst kat balkon görünüşü

Resim 3.1.86. Çaycılar konağı üst kat balkondan alt balkona inen merdiven görünüşü

Resim 3.1.87. Çaycılar konağı üst kat balkondan bir görünüş

Resim 3.1.88. Çaycılar konağı üst kat balkondan bir görünüş

Resim 3.1.89. Çaycılar konağı bodrum kattan bir görünüş

Resim 3.1.90. Çaycılar konağı bodrum kattan bir görünüş

Resim 3.1.91. Çaycılar konağı bodrum kattan bir görünüş

Resim 3.1.92. Çaycılar konağı bodrum kattan bir görünüş

Resim 3.1.93. Çaycılar konağı bodrum kat dış cepheye açılan mazgal pencere görünüşü

3.2. Bilgenler Konağı (Dispanser)

3.2.1. Yeri ve bugünkü durumu

Niğde İli, Bor İlçesi Çarşı Mahallesi, Dispanser Sokak, 24 pafta, 337 ada, 10 parselse bulunmakta olan konut, çok hisseli özel mülkiyettir. Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 14.11.1992 tarih ve 1378 ile 19.07.1997 tarih ve 689 sayılı kararı ile eski eser olarak tescil edilmiştir.

Yapının bir dönem dispanser olarak kullanıldığı ve bu yüzden bulunduğu sokağa dispanser sokak adı verildiği öğrenilmiştir. Bugünkü konumuyla boş, terk edilmiş bir durumdadır. (Şekil 3.2.1.)

3.2.2. İnşaat tarihi ve banisi

Kaynaklarda geç Osmanlı döneminde (19 yy. sonları) inşa olduğu belirtilmektedir. Yaptıranı bilinmemektedir.

3.2.3. Kitabesi

Kitabesi yoktur.

3.2.4. Mimarisi ve tezyinatı

Yapı çevresinde açılmış ve yükseltilmiş olan yollar sebebiyle, yapı ve avlusu çukurda kalmıştır ve yolun vermiş olduğu olumsuzluklar yapının üzerinde görülmektedir.

Yapı iki katlı kısmi bodrumlu, özgünde düz damlı olup bilahare kırma çatı ile örtülmüştür.

Zemin kat ve birinci kat plan şeması olarak U şeklinde avlulu tiptedir. (Şekil 3.2.3.) Zemin katta odalar bağımsız bölümler şeklindedir. Yapıya güney cepheden şuan mevcutta olmayan ancak izlerinden çift kanatlı ahşap olduğu anlaşılan bir kapıdan girilmektedir. (Resim 3.2.11. – Resim 3.2.12.) Güney cephesi açık olan avludan girildiği zaman doğuda ve batıda sokağa bitişik olarak konumlandırılmış birer oda bulunmaktadır. Her iki odanın da kuzey cephelerine bitişik olarak birinci kata çıkışı

sağlayan basamakları bozulmuş iki adet ahşap merdiven yer almaktadır. (Resim 3.2.15. – Resim 3.2.16.)

Avlunun batısındaki odaya merdiven sahanlığının altından ahşap bir kapı ile girilmektedir. Odanın doğu cephesinde avluya bakan iki tane ½ oranlı penceresi ile güney cephesinde sokağa bakan iki tane mazgal tip penceresi bulunur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.2.13.)

Avlunun doğusunda bulunan sokağa cepheli odaya da avludan ahşap bir kapı ile girilmektedir. Odanın batı duvarında avluya bakan bir tane penceresi ile güney cephede sokağa açılan iki tane mazgal tip penceresi bulunmaktadır. (Resim 3.2.14.) Odanın doğu duvarında ahşap dolabı sökülmüş gömme bir niş yer almaktadır. Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Oda kot olarak avludan yaklaşık 32 santimetre aşağıda yer almaktadır. Odanın kuzey cephesinde bulunan bir kapı ile oda zemininden yaklaşık 160 santimetre alt kotta bulunan birinci kata çıkan ahşap merdivenin altına gelecek şekilde konumlandırılmış tek odalı bir bodrum mekânına inilmektedir. (Şekil 3.2.2.) Bodrum kattaki bu mekânında batı (avlu) cephesine açılan bir tane küçük penceresi mevcuttur.

Avlunun batısında bulunan merdivenin altından ahşap bir kapı ile girilen güneye ve batıya cepheli, mutfak olarak kullanıldığı düşünülen odaya girildiğinde tam karşıda kuzey duvarında bir ocak yer alırken, batı duvarında çıkmaz sokağa açılan iki tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.2.21.) Odanın doğu duvarında ise yine ahşapları sökülmüş bir gömme dolap nişi ile kuzeye cepheli olan odaya geçişi sağlayan ahşap bir kapı bulunmaktadır. Odanın taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Bu mekândan geçilen kuzeye cepheli odanın ise kuzey duvarında küçük dikdörtgen bir pencere ile ahşap kısımları sökülmüş bir gömme dolap nişi bulunmaktadır. Bu odanın da taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Odanın güney duvarı üzerinde bulunan bir kapı ile yine bodrum katta bulunan bağımsız iki bölümden oluşan bir mekâna inilmektedir. (Resim 3.2.23. – Resim 3.2.24.) Bu bölümlerin her ikisinde de birer adet güney cephedeki avluya bakan küçük pencereler yer almaktadır. Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Avlunun kuzey cephesinde bulunan ve yine batıdaki merdiven sahanlığının altından ahşap bir kapı ile girilen odanın da güneye avluya bakan iki tane penceresi bulunmaktadır. Odanın kuzey duvarında iki, doğu ve batı duvarında ise birer tane ahşapları mevcut olmayan gömme dolap nişi bulunur. Odanın pencere boşlukları etrafında ve sağır duvarlarda düşey olarak, yatayda ise pencereleri birbirine bağlayacak

şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Odanın taban döşemesi mevcutta topraktır ancak taban döşemesinin tahta kaplama ve doğu duvarında da ahşap bir sedir olduğu izlerden anlaşılmaktadır. Tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.2.31. – Resim 3.2.32. –Resim 3.2.34.)

Yine avlunun kuzey cephesinde bulunan taban döşemesi taş, tavanı ahşap kirişleme olan avlu cephesinden iki tane taş sivri kemer içerisinden girilen eyvandan, biri kuzeye cepheli, diğeri doğuya ve kuzeye cepheli mutfak olarak kullanıldığı düşünülen iki bölümlü bir mekâna geçilmektedir. (Resim 3.2.20. – Resim 3.2.25. – Resim 3.2.26. - Resim 3.2.27. - Resim 3.2.28.)

Kuzeyde bulunan mekânın eyvana bakan iki tane penceresi mevcuttur. Batı ve doğu duvarında birer adet gömme dolap nişi yer almaktadır. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Diğer mekâna girildiği zaman tam karşıda doğu duvarı üzerinde bir ocak yer alırken, güneyde bulunan merdiven sahanlığına bakan bir penceresi ile pencerenin yanında gömme bir niş bulunmaktadır. (Resim 3.2.29. – Resim 3.2.30.) Kuzeye doğru yarım bir duvar ile ikinci bölüme geçilmektedir. İkinci bölümünde doğu duvarı üzerinde gömme bir niş bulunmaktadır. Her iki bölümünde taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Avlunun kuzey duvarında da yerinde mevcut olmayan ancak havuz taşlarından anlaşılan bir çeşme yer almaktadır. (Resim 3.2.38.)

Birinci kat plan şeması olarak zemin katın tekrarı niteliğinde olup, avlunun batısındaki ve doğusunda bulunan mevcutta bazı parçaları sökülmüş ahşap iki tane merdiven ile ulaşılmaktadır. (Şekil 3.2.4.) Güney cephede sokağa konsol ile açılan iki tane mekan bulunmaktadır. Bu mekânlara merdiven boşluğunun üstündeki ahşap bir döşeme ile ulaşılmaktadır. Avlunun kuzey ve doğu cephesinde demir + ahşap korkuluklu konsol balkon bulunmaktadır. Kuzey cephede bulunan balkon döşemesi taş olup doğu cephede ki balkon döşemesi ahşaptır.

Güneyde bulunan batıya da cephesi bulunan odanın, güney (sokak) cephesine açılan iki, batıya konsol hizasında olmak üzere bir ve doğu (avlu) cephesinde üç olmak üzere toplam altı tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.2.3.39 – Resim 3.2.41.) Odanın batı duvarında bir, kuzey (giriş) duvarında ise şu an mevcut olmayan ancak izlerinden pencere üst hizasına kadar uzanan ahşap bir dolap olduğu anlaşılmaktadır. (Resim 3.2.40.) Odanın güney (sokak) cephesinde de sökülmüş bir sedir olduğu izlerden anlaşılmaktadır. Odanın pencere boşlukları etrafında ve sağır duvarlarda düşey olarak,

yatayda ise pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Taban döşemesi mevcut olmayıp ahşaptır. Tavanı göbeği yerinde olmamakla beraber ahşap süslemelidir. (Resim 3.2.79. – Resim 3.2.80. – Resim 3.2.81. - Şekil 3.2.11.)

Batı cephe de sonradan yapılmış çıkmaz sokağa konsol olarak uzanan ve batı cephede ki merdiven sahanlığından ulaşılan bir tuvalet yer almaktadır. (Resim 3.2.50.)

Batı cephedeki merdiven sahanlığından geçilerek ulaşılan, kuzey ve batıya cepheli mutfak olarak kullanılan mekân batı duvarında altta ve tepede ikişer tane olmak üzere toplam dört tane pencere ile aydınlanmaktadır. Alt pencere boşlukları kısmen ahşap dolap olarak ta kullanılmaktadır. (Resim 3.2.43. – Resim 3.2.45.) Odanın kuzey duvarında ocak yer alırken, güney duvarında gömme bir niş mevcuttur. (Resim 3.2.42. – Resim 3.2.44.) Doğu duvarında ise kuzeyde bulunan odaya geçilen bir kapı yer alır. Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.2.46.)

Mutfaktan geçilerek ulaşılan kuzeydeki odanın kuzey cepheye açılan bir penceresi mevcuttur. (Resim 3.2.55.) Ayrıca kuzey ve doğu duvarında birer adet gömme niş bulunmaktadır. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Yine batı merdiven sahanlığından ulaşılan güneydeki avluya cepheli odanın da avluya bakan iki ve doğusunda bulunan eyvana bakan iki olmak üzere toplam dört tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.2.51. – Resim 3.2.52. – Resim 3.2.53.) Odanın kuzey duvarında iki tane gömme niş bulunmaktadır. Odanın pencere boşlukları etrafında ve sağır duvarlarda düşey olarak, yatayda ise pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Odanın doğu cephesinde sedir yer alırken taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Avlunun kuzey cephesindeki balkondan üzeri bağdadi sıvalı iki adet ahşap kemer ile geçiş yapılan eyvanın da taban döşemesi taş, tavanı ahşap kirişlemelidir.

Eyvandan biri kuzeye cepheli, diğeri kuzey ve doğuya cepheli iki mekana geçilmektedir. Kuzeyde bulunan mekanın eyvana bakan iki ve kuzeye bakan bir olmak üzere toplam üç tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.2.60.) Odanın doğu ve batı duvarında iki adet niş yer almaktadır. (Resim 3.2.61. – Resim 3.2.62.) Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Kuzeye ve doğuya cepheli odanın da kuzeyde bir, eyvana bakan bir ve güneydeki merdivene bakan iki olmak üzere toplam dört tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.2.71.) Odanın doğu duvarı üzerinde ahşap ve üzeri bağdadi sıvalı bir bölme içerisinde gusülhane yer alırken bitişik olarak konumlandırılmış güney tarafında bulunan yüklük üzerinden dama çıkış sağlanmaktadır. (Resim 3.2.69.) Güney cephede

de ahşap bir sedir yer alır. (Resim 3.2.70.) Odanın pencere boşlukları etrafında ve sağır duvarlarda düşey olarak, yatayda ise pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Taban döşemesi ahşap tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.2.67. – Resim 3.2.68.)

Güneyde bulunan ve doğuya da cephesi bulunan oda, güney (sokak) cephesine açılan iki, doğuya bakan konsol hizasında olmak üzere bir ve batı (avlu) cephesinde üç olmak üzere toplam altı tane pencere ile aydınlanmaktadır. (Resim 3.2.73. – Resim 3.2.74. – Resim 3.2.75. – Resim 3.2.76.) Odanın doğu duvarında bir, kuzey (giriş) duvarında ise şu an mevcut olmayan ancak izlerinden pencere üst hizasına kadar uzanan ahşap bir dolap olduğu anlaşılmaktadır. (Resim 3.2.56.) Odanın güney (sokak) cephesinde de sökülmüş bir sedir olduğu izlerden anlaşılmaktadır. Odanın pencere boşlukları etrafında ve sağır duvarlarda düşey olarak, yatayda ise pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

3.2.5. Malzeme ve teknik özellikleri

Avlulu U düzeninde kapalı mekan oluşumu olan konutun yapımında bölgenin yerel malzemeleri yoğun olarak kullanılmıştır.

Yapı dışta sadece güney (sokak) cephesinde birinci kat hizasına kadar kesme taş ile inşa edilmiş olup diğer cepheler çamur sıvalı, ahşap yatay hatıl arası çamur harçlı moloz taş tekniğinde yapılmış kagir bir yapıdır. (Resim 3.2.1. – Resim 3.2.3. – Resim 3.2.6. – Resim 3.2.7. – Şekil 3.2.7. – Şekil 3.2.8. – Şekil 3.2.9. – Şekil 3.2.10.)

Kesme taştan yapılmış orta eksene göre simetrik bir görünüm veren güney cephesinde kara taş söve içerisinde bulunan sokak kapısının saç kaplı ahşap iki kanatlı kapı olduğu kaynaklardan öğrenilmiş olmasına rağmen bugünkü durumunda kapı yerinde bulunmamaktadır. Kapı üzerinde yöresel açık renk düzgün kesme taştan üst iki köşesi Osmanlı işlemeli basık içi dolu sivri kemer bulunmaktadır. (Resim 3.2.12. – Resim 3.2.37.)

Avlu ile sokak, üstü oluklu kiremit ile örtülü olan avlu duvarı ile ayrılır. Güney cephe zemin katta dört tane pencere bulunmaktadır. Bu pencereler, evin içinin yoldan görülmemesi için, yol zemininden yüksek kotta yapılmış olup, önlerinde geçmeli demir şebekeler bulunmaktadır.

Güney (sokak) cephesinde birinci kat hizasında doğu ve batıda üçer adet taş + ahşap konsol ile taşınan çıkma bulunur. (Resim 3.2.10.) Yapının yola bakan güney cephesi ve avluya açılan cephelerin daha bir özenle ele alınmış olduğu gözlemlenir. Batı cephede yine sokağa açılan şu an beton doldurularak kapatılmış ancak ahşap kapı kasası halen var olan bir sokak kapısı daha mevcuttur.

Birinci kata çıkan iki adet ahşap merdivenin üst katta avluya bakan cepheleri ahşap bölme ile avludan ayrılmış olup, balkona açılan kapı dışında diğer kısımları bağdadi sıva ile kapatılmıştır. (Resim 3.2.49. – Resim 3.2.63. - Resim 3.2.64.)

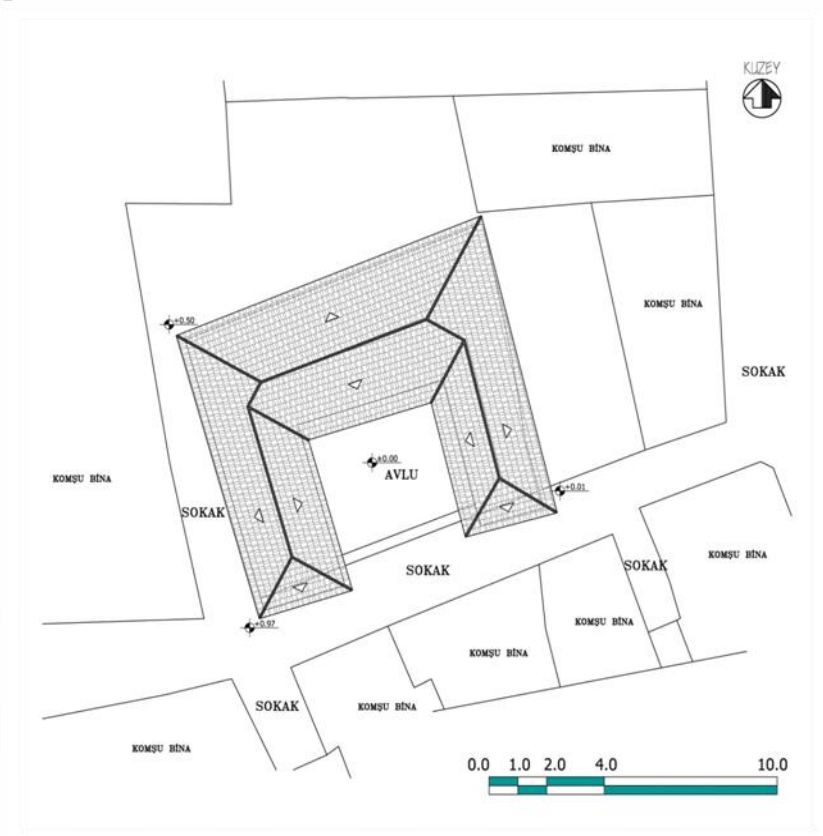
Genellikle pencere önlerinde geçmeli demir şebekeler yapılmış iken üst katta sokağa doğru tertiplenen çıkmaların sokağa bakan cephelerindeki pencerelerinin demir şebekeleri S biçimli motiflerle bezenmiştir. (Resim 3.2.77. – Resim 3.2.78. - Şekil 3.2.13. – Şekil 3.2.14.)

Zemin kat avludan eyvana geçişte bulunan yöresel açık renk kesme taştan özenle yapılan iki adet sivri kemerdeki taş işçiliği dikkat çekmektedir. Üst katta avlunun kuzey ve doğu cephesinde demir + ahşap korkuluklu balkon bulunur. Balkondan iki adet daire kemer ile eyvana geçilmektedir. Avlunun batı cephesinde ise balkon bulunmamakla beraber aynı biçimde pencere düzeni getirilmiştir. (Resim 3.2.57. – Resim 3.2.58. - Resim 3.2.59.)

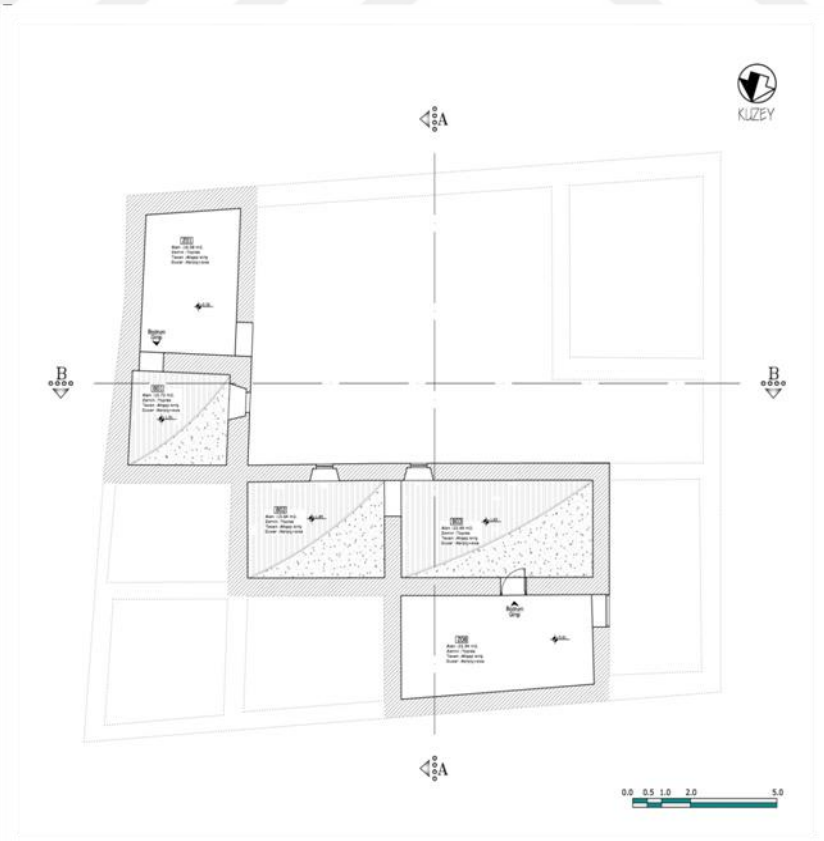
Yapıda ahşap yoğun olarak kullanılmış ancak ahşap dolap ve kapıların tamamına yakını ile ahşap döşemelerin bir kısmı tahrip edilmiştir.

3.2.6. Tamirat ve tadilatlar

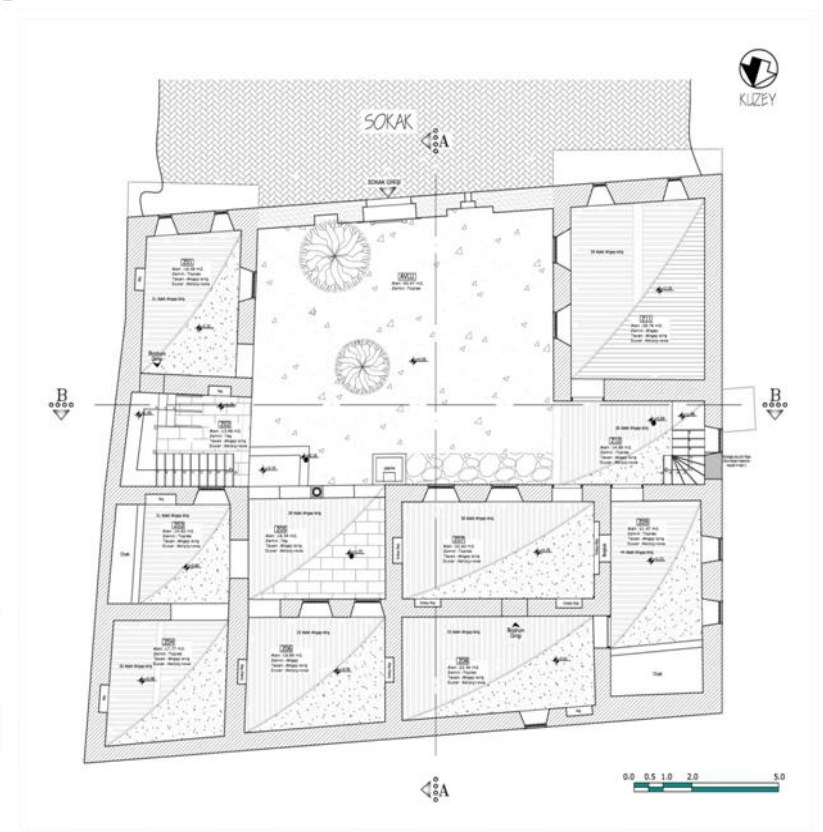
Tamirat bulunmamakla beraber kaynaklara göre özgünde düz damlı olan yapının üst örtüsünün sonradan kiremit örtülü kırma çatı ile kapatıldığı ve batı cephesinde birinci katta sokağa konsol olarak uzanan tuvaletin sonradan yapıldığı öğrenilmiştir.

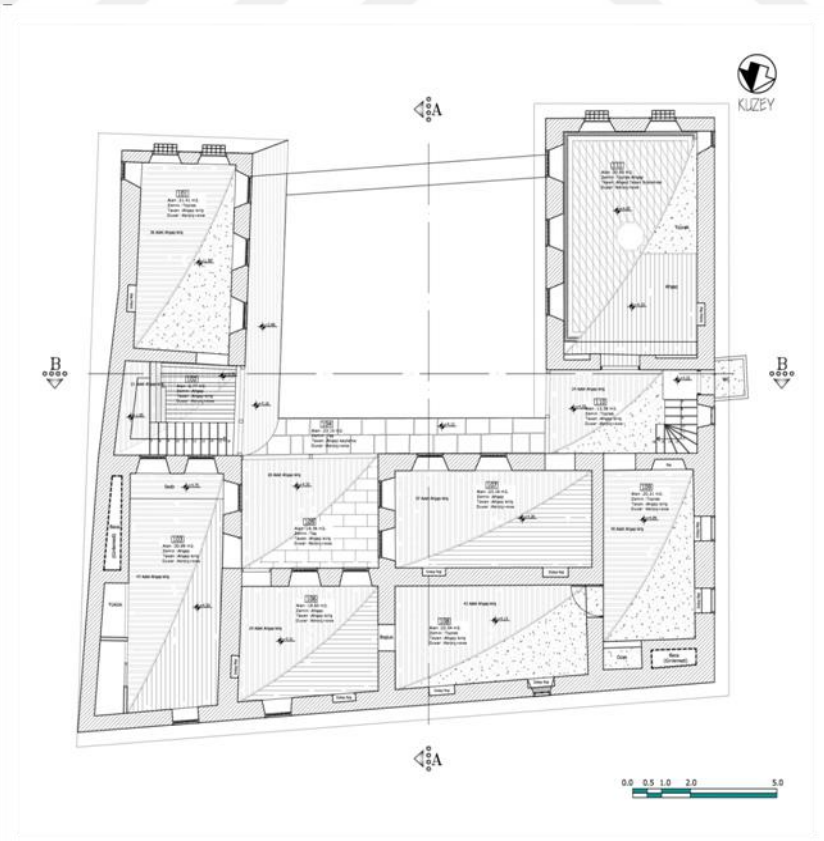
Şekil 3.2.1. Bilgenler konağı vaziyet planı

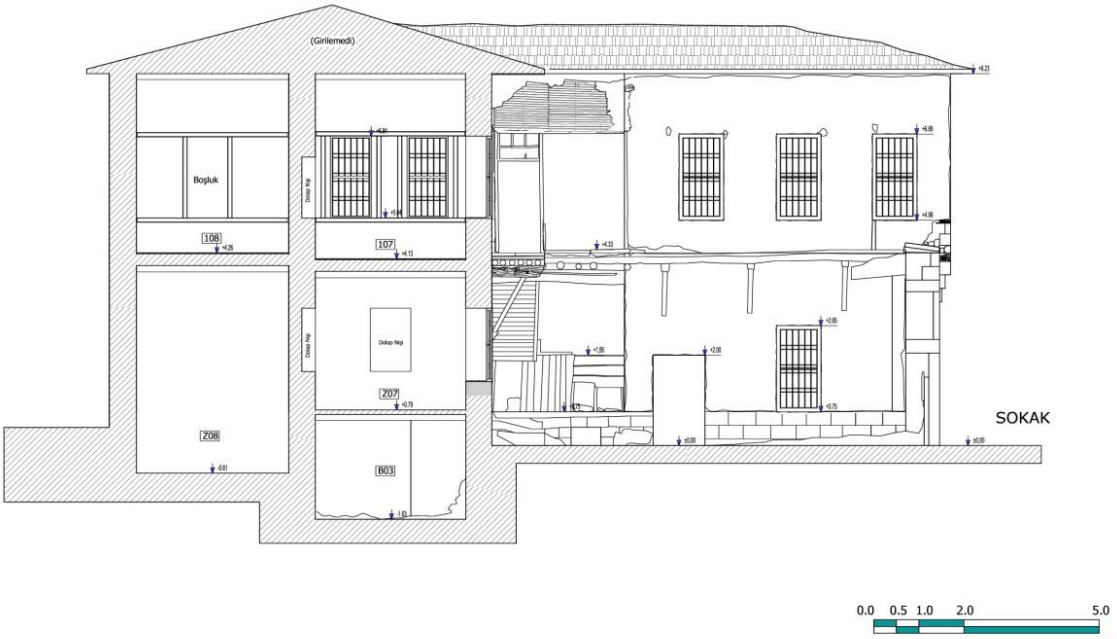
Şekil 3.2.2. Bilgenler konağı bodrum kat planı

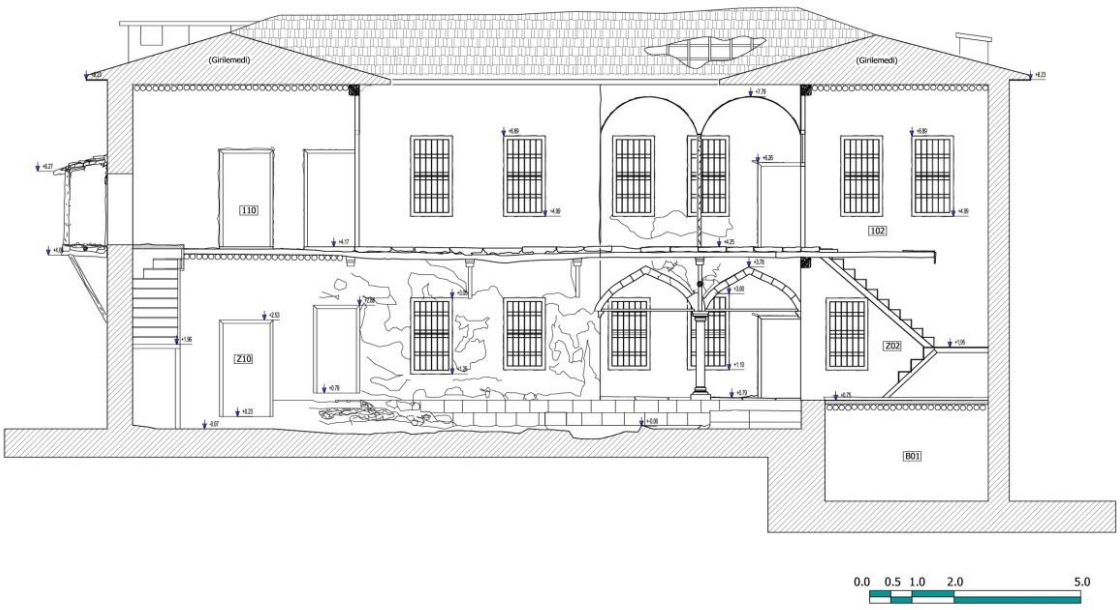
Şekil 3.2.3. Bilgenler konağı zemin kat planı

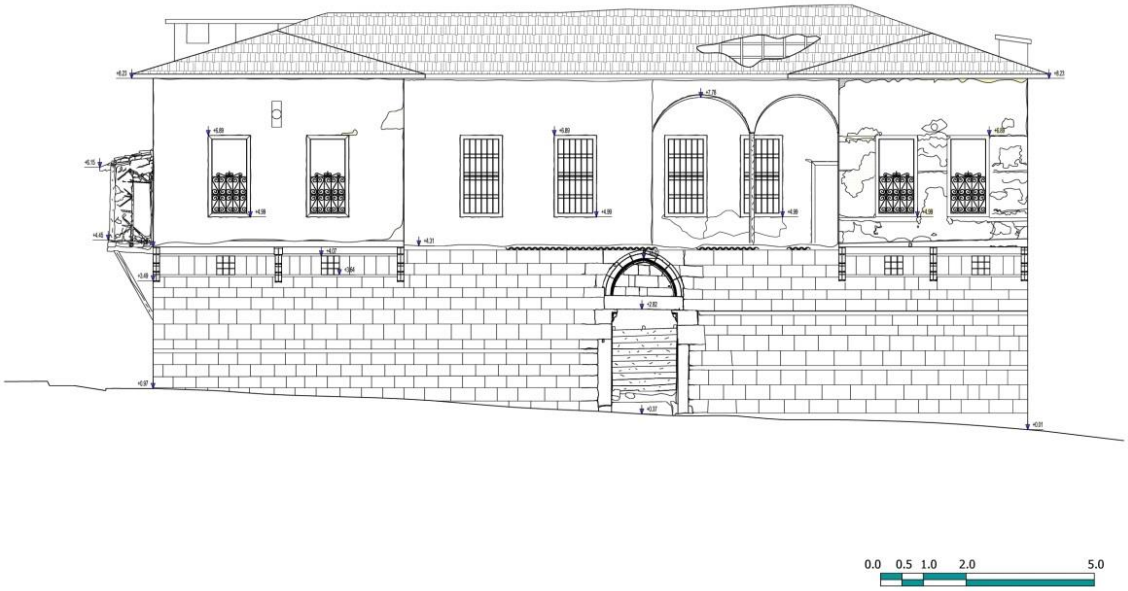
Şekil 3.2.4. Bilgenler konağı 1. kat planı

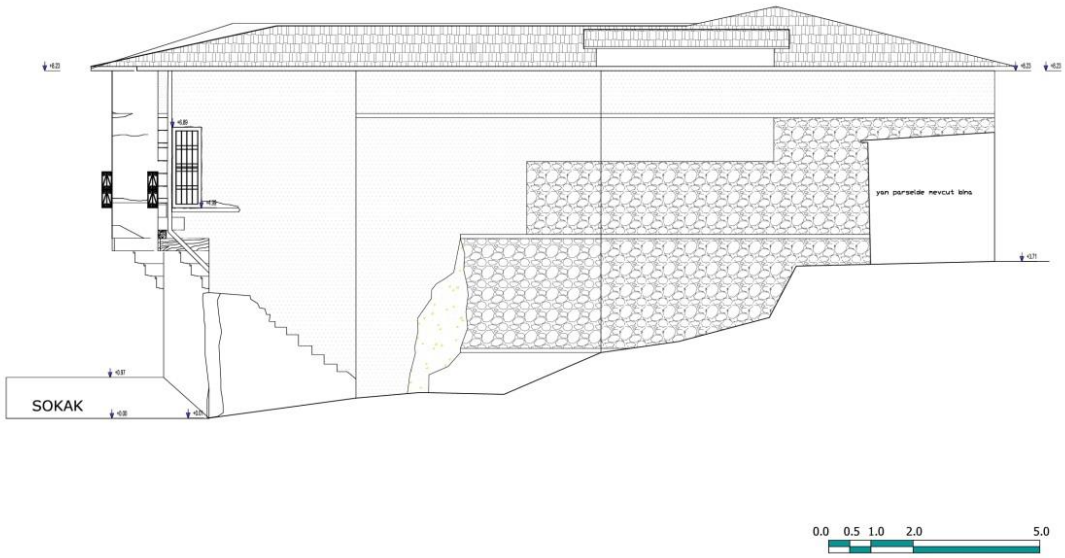
Şekil 3.2.5. Bilgenler konağı a-a kesiti

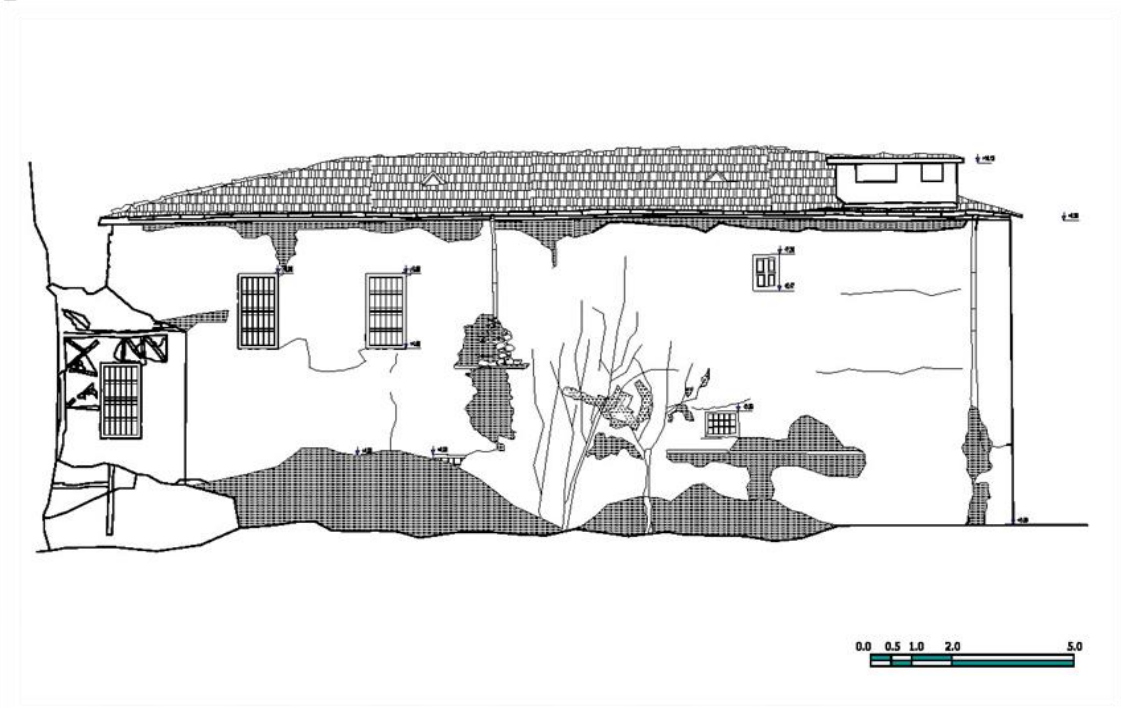
Şekil 3.2.6. Bilgenler konağı b-b kesiti

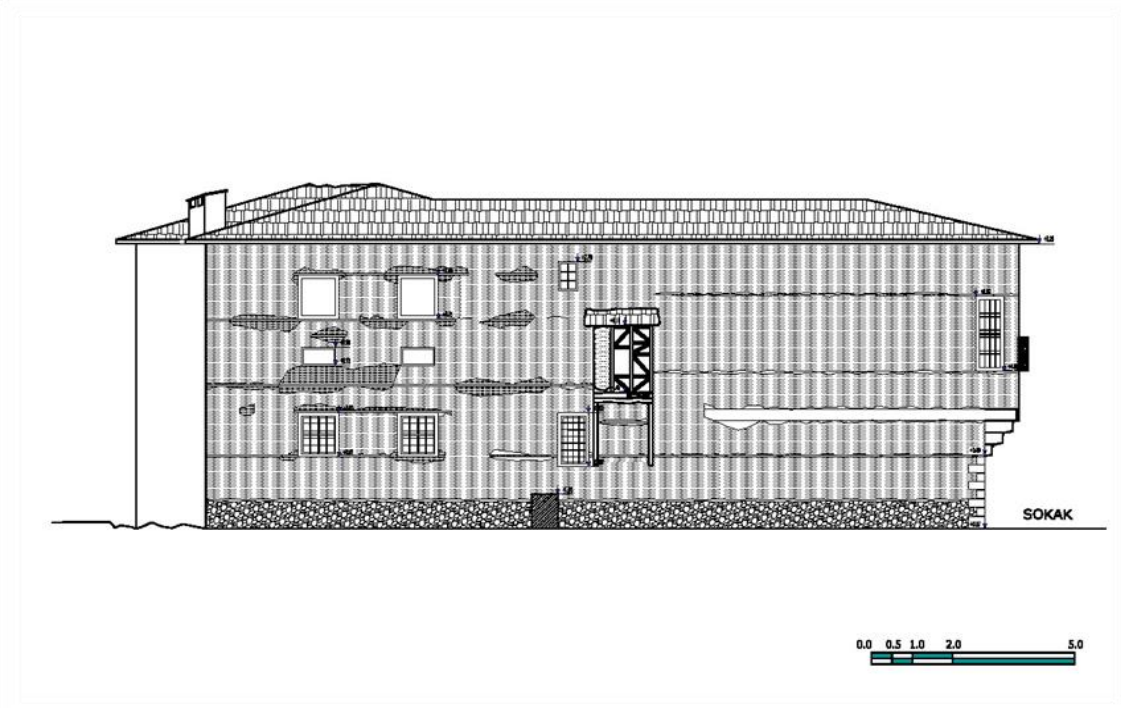
Şekil 3.2.7. Bilgenler konağı güney cephesi görünüşü

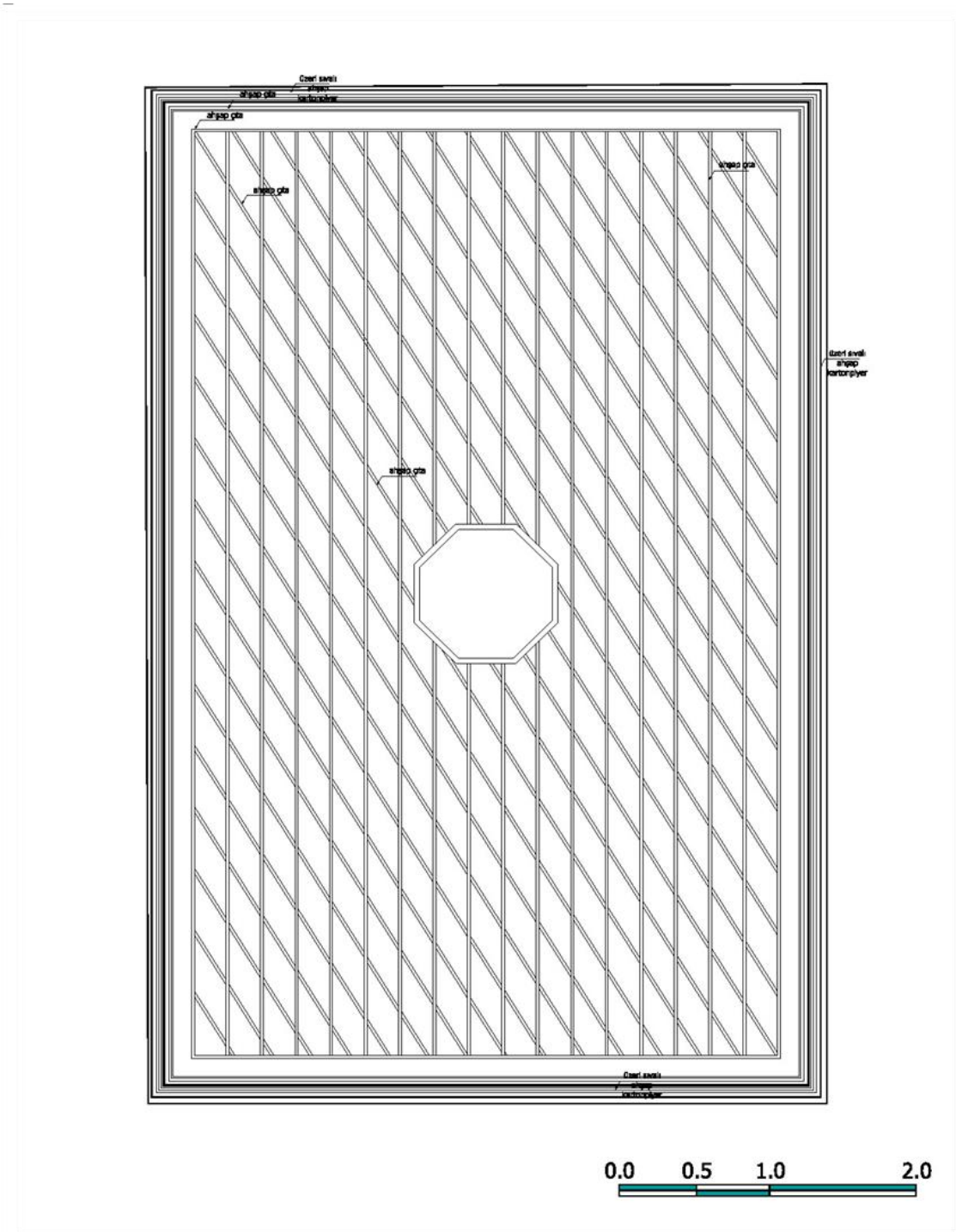
Şekil 3.2.8. Bilgenler konağı doğu cephesi görünüşü

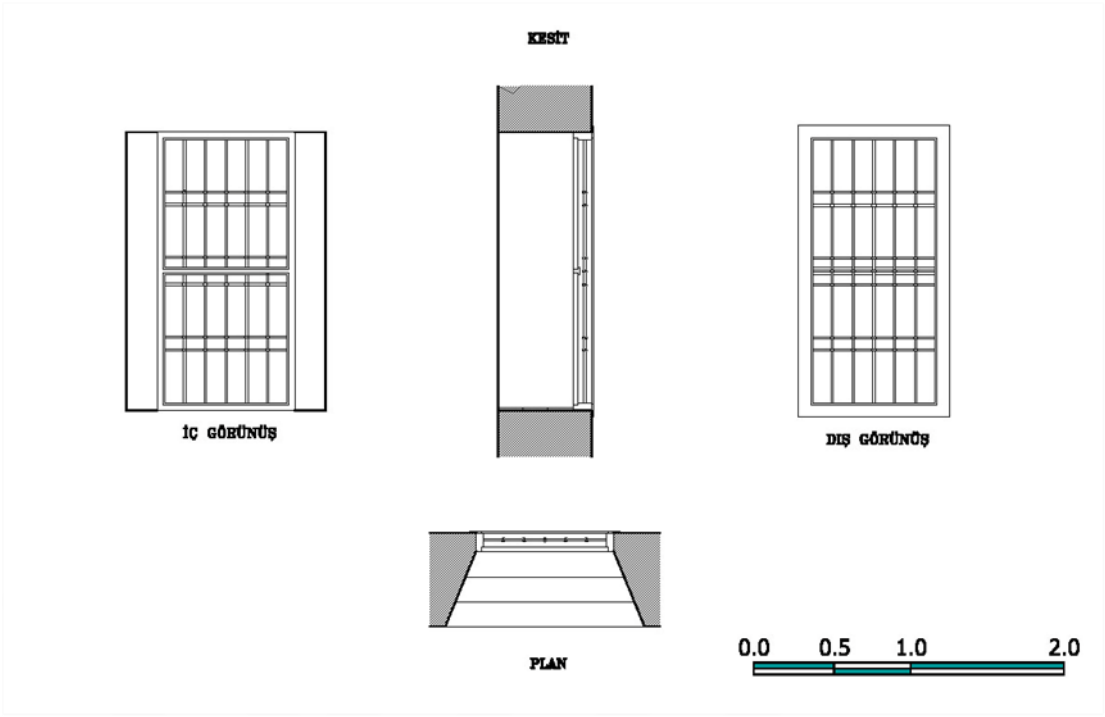
Şekil 3.2.9. Bilgenler konağı kuzey cephesi görünüşü

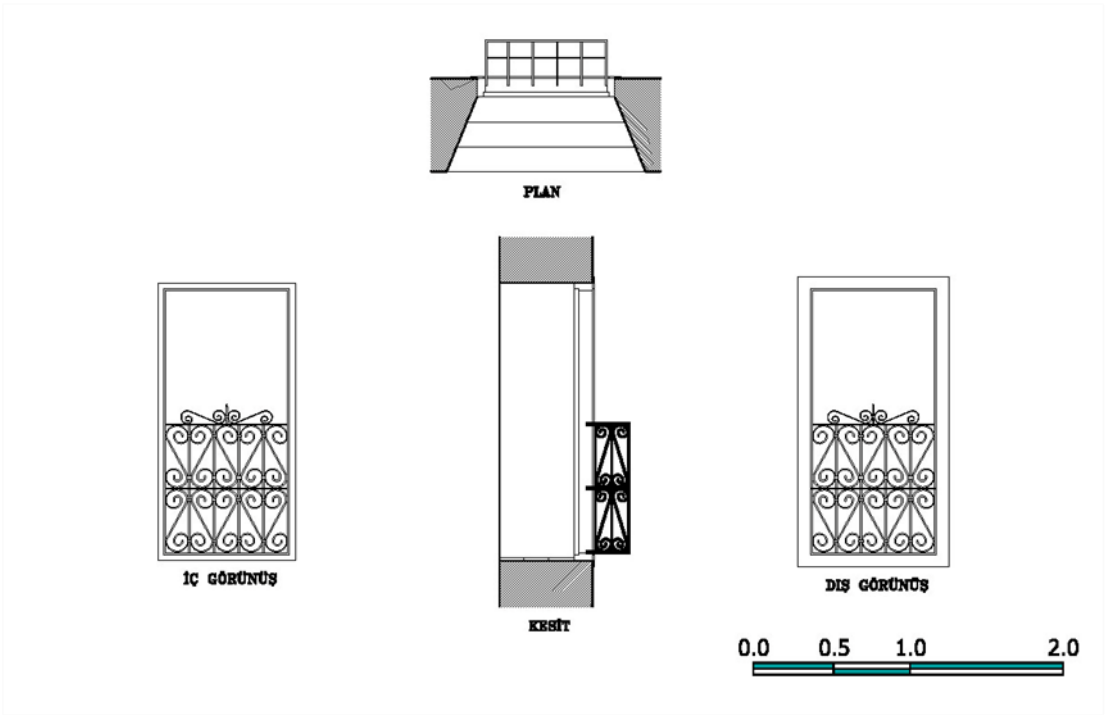
Şekil 3.2.10. Bilgenler konağı batı cephesi görünüşü

Şekil 3.2.11. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli oda tavan planı

Şekil 3.2.12. Bilgenler konağı pencere detayları

Şekil 3.2.13. Bilgenler konağı pencere detayları

Resim 3.2.1. Bilgenler konağı güney cephesi (dispanser sokak) görünüşü

Resim 3.2.2. Bilgenler konağı güney cephesi (dispanser sokak) görünüşü

Resim 3.2.3. Bilgenler konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.2.4. Bilgenler konağı güney cephesi (dispanser sokak) görünüşü

Resim 3.2.5. Bilgenler konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.2.6. Bilgenler konağı doğu cephesi görünüşü

Resim 3.2.7. Bilgenler konağı kuzey cephesi görünüşü

Resim 3.2.8. Bilgenler konağı batı cephesi görünüşü

Resim 3.2.9. Bilgenler konağı güney cephe konsol görünüşü

Resim 3.2.10. Bilgenler konağı güney cephe konsol detay görünüşü

Resim 3.2.11. Bilgenler konağı güney cephe giriş kapısı detay görünüşü

Resim 3.2.12. Bilgenler konağı güney cephe giriş kapısı detay görünüşü

Resim 3.2.13. Bilgenler konağı zemin kat güney ve batı cepheli oda görünüşü

Resim 3.2.14. Bilgenler konağı zemin kat güney ve doğu cepheli oda görünüşü

Resim 3.2.15. Bilgenler konağı batı cephe merdiven görünüşü

Resim 3.2.16. Bilgenler konağı doğu cephe merdiven görünüşü

Resim 3.2.17. Bilgenler konağı batı cephe merdiven detay görünüşü

Resim 3.2.18. Bilgenler konağı batı cephe merdiven detay görünüşü

Resim 3.2.19. Bilgenler konağı doğu cephe merdiven detay görünüşü

Resim 3.2.20. Bilgenler konağı avludan doğu merdiven ve eyvan görünüşü

Resim 3.2.21. Bilgenler konağı zemin kat batı cephe mutfak ocak görünüşü

Resim 3.2.22. Bilgenler konağı zemin kat batı cephe ocak baca görünüşü

Resim 3.2.23. Bilgenler konağı zemin kat kuzey cephe bodrum kat girişi görünüş

Resim 3.2.24. Bilgenler konağı zemin kat kuzey cephe bodrum kat görünüşü

Resim 3.2.25. Bilgenler konağı zemin kat eyvan kemer görünüşü

Resim 3.2.26. Bilgenler konağı zemin kat eyvan kemeri içeriden görünüş

Resim 3.2.27. Bilgenler konağı zemin kat eyvan görünüşü

Resim 3.2.28. Bilgenler konağı zemin kat eyvan kemeri detay görünüşü

Resim 3.2.29. Bilgenler konağı zemin kat kuzey ve doğu cepheli mutfak ocak görünüş

Resim 3.2.30. Bilgenler konağı zemin kat doğu cephe mutfak niş ve pencere görünüşü

Resim 3.2.31. Bilgenler konağı zemin kat avluya bakan güney cephe oda görünüşü

Resim 3.2.32. Bilgenler konağı zemin kat avluya bakan güney cephe oda görünüşü

Resim 3.2.33. Bilgenler konağı zemin kattan tavan görünüşü

Resim 3.2.34. Bilgenler konağı zemin kat avluya bakan güney cephe oda görünüşü

Resim 3.2.35. Bilgenler konağı zemin kattan tavan görünüşü

Resim 3.2.36. Bilgenler konağı zemin kat avlu duvarından görünüş

Resim 3.2.37. Bilgenler konağı avludan görünüş

Resim 3.2.38. Bilgenler konağı avludan görünüş

Resim 3.2.39. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.40. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.41. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.42. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan görünüş

Resim 3.2.43. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan görünüş

Resim 3.2.44. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan görünüş

Resim 3.2.45. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan görünüş

Resim 3.2.46. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve batı cepheli mutfaktan tavan görünüşü

Resim 3.2.47. Bilgenler konağı batı cephesi merdiven üstten görünüş

Resim 3.2.48. Bilgenler konağı doğu cephesi merdiven üstten görünüş

Resim 3.2.49. Bilgenler konağı 1. kat merdiven ve balkondan görünüş

Resim 3.2.50. Bilgenler konağı 1. kat batı cephesine sonradan yapılan wc görünüşü

Resim 3.2.51. Bilgenler konağı 1. kat avluya bakan güney cephe odadan görünüş

Resim 3.2.52. Bilgenler konağı 1. kat avluya bakan güney cephe odadan görünüş

Resim 3.2.53. Bilgenler konağı 1. kat avluya bakan güney cephe odadan görünüş

Resim 3.2.54. Bilgenler konağı 1. kat avluya bakan güney cephe odadan görünüş

Resim 3.2.55. Bilgenler konağı 1. kat mutfaktan geçilen kuzey cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.56. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.57. Bilgenler konağı 1. kat avludan görünüş

Resim 3.2.58. Bilgenler konağı 1. kat eyvandan görünüş

Resim 3.2.59. Bilgenler konağı 1. kat eyvandan görünüş

Resim 3.2.60. Bilgenler konağı 1. kat eyvana açılan kuzeydeki odadan görünüş

Resim 3.2.61. Bilgenler konağı 1. kat eyvana açılan kuzeydeki odadan görünüş

Resim 3.2.62. Bilgenler konağı 1. kat eyvana açılan kuzeydeki odadan görünüş

Resim 3.2.63. Bilgenler konağı 1. kattan avlu doğu cephesi görünüşü

Resim 3.2.64. Bilgenler konağı 1. kattan avlu doğu cephesi görünüşü

Resim 3.2.65. Bilgenler konağı 1. kattan avlu batı cephesi görünüşü

Resim 3.2.66. Bilgenler konağı 1. kattan avlu kuzey cephesi görünüşü

Resim 3.2.67. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.68. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.69. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.70. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.71. Bilgenler konağı 1. kat kuzey ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.72. Bilgenler konağı pencere detay görünüşü

Resim 3.2.73. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.74. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.75. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.76. Bilgenler konağı 1. kat güney ve doğuya cepheli odadan görünüş

Resim 3.2.77. Bilgenler konağı pencere detay görünüşü

Resim 3.2.78. Bilgenler konağı pencere detay görünüşü

Resim 3.2.79. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan tavan görünüşü

Resim 3.2.80. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan tavan görünüşü

Resim 3.2.81. Bilgenler konağı 1. kat güney ve batı cepheli odadan tavan görünüşü

3.3. Bilginler Konağı

3.3.1. Yeri ve bugünkü durumu

Niğde İli, Bor İlçesi Merkezinde ve Yukarı Sokubaşı Mahallesinde bulunan konak yapıldığı dönemde büyük bir bahçe içerisinde konumlandırılmış ancak yapılan imar uygulamaları neticesinde bahçesi yol olarak istimlâk edildiğinden 100 metrekarelik küçük bir bahçesi kalmıştır. (Şekil 3.3.1. - Resim 3.3.1.)

İmarda 49 pafta, 556 ada, 119 parsel numarası ile kayıtlıdır. Konak 06.09.2008 tarihinde Ahmet ve Mahmut Bilgin kardeşlerin mirasçıları tarafından " Kültür ve Sanat Evi " olarak kullanılmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığına hibe edilmiştir.

Günümüzde Konağın bodrum ve zemin katı Bor ilçesi Halil Nuri Bey Halk Kütüphanesi olarak, birinci katı ise konak hayatının teşhir edildiği müze olarak hizmet vermektedir.

3.3.2. İnşaat tarihi ve banisi

19. yüzyılın sonlarında geç Osmanlı veya erken Cumhuriyet dönemine ait olduğunu söylenebilir. Yapıldığı dönemde zemin ve birinci kat batı tarafındaki bir merdivenle birbirine bağlanarak beraber kullanılmakta iken 1940' lı yıllarda konağı satın alan ve konağa şu anki ismini veren Ahmet ve Mahmut BİLGİN kardeşler katları paylaşmışlardır. Binanın zemin kattan üç tane giriş kapısı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi batı tarafındaki merdivene dışarıdan açılan ve 1940'dan sonra üst katın giriş kapısı olarak kullanılan kapıdır. (Şekil 3.3.11. - Resim 3.3.19. – Resim 3.3.20.) İkinci kapı zemin katın ana girişi olan kuzey cephedeki çift kanatlı demir kapıdır. (Şekil 3.3.10. - Resim 3.3.5.) Üçüncü kapı ise doğu cephede bulunan ve ilk yapıldığı dönemde mevcut olan büyük bahçeye ulaşmak için kullanıldığı düşünülen ve bahçeden 12 tane basamakla çıkılan ve sofaya açılan üstünde tepe penceresi bulunan çift kanatlı ahşap bir kapıdır. (Şekil 3.3.9. - Resim 3.3.11. - Resim 3.3.13.)

3.3.3. Kitabesi

Kitabesi yoktur.

3.3.4. Mimarisi ve tezyinatı

Bilginler Konağı; bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere toplam üç kattan oluşmaktadır. Konak doğu cephesinden bakıldığı zaman üç katlı, diğer cephelerden iki katlı olarak gözükmektedir.

Bilginler Konağına zemin kattan kuzeydeki çift kanatlı demir kapıdan girildiğinde, giriş kapısının her iki yanında ahşap birer pencere ile kapı üzerinde bir tane aydınlatma penceresi yer alır. (Resim 3.3.25.) Kuzey giriş kapısı dikdörtgen planlı bir orta sofaya açılmakta olup, orta sofa binayı sağlı sollu ikiye bölmektedir. (Şekil 3.3.3.) Sofanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Orta sofanın güneyinde, çift kanatlı iki yanında birer pencere bulunan ahşap bir bölme içerisinde bulunan bir kapıdan girilen küçük bir oda yer almaktadır. (Resim 3.3.28.) Odanın güneye bakan iki tane penceresi bulunmaktadır. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Orta sofanın doğu cephesinde ise üç tane tek kanatlı ahşap kapı ile doğu giriş sofasına bakan iki tane pencere ile ortada bulunan kapının üzerinde bulunan bir pencere yer alır. Bu kapılardan ortada olandan doğu girişinin açıldığı dikdörtgen planlı sofaya girilmektedir. Doğu giriş sofasının doğusunda dış ortama açılan çift kanatlı ahşap bir kapı ile kapının sağında ve solunda yer alan dikdörtgen kesitli iki tane pencere mevcuttur. (Resim 3.3.22.) Ayrıca sofadan kuzeydeki ve güneydeki odalara bakan kuzeyde ve güneyde birer tane olmak üzere iki tane daha pencere bulunmaktadır. Sofanın taban döşemesi taş, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Doğu giriş sofa kapısının kuzeyinde ve güneyinde bulunan kapılardan ise önce küçük birer üçgen hole girilmekte, hole girildikten sonra bulunan diğer iki kapıdan birisi odaya açılırken diğer kapı orta sofaya açılmaktadır. Bu üçgen holler sofanın iki yanındaki odalardan orta sofaya veya doğu giriş sofasına çıkmadan diğer sofaya geçmeyi mümkün kılmaktadır.

Doğu giriş sofasının kuzeyinde bulunan oda kuzeyde üç, doğuda iki ve sofaya bakan bir olmak üzere toplam altı tane pencere ile aydınlatılmaktadır. (Resim 3.3.24.) Odanın batı duvarında biri çift kanatlı, biri tek kanatlı ve bir bölümü de açık raf şeklinde düzenlenmiş yekpare ahşap bir dolap mevcuttur. Odanın pencere boşlukları etrafında yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan kahverengiye boyanmış ahşap silmeler yer almaktadır. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.3.23.)

Yine doğu giriş sofasının güneyinde bulunan odanın da güneyde üç, doğuda iki ve doğu giriş sofasına bakan bir olmak üzere toplam altı tane penceresi bulunmaktadır. Odanın batı duvarında ise yine bir önceki odada olduğu gibi biri çift kanatlı, biri tek kanatlı ve bir bölümü de açık raf şeklinde düzenlenmiş yekpare ahşap bir dolap mevcuttur. Odanın pencere boşlukları etrafında yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan kahverengiye boyanmış ahşap silmeler mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Zemin kat orta sofanın batı cephesinde de yine üç tane tek kanatlı ahşap kapı ile kapılardan ortada olanının sağında ve solunda olmak üzere birer tane pencere yer alır. Bu kapılardan ortadakinden mutfağa girilmektedir. Mutfak kapısının kuzey ve güneyinde bulunan kapıların önünde de yine üçgen birer hol bulunmakta olup, bu holden odalara geçilir.

Mutfağın batı cephesinde yer alan ocak içerisinden dış cepheye açılan bir pencere bulunmaktadır. (Resim 3.3.27.) Mutfağın güney duvarında iki tane açık raf şeklinde gömme dolap mevcuttur. (Resim 3.3.33. - Resim 3.3.35. - Resim 3.3.38.) Ayrıca mutfak içerisinde üst kata çıkışı sağlayan ve batı giriş kapısı ile bağlantılı ahşap bir merdiven yer almaktadır. (Resim 3.3.37. - Resim 3.3.39.) Mutfak içerisinde kuzey ve doğu duvarına bitişik olarak merdiven altına konumlandırılmış, kiler olarak kullanıldığı düşülen küçük bir de mekan bulunmaktadır. (Resim 3.3.80.) Mutfağın taban döşemesi taş, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Mutfağın güneyinde bulunan oda, güney cepheye bakan üç ve batı cepheye bakan iki olmak üzere toplam beş tane pencere ile aydınlatılmaktadır. Odanın doğu duvarında biri çift kanatlı, biri tek kanatlı ve bir bölümü de açık raf şeklinde düzenlenmiş yekpare ahşap bir dolap mevcuttur. Odanın pencere boşlukları etrafında yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan kahverengiye boyanmış ahşap silmeler yer almaktadır. (Resim 3.3.29. - Resim 3.3.30.) Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Mutfağın kuzeyinde bulunan odanın da kuzey cepheye bakan üç ve batı cepheye bakan iki olmak üzere toplam beş tane penceresi mevcuttur. Odanın doğu duvarında da yine bir önceki odada olduğu gibi biri çift kanatlı, biri tek kanatlı ve bir bölümü de açık raf şeklinde düzenlenmiş yekpare ahşap bir dolap mevcuttur. Odanın pencere boşlukları etrafında yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan kahverengiye boyanmış ahşap silmeler yer almaktadır. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Zemin katta; duvarlar kireç karışımlı toprak sıva olup, tavanların tamamı kısa yönde atılan kimi mekanda yuvarlak kimi mekanda dikdörtgen kesitli ahşap kirişlemelerden oluşmaktadır. Zemin katta hiçbir mekanda kalem işi ve ahşap tavan süslemesi mevcut değildir.

Üst kata mutfaktan çıkılan ahşap merdivenle ulaşılmaktadır. (Resim 3.3.40.) Ayrıca bu merdivene dışarıdan binanın batı tarafından çift kanatlı, ahşap bir kapı da açılmaktadır. Merdivenlerle üst kata çıktığımızda küçük bir sahanlıktan sonra çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilerek üst kattaki odalara dağılımı sağlayan sekizgen bir sofaya ulaşılır. Sekizgen sofa, dört uzun ve dört kısa kenardan oluşmaktadır. (Şekil 3.3.4.) Uzun kenarlarda çift kanatlı dört tane kapı ile sofaya alt kattan giriş yaptığımız batı duvarında diğer uzun kenarlardan farklı olarak çift kanatlı kapının yanında tek kanatlı bir kapı daha yer almaktadır. Kısa kenarlarda ise dört tane kapı mevcuttur. Sekizgen sofanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise kısa kenarlarda köşelerden, uzun kenarlarda ise hem köşelerden hem de orta eksenden merkeze doğru uzanan çıtalı ahşap kaplamalıdır. Ortasında yıldız şeklinde bir tavan göbeği yer almaktadır. (Resim 3.3.42.)

Üst kat sofanın kuzey duvarında bulunan çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilen mekan cumbalı olup, cumba üzerinde kuzey cephesinde üç, doğu cephesinde ve batı cephesinde birer olmak üzere toplam beş tane pencere ile aydınlatılmaktadır. Odanın pencere boşlukları etrafında kahverengiye boyanmış ahşap silmeler ile pencerelerin üst kısmında perde için yapılmış pencereler boyunca dolanan ahşap bir silme daha bulunmaktadır. Cumbada bir sedir ile yükseltilmiş bu mekanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.3.71. – Resim 3.3.73. - Resim 3.3.78.)

Üst kat kuzey ve doğuya cepheli odaya tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Odanın kuzey cephede üç, doğu cephede iki ve güneyindeki mekana açılan iki olmak üzere toplam yedi tane penceresi mevcuttur. Odanın doğu cephesinde ahşap bir sedir yer alır. Odanın batı duvarında biri çift kanatlı, biri tek kanatlı ve bir bölümü de ağzı açık şeklinde düzenlenmiş yekpare ahşap bir dolap bulunmaktadır. Odanın pencere boşlukları etrafında yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan kahverengiye boyanmış ahşap silmeler mevcuttur. (Resim 3.3.66. – Resim 3.3.67. - Resim 3.3.68. - Resim 3.3.69.) Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Doğu cephedeki cumbalı odaya üzerinde çift kanatlı ahşap bir kapı bulunan ahşap camekânlı bir bölmeden girilmektedir. (Şekil 3.3.51. - Resim 3.3.43.) Cumba üzerinde doğu cephede üç, cumbanın kısa kenarları olan kuzey ve güney cephede birer olmak üzere toplam beş tane çift kanatlı ve üstü kemerli ahşap pencere bulunmaktadır.

Cumba bir sedir ile yerden yükseltilmiştir. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.3.49. - Resim 3.3.50. - Resim 3.3.52. - Resim 3.3.53. - Resim 3.3.54.)

Yine güney ve doğuya cepheli odaya tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Oda güneyde üç, doğuda iki ve kuzeyindeki mekana açılan iki olmak üzere toplam yedi tane pencere ile aydınlatılmaktadır. Odanın doğu cephesinde ahşap bir sedir yer alırken, batı duvarında biri çift kanatlı, biri tek kanatlı ve bir bölümü de ağzı açık şeklinde düzenlenmiş yekpare ahşap bir dolap mevcuttur. Odanın pencere boşlukları etrafında yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan kahverengiye boyanmış ahşap silmeler mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.3.44. – Resim 3.3.45. - Resim 3.3.46. - Resim 3.3.47. - Resim 3.3.48.)

Güney cephedeki cumbalı odaya çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilir. Cumba üzerinde güney cepheye bakan iki, doğu ve batıya bakan birer olmak üzere toplam dört tane pencere mevcuttur. (Resim 3.3.41.) Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.3.56. – Resim 3.3.61. - Resim 3.3.62.)

Güney ve batıya cepheli odaya da tek kanatlı ahşap bir kapı ile girilir. Odanın güneyde üç ve batıda iki olmak üzere toplam beş tane penceresi bulunmaktadır. Odanın batı cephesinde ahşap bir sedir yer alırken, doğu duvarında biri çift kanatlı, biri tek kanatlı camlı ve bir bölümü de açık raf şeklinde düzenlenmiş yekpare ahşap bir dolap mevcuttur. Odanın pencere boşlukları etrafında yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan kahverengiye boyanmış ahşap silmeler mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.3.57. – Resim 3.3.58. - Resim 3.3.59.)

Üst kat merdiven sahanlığı ile güney ve batıya cepheli oda arasında üst kat mutfak yer almaktadır. Mutfağa yine sekizgen sofadan tek kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir. Mutfağın batı cephesinde bir ocak yer alırken ocak içerisinden dış cepheye açılan bir pencere ile kuzey duvarında merdiven sahanlığına açılan bir pencere daha bulunmaktadır. Taban döşemesi taş, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.3.63. - Resim 3.3.64.)

Üst kat çıkış merdiveninin kuzeyinde ise önce bir hole girilmekte olup bu holden banyo ile kuzeye ve batıya cepheli odaya geçilmektedir.(Resim 3.3.74.) Banyonun kuzeye bakan bir penceresi bulunmaktadır. Taban döşemesi taş, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Kuzeye ve batıya cepheli odanın kuzeye bakan iki ve batıya bakan iki olmak üzere toplam dört tane penceresi mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Üst katta duvarlar kireç karışımlı sıva olup, tavanlar ise; sekizgen sofa dışında odalarda kısa yönde atılmış dikdörtgen kesitli ahşap kirişlerden oluşmaktadır.

Yapının çatısına, merdiven sahanlık kısmının üzerindeki bir çıkış kapısından ulaşılmaktadır. (Resim 3.3.79.)

Bodrum kat; bağımsız bölümler şeklinde olup bodrum katın plan şeması zemin katın izdüşümü şeklindedir. (Şekil 3.3.2.) Bodrum kata zemin kat doğu giriş kapısı sahanlığının altında bulunan çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir.(Resim 3.3.15.) İçeriden bodrum kata bir giriş bulunmamaktadır. Bodrum kat dış duvarları 75 santimetre kalınlığında moloz taştan örülmüş taş duvar olup, taban döşemeleri girişin kuzeyinde bulunan odada ahşap, diğer mekanlarda taştır. Tavanları ise her odada bir veya iki tane 25 santimetre çapındaki büyük kirişlerin üstüne oturan yaklaşık 12 santimetre çapındaki taşıyıcı ahşap kirişlemelidir. Yapı daha önce büyük bir bahçe içerisine konumlanmış iken, daha sonraki dönemlerde yapılan imar uygulamalarında, konağın bahçesi yol olarak değiştirilmiştir. Bunun neticesinde de binanın etrafı yol olarak düzenlemesi sırasında kot yükselmiş ve bodrum pencerelerini bir kısmı kapanmıştır.

3.3.5. Malzeme ve Teknik Özellikleri

Plan şeması olarak orta sofalı olan konak eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiştir. Bu nedenle konak doğu cepheden üç katlı, diğer cephelerden iki katlı olarak görülmektedir. Bina yapımında moloz taş, ahşap ve kerpiç dolgu malzemeleri kullanılmıştır.

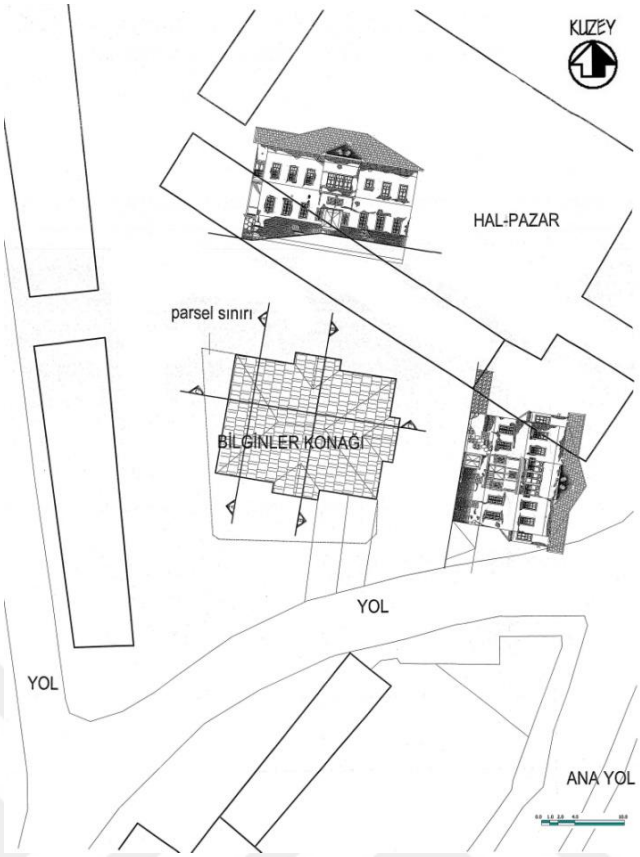
Çatı, ahşap oturtma çatı olarak yapılmış olup üzeri Marsilya tipi kiremit ile kaplıdır. (Şekil 3.3.5.) Yapının kuzey, güney ve doğu cephelerinde yer alan cumbalarının üzeri kırma çatı şeklinde yapılmış olup üçgen alınlarında güvercinlerin girmesini sağlayacak yuvarlak deliklerin bulunduğu süslemeler yer almaktadır. Binanın dış cephesinde cumbalar hakim görüntü oluşturmaktadır. Yapının kuzey, güney ve doğu kısmında üç tane cumba bulunmakta olup, bunlar ahşap kirişlerle taşınmaktadır. Cephe kireç karışımlı toprak sıvayla sıvanmıştır. Üst katta pencerelerin çoğunda s biçimli motiflerle bezenmiş ferforje korkuluklar bulunurken, zemin kat pencerelerde basit

geçme demir şebekeler bulunur. Yapıda genel olarak kapı ve pencerelerin boyut ve malzeme olarak özgün halinde korunduğu görülmektedir.

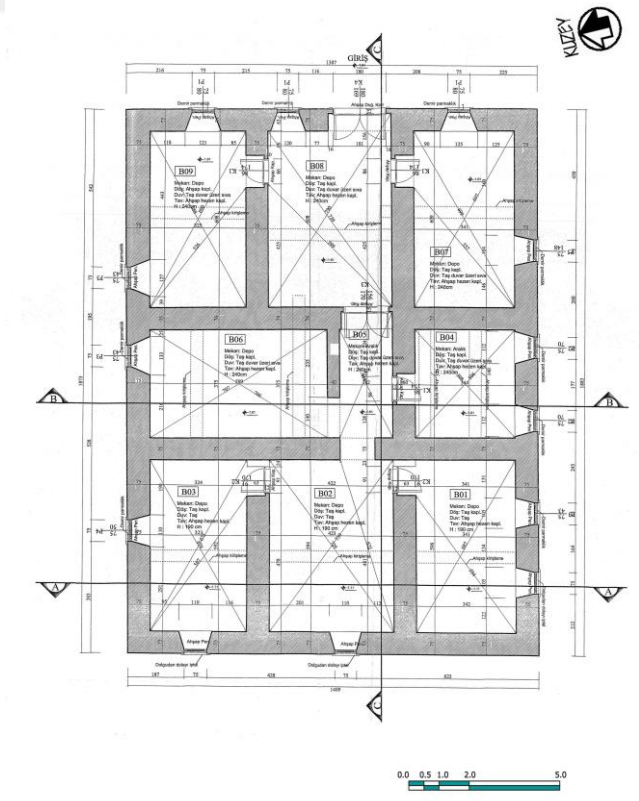
3.3.6. Tamirat ve tadilatlar

Bilginler Konağı, zaman içerisinde yaşayanların ihtiyaçlarına göre bir takım değişiklikler görmüş olsa da plan ve cephe olarak çok fazla değişmediğini mevcut izlerden gözlemleyebiliyoruz.

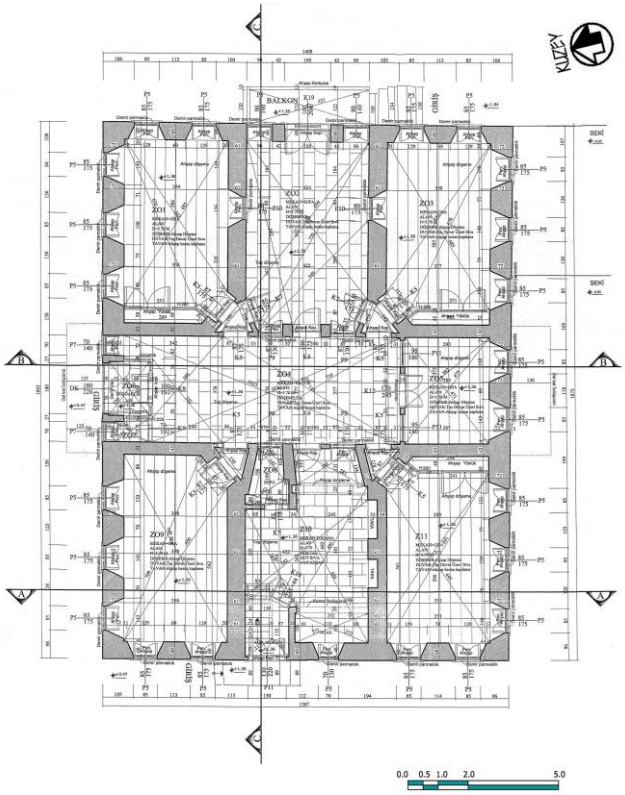
Konak 2007 yılında Niğde Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünce projelendirilerek aslına uygun, özgün malzeme ve teknikler kullanılarak restore edilmiştir.

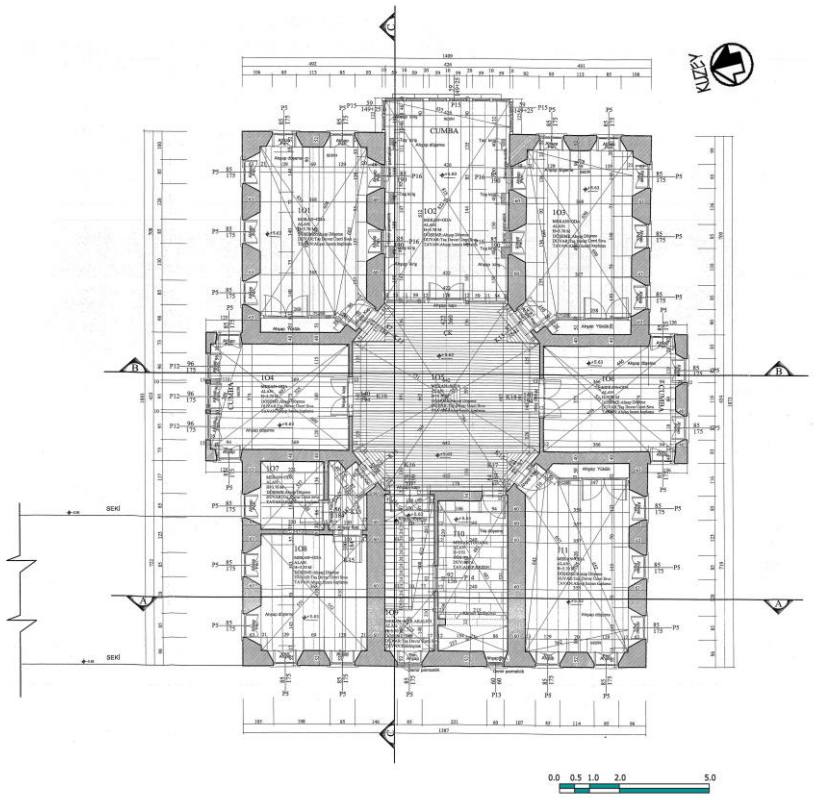
Şekil 3.3.1. Bilginler konağı vaziyet planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

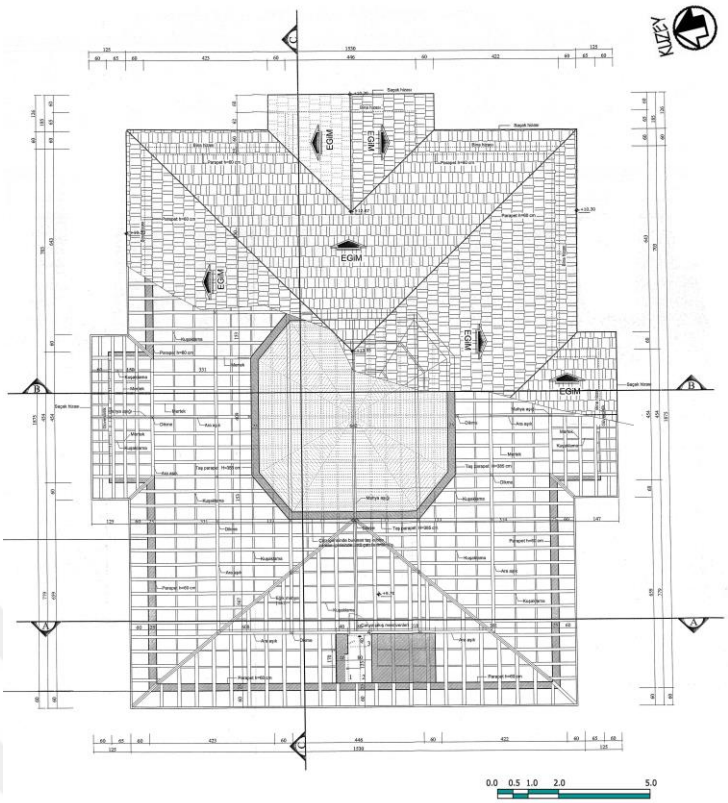
Şekil 3.3.2. Bilginler konağı bodrum kat planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

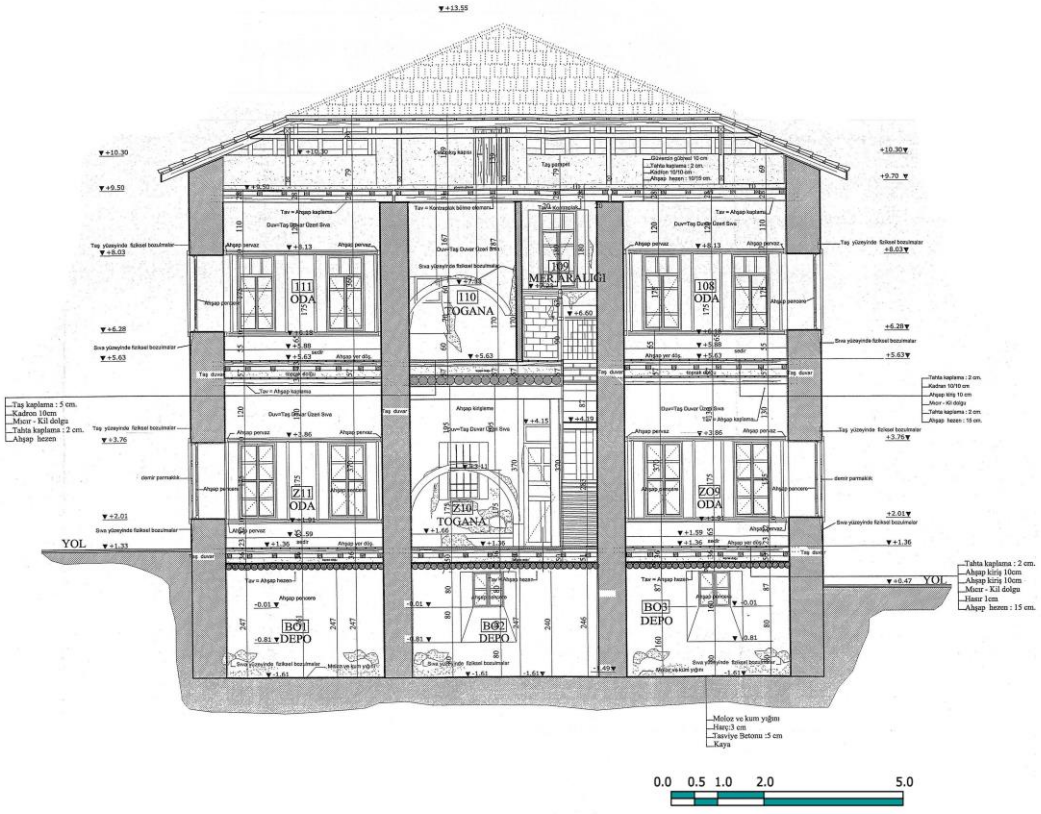
Şekil 3.3.3. Bilginler konağı zemin kat planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

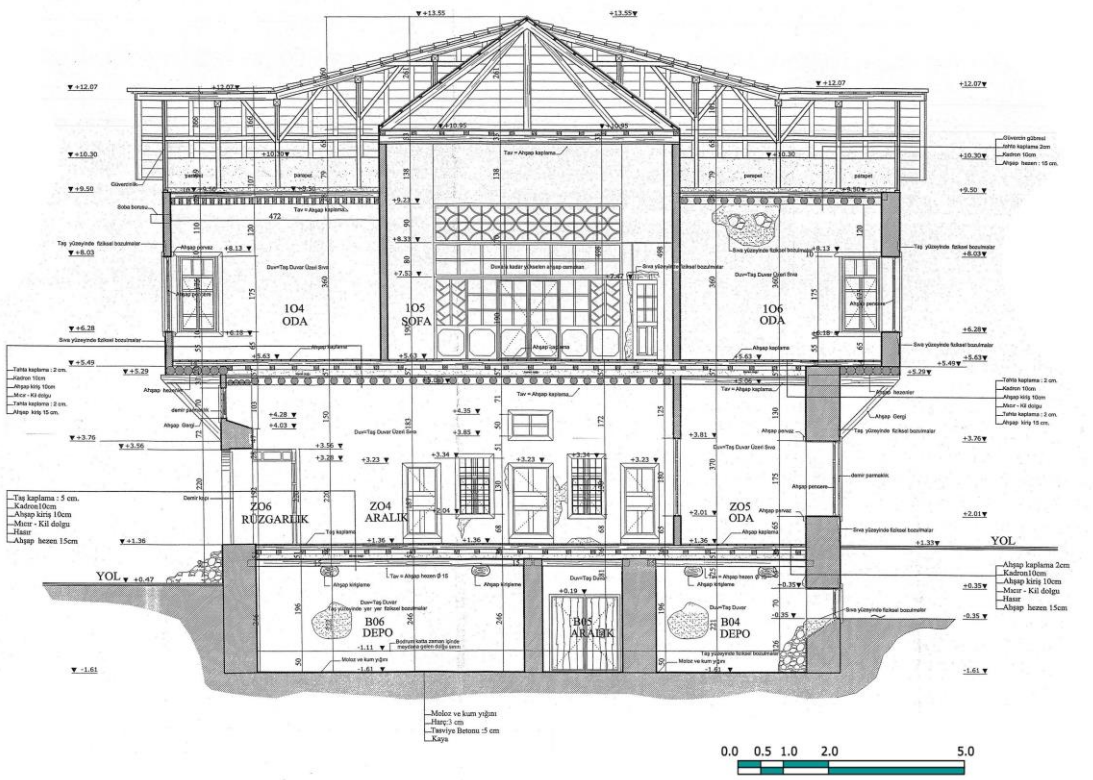
Şekil 3.3.4. Bilginler konağı üst kat planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

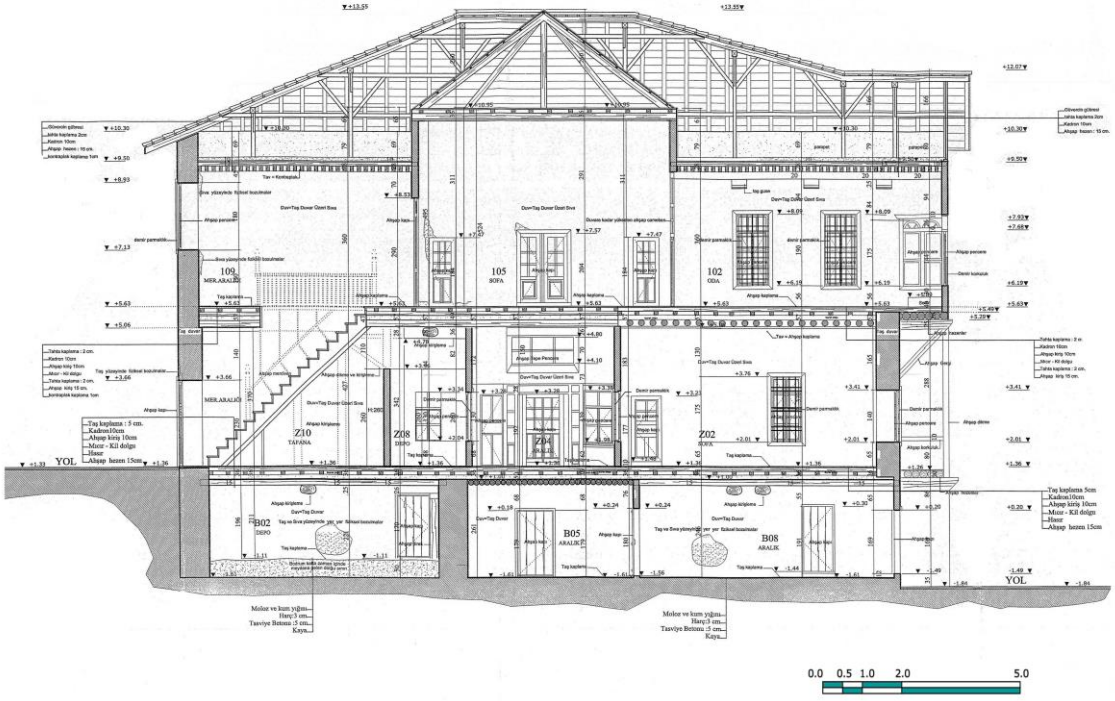
Şekil 3.3.5. Bilginler konağı çatı planı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Şekil 3.3.6. Bilginler konağı a-a kesiti (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Şekil 3.3.7. Bilginler konağı b-b kesiti (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

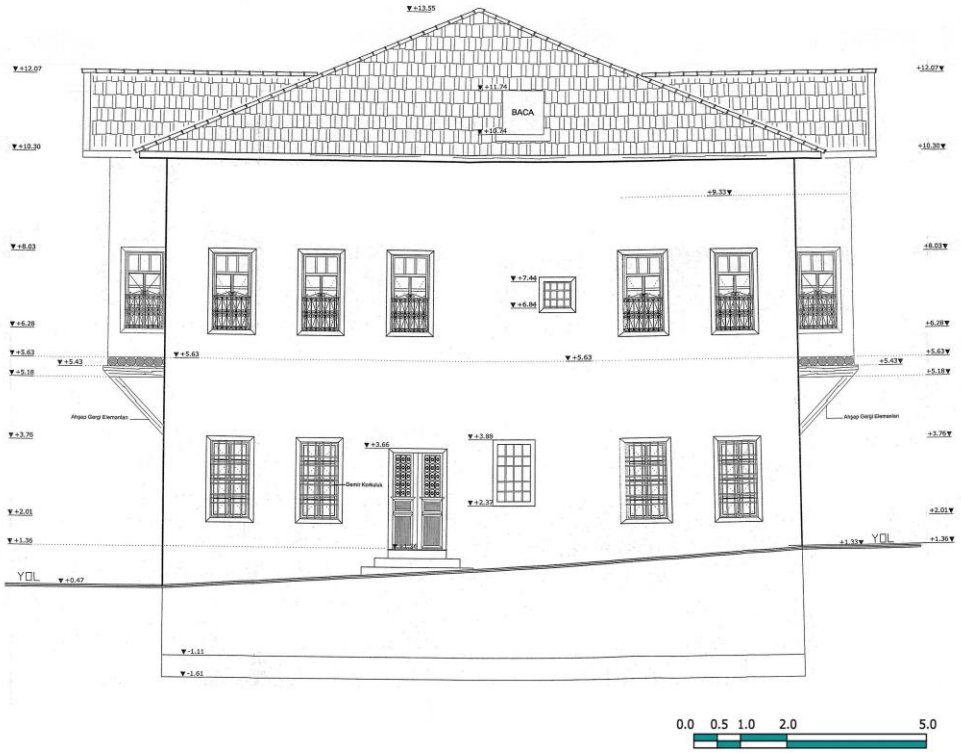
Şekil 3.3.8. Bilginler konağı c-c kesiti (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Şekil 3.3.9. Bilginler konağı doğu cephesi görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

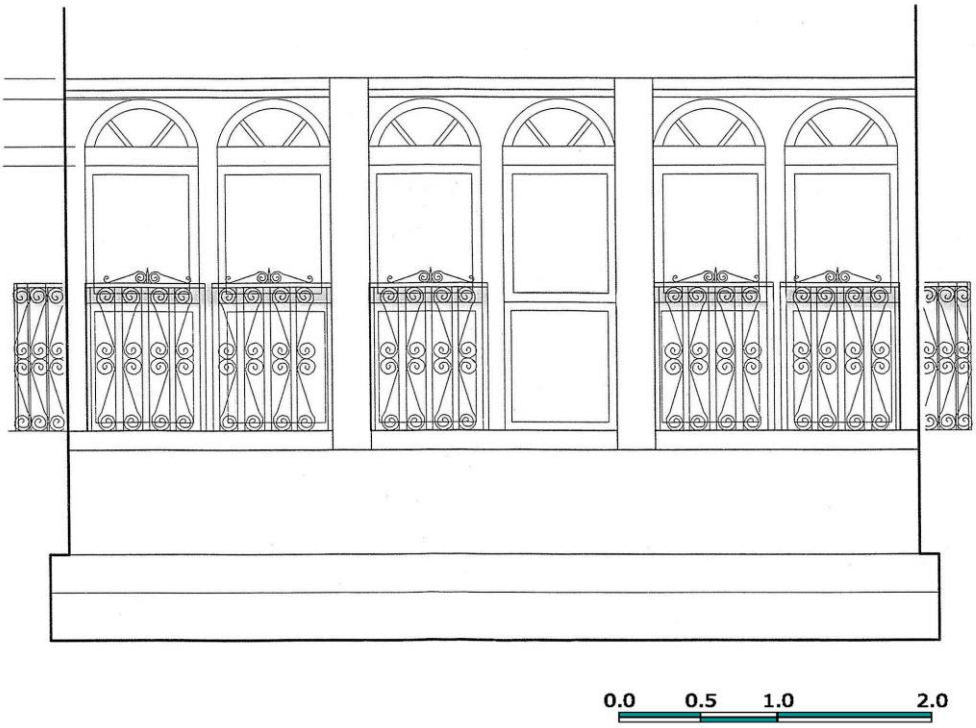
Şekil 3.3.10. Bilginler konağı kuzey cephesi görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Şekil 3.3.11. Bilginler konağı batı cephesi görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

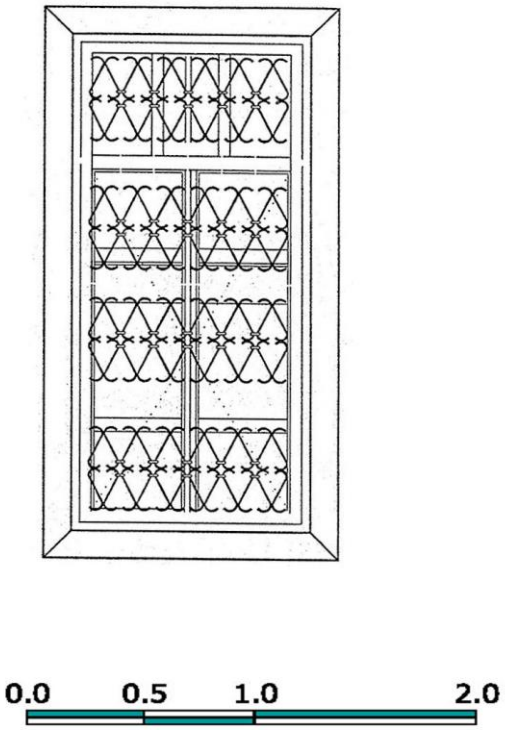
Şekil 3.3.12. Bilginler konağı güney cephesi görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

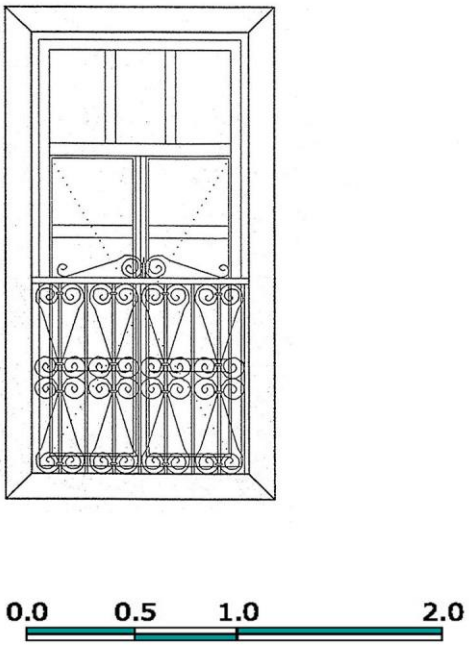
Şekil 3.3.13. Bilginler konağı doğu cephe cumba detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

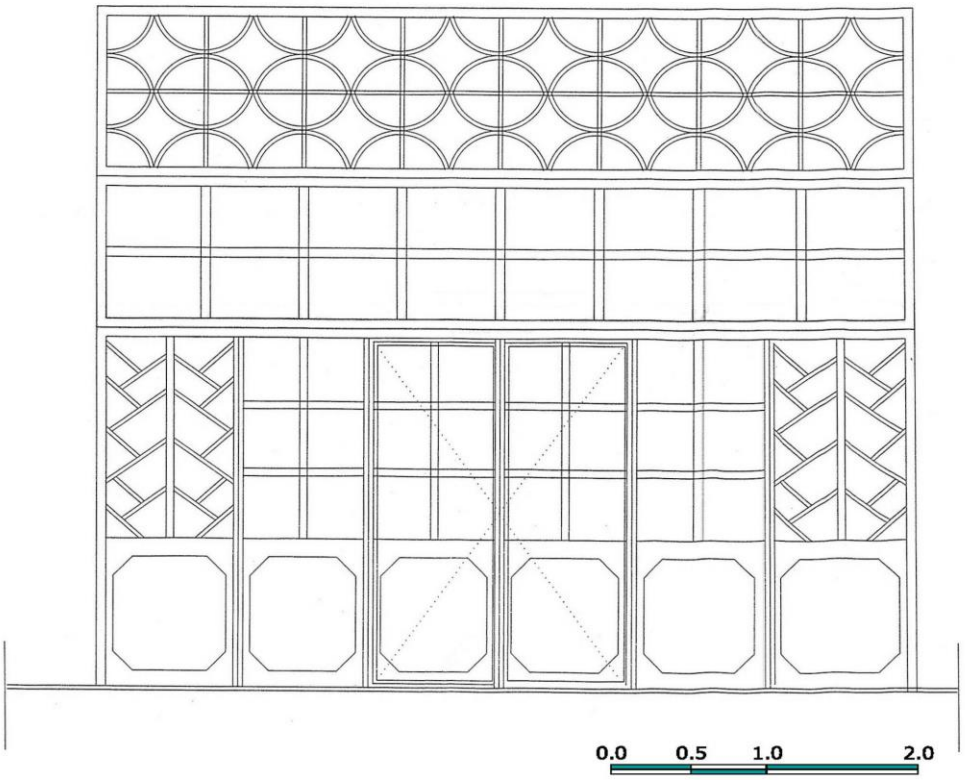
Şekil 3.3.14. Bilginler konağı kuzey cephe cumba detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Şekil 3.3.15. Bilginler konağı pencere detay görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

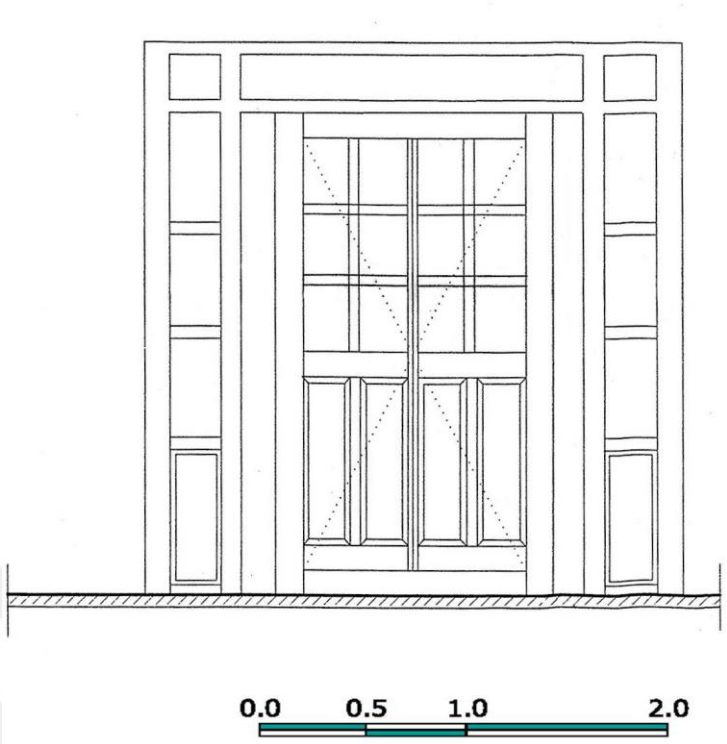
Şekil 3.3.16. Bilginler konağı pencere detay görünüşü (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

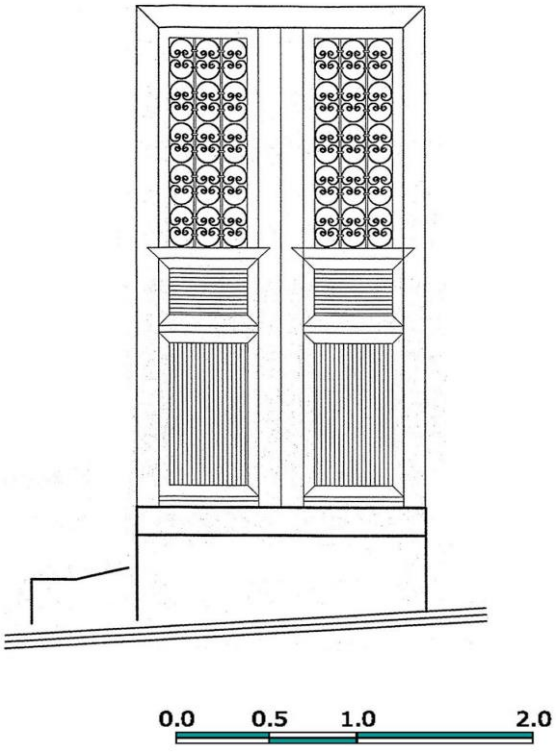
Şekil 3.3.17. Bilginler konağı camlı ahşap iç kapı detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Şekil 3.3.18. Bilginler konağı ahşap dolap detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Şekil 3.3.19. Bilginler konağı camlı ahşap iç kapı detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Şekil 3.3.20. Bilginler konağı batı cephe giriş kapı detayı (Niğde İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü)

Resim 3.3.1. Bilginler konağı doğu cephesi görünüşü

Resim 3.3.2. Bilginler konağı doğu cephesi konsol cumba görünüşü

Resim 3.3.3. Bilginler konağı kuzey cephesi görünüşü

Resim 3.3.4. Bilginler konağı kuzey cephesi konsol cumba görünüşü

Resim 3.3.5. Bilginler konağı kuzey cephesi zemin kat giriş kapısı görünüşü

Resim 3.3.6. Bilginler konağı kuzey cephesi konsol cumba görünüşü

Resim 3.3.7. Bilginler konağı kuzey ve batı cephesi görünüşü

Resim 3.3.8. Bilginler konağı batı ve güney cephesi görünüşü

Resim 3.3.9. Bilginler konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.3.10. Bilginler konağı güney cephesi konsol cumba görünüşü

Resim 3.3.11. Bilginler konağı doğu cephesi görünüşü

Resim 3.3.12. Bilginler konağı güney ve doğu cephesi görünüşü

Resim 3.3.13. Bilginler konağı doğu cephesi giriş merdiveni görünüşü

Resim 3.3.14. Bilginler konağı doğu cephesi cumba alttan görünüşü

Resim 3.3.15. Bilginler konağı doğu cephesi bodrum kat giriş kapısı görünüşü

Resim 3.3.16. Bilginler konağı doğu cephesi zemin kat pencere detay görünüşü

Resim 3.3.17. Bilginler konağı doğu cephesi zemin kat giriş kapısı görünüşü

Resim 3.3.18. Bilginler konağı doğu cephesi zemin kat pencere detay görünüşü

Resim 3.3.19. Bilginler konağı batı cephesi zemin kat giriş kapısı detay görünüşü

Resim 3.3.20. Bilginler konağı batı cephesi zemin kat giriş kapısı görünüşü

Resim 3.3.21. Bilginler konağı doğu cephesi zemin kat giriş kapısı içeriden görünüşü

Resim 3.3.22. Bilginler konağı zemin kat orta sofadan bir görünüş

Resim 3.3.23. Bilginler konağı zemin kat kuzey ve doğuya cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.24. Bilginler konağı zemin kat kuzey ve doğuya cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.25. Bilginler konağı zemin kat kuzey giriş kapısı içeriden görünüş

Resim 3.3.26. Bilginler konağı zemin kat kuzey ve batıya cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.27. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan bir görünüş

Resim 3.3.28. Bilginler konağı zemin kat orta sofadan güney oda giriş kapısı görünüşü

Resim 3.3.29. Bilginler konağı zemin kat güney ve batıya cepheli oda dolap görünüşü

Resim 3.3.30. Bilginler konağı zemin kat güney ve batıya cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.31. Bilginler konağı zemin kat güney ve batıya cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.32. Bilginler konağı zemin kat doğu sofadan bir görünüş

Resim 3.3.33. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan bir görünüş

Resim 3.3.34. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan bir görünüş

Resim 3.3.35. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan dolap görünüşü

Resim 3.3.36. Bilginler konağı zemin kat üçgen hol görünüşü

Resim 3.3.37. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan üst kata çıkış merdiveni görünüşü

Resim 3.3.38. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan dolap görünüşü

Resim 3.3.39. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan üst kata çıkış merdiveni görünüşü

Resim 3.3.40. Bilginler konağı üst kat çıkış merdiveni üstten görünüş

Resim 3.3.41. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan görünüş

Resim 3.3.42. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan tavan görünüşü

Resim 3.3.43. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan doğu cephe görünüşü

Resim 3.3.44. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.45. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.46. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.47. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.48. Bilginler konağı üst kat doğu ve güneye cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.49. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan tavan detay görünüşü

Resim 3.3.50. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan bir görünüş

Resim 3.3.51. Bilginler konağı doğu cephe oda giriş kapısı içeriden görünüş

Resim 3.3.52. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan cumba ve sedir görünüş

Resim 3.3.53. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan cumba ve sedir görünüş

Resim 3.3.54. Bilginler konağı üst kattan doğu cephe odadan tavan detay görünüşü

Resim 3.3.55. Bilginler konağı doğu cephe odadan içeriden bir görünüş

Resim 3.3.56. Bilginler konağı üst kat güney cephe odadan bir görünüş

Resim 3.3.57. Bilginler konağı üst kat batıya ve güneye cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.58. Bilginler konağı üst kat batıya ve güneye cepheli odadan dolap görünüşü

Resim 3.3.59. Bilginler konağı üst kat batıya ve güneye cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.60. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan bir görünüş

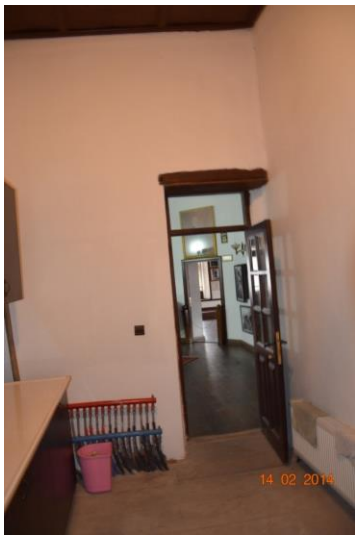
Resim 3.3.61. Bilginler konağı üst kat güney odadan tavan görünüşü

Resim 3.3.62. Bilginler konağı üst kat güney cephe odadan bir görünüş

Resim 3.3.63. Bilginler konağı üst kat batı cephe mutfaktan bir görünüş

Resim 3.3.64. Bilginler konağı üst kat batı cephe mutfaktan bir görünüş

Resim 3.3.65. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.66. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.67. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.68. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.69. Bilginler konağı üst kat kuzey ve doğu cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.70. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan camekanlı kapı detay görünüşü

Resim 3.3.71. Bilginler konağı üst kat kuzey cephe odadan bir görünüş

Resim 3.3.72. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan batı duvarı görünüşü

Resim 3.3.73. Bilginler konağı üst kat kuzey cephe odadan bir görünüş

Resim 3.3.74. Bilginler konağı üst kat kuzey ve batıya cepheli oda girişi görünüşü

Resim 3.3.75. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan batı duvarı görünüşü

Resim 3.3.76. Bilginler konağı üst kat doğu cepheli odadan bir görünüş

Resim 3.3.77. Bilginler konağı üst kat sekizgen sofadan doğu duvarı görünüşü

Resim 3.3.78. Bilginler konağı üst kat kuzey cephe odadan bir görünüş

Resim 3.3.79. Bilginler konağı üst kat merdiven sahanlığından bir görünüş

Resim 3.3.80. Bilginler konağı zemin kat mutfaktan kiler görünüşü

3.4. Kızılay Konağı

3.4.1. Yeri ve bugünkü durumu

Niğde İli, Bor İlçesi Merkezinde, Orta Mahalle Göyer Sokak ile Belkıs Sokağın köşesinde bulunan, tapuda 24 pafta, 349 ada, 25 parselde kayıtlı olan konutun yarı hissesi Kızılay Derneği Genel Merkezine ait olup geri kalan yarı hissesi ise çok hisseli özel mülkiyettir. (Şekil 3.4.1.) Bugünkü konumuyla konut olarak kullanılmaktadır.

3.4.2. İnşaat tarihi ve banisi

Kaynaklarda geç Osmanlı döneminde (19 yy. sonları) inşa olduğu belirtilmektedir. Yaptıranı bilinmemektedir.

3.4.3. Kitabesi

Kitabesi yoktur.

3.4.4. Mimarisi ve tezyinatı

Zemin, birinci kat ve ikinci kattan oluşan yapı, avlusuz olarak inşa edilmiştir. Yapının dışarıdan bir tane girişi vardır. Güney cephesi (Göyer sokak) üzerinden sokak tarafı saç kaplı çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir. (Resim 3.4.1.)

Giriş kapısı dikdörtgen planlı bir sofaya açılmakta olup, giriş kapısının üzerinde bir tepe de kare kesitli, ikisi dikdörtgen kesitli olmak üzere sofayı aydınlatan üç tane pencere mevcuttur. (Resim 3.4.23.) Sofanın doğu tarafından L şeklinde ahşap - demir korkuluklu ve dokuz basamaklı taş merdiven ile birinci kat sofaya çıkılmaktadır. (Resim 3.4.10. - Resim 3.4.17.) Bu merdivenin altında giriş sofada yer alan bir çeşme bulunur. (Resim 3.4.9.) Giriş kapısının tam karşısında birinci kat sofanın altından geçilerek ulaşılan kuzey cephede dış duvara konumlandırılmış bir ocak yer almaktadır. (Resim 3.4.11.) Taban döşemesi taş, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.4.13.)

Zemin katta sofanın, doğu ve batısında olmak üzere iki mekan bulunmaktadır. (Şekil 3.4.2.) Bu mekânlardan batıda olanına sofanın orta kısmından bir kapı ile girilir. Mekânın sokak (güney) cephesine açılan bir tane mazgal tip penceresi mevcuttur.

Mekan ahşap bir bölme ile ikiye ayrılmıştır. (Resim 3.4.12.) Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Doğuda bulunan mekânında sofanın orta kısmından ve giriş kapısının yanından olmak üzere iki tane giriş kapısı ile yine sokak (güney) cephesine açılan bir tane mazgal tip penceresi bulunmaktadır. Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Birinci kat sofaya çıkıldığında sofanın kuzey duvarında ikinci kata çıkışı sağlayan ahşap bir merdiven yer alır. (Resim 3.4.14. - Resim 3.4.18.) Birinci katta dört tane mekan bulunur. Sofanın batı duvarında bulunan çift kanatlı ahşap kapı ile girilen odadan batıya ve kuzeye cepheli içerisinde banyo bölümünün de yer aldığı mutfağa geçilmektedir. (Resim 3.4.15.) Yine sofanın doğu duvarında bulunan çift kanatlı ahşap kapıdan bir odaya girilirken, bu odadan da doğu ve kuzeye cepheli penceresi olmayan bir odaya geçilmektedir. (Şekil 3.4.3.)

Sofanın batısında bulunan odanın sokak (güney) cephesine açılan iki ve giriş sofasına açılan bir olmak üzere toplam üç penceresi mevcuttur. (Resim 3.4.16. - Resim 3.4.19. Odanın güney cephesinde ahşap bir sedir yer almakta iken, batı duvarında iki tane tek kanatlı ahşap gömme dolap ve kuzey duvarı boyunca mutfak kapısının yanında birisi tek diğeri çift kanatlı iki tane ahşap gömme dolap bulunmaktadır. (Resim 3.4.20. - Resim 3.4.21.) Odanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise kontrplak kaplıdır.

Güney batı odadan mutfak bölümüne geçildiğinde girişin hemen yanında batı ve güney duvara bitişik konumlandırılmış bir banyo mekânı bulunmaktadır. Mutfağın kuzey duvarının ortasında bir ocak ile ocağın iki yanında iki tane niş yer almaktadır. Mutfağın batı cepheye açılan bir penceresi vardır. (Resim 3.4.22.) Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Sofanın doğusunda bulunan odada sokak (güney) cephesine açılan iki ve giriş sofasına açılan bir olmak üzere toplam üç tane pencere ile aydınlatılmaktadır. (Resim 3.4.24. - Resim 3.4.25.) Odanın doğu duvarında iki tane tek kanatlı ahşap gömme dolap yer alır. Odanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. Güneydoğu odadan geçilen karanlık odanın da taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

İkinci katta sofadan başka biri mutfak olarak kullanılan dört tane mekan bulunmaktadır. Sofanın batı ve doğusunda bulunan oda kapılarının bitiminden itibaren sofa döşemesi 17 santimetre yükseltilmiştir. Güney (sokak) cephesinde ahşap bir sedir yer alırken, konsol üzerinde güney cephede üç, batı ve doğu cephede konsol hizasında birer tane olmak üzere toplam beş tane sokağa açılan pencere ile kuzey cephede merdiven üzerinde bir tepe penceresi bulunmaktadır. (Resim 3.4.26. - Resim 3.4.37.)

Sofanın batı cephesinde iki tane oda kapısı, batı ve güneye cepheli odaya açılan bir pencere ile tek kanatlı ahşap bir dolap yer almaktadır. (Resim 3.4.27. - Resim 3.4.28.) Sofanın doğu cephesinde de iki oda kapısı ile doğuya ve güneye bakan odaya açılan iki tane pencere yer almaktadır. (Şekil 3.4.4.) (Resim 3.4.36.) Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.4.35.)

Sofanın batı duvarından girilen güneye ve batıya cepheli odada konsol olarak sokağa uzanmaktadır. Güney cephesinde iki, batı cephesinde iki ve doğu (sofa) cephesinde bir olmak üzere toplam beş tane pencere ile aydınlatılmaktadır. (Resim 3.4.29. - Resim 3.4.32.) Batı duvarında pencerelerin yanında tek kanatlı ahşap bir dolap yer alırken, odanın kuzey cephesinde pencere üst hizasına kadar devam eden biri tek kanatlı, biri çift kanatlı ve ortada niş şeklinde açık olan ahşap bir dolap grubu bulunmaktadır. (Resim 3.4.30. - Resim 3.4.31.) Odanın güney cephesinde de bir sedir mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise kontrplak kaplıdır. (Resim 3.4.33.)

Yine sofanın batı duvarından girilen kuzeye ve batıya cepheli odanın da batı cephesin de sokağa doğru uzanan üçgen konsol yer almaktadır. Batı cephesinde iki tane penceresi bulunmaktadır. (Resim 3.4.34.) Odanın kuzey duvarında ahşap bir sedir ile, güney cephede ahşap bir dolap yer alır. Oda şu anki durumunda mutfak olarak kullanılmaktadır. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Sofanın doğu duvarından girilen güneye ve doğuya cepheli odada konsol olarak sokağa uzanmaktadır. Güney cephesinde iki, batı (sofa) cephesinde iki olmak üzere toplam dört tane pencere ili aydınlatılmaktadır. Doğu duvarında tek kanatlı ahşap bir dolap yer alırken, odanın kuzey cephesinde pencere üst hizasına kadar cephe boyunca devam eden ahşap bir dolap bulunmaktadır. Odanın güney cephesinde de bir sedir mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise kontrplak kaplıdır.

Yine sofanın doğu duvarından girilen kuzeye ve doğuya cepheli odanın da doğu duvarında bir tane penceresi mevcuttur. Odanın kuzey duvarında da ahşap gömme bir dolap bulunur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

3.4.5. Malzeme ve teknik özellikleri

Yapı dışta çamur sıvalı olup, ahşap yatay hatıl arası çamur harçlı moloz taş tekniğinde yapılmış kâgir bir yapıdır. Üst örtüsü kırma çatı üzeri sac kaplıdır. Düz bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapının kuzey cephesi bitişiktir. (Resim 3.4.7. - Resim 3.4.8.)

Yapının yola bakan güney cephesinin daha bir özenle ele alınmış olduğu gözlemlenmektedir. (Şekil 3.4.5.) Sokak kapısı kesme taştan yapılmış kara taş söve içerisinde bulunan saç kaplı ahşap çift kanatlıdır. (Resim 3.4.6.)

Birinci kat hizasında güney (sokak) cephede doğuda ve batıda üçer adet taş + ahşap konsol ile taşınan çıkmalar ile bunların taşıdığı sofanın cumbası yer almaktadır. (Resim 3.4.1. - Resim 3.4.3. - Resim 3.4.4.) Ayrıca batı cephede mutfak olarak kullanılan mekânın da ahşap konsol altında bulunan bir adet eli böğründe ile taşınan üçgen şeklinde konsol bulunmaktadır. (Resim 3.4.2. - Şekil 3.4.6. - Şekil 3.4.7.)

Güney cephe zemin katta mazgal türü iki tane pencere vardır. Bu pencereler, evin içinin yoldan görünmemesi için, yol zemininden yüksek kotta yapılmış olup, önlerinde geçmeli demir şebekeler bulunmaktadır.

Birinci katta 1/2 oranlı basit demir parmaklıklı giyotin pencere önlerinde basit geçmeli demir şebekeler yapılmış iken, ikinci katta sokağa doğru tertiplenen çıkmaların sokağa bakan cephelerindeki pencerelerinin demir şebekeleri S biçimli motiflerle bezenmiştir.

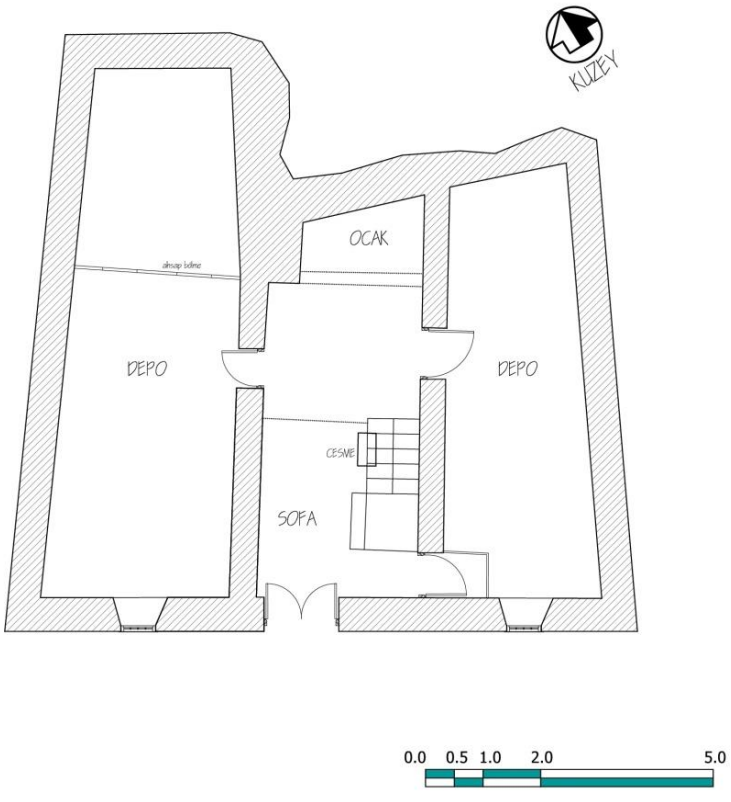
Yapıda ahşap yoğun olarak kullanılmıştır. İkinci katta güney ve batıya cepheli odada bulunan ahşap dolap işlemeleri dikkat çekmektedir.

3.4.6. Tamirat ve tadilatlar

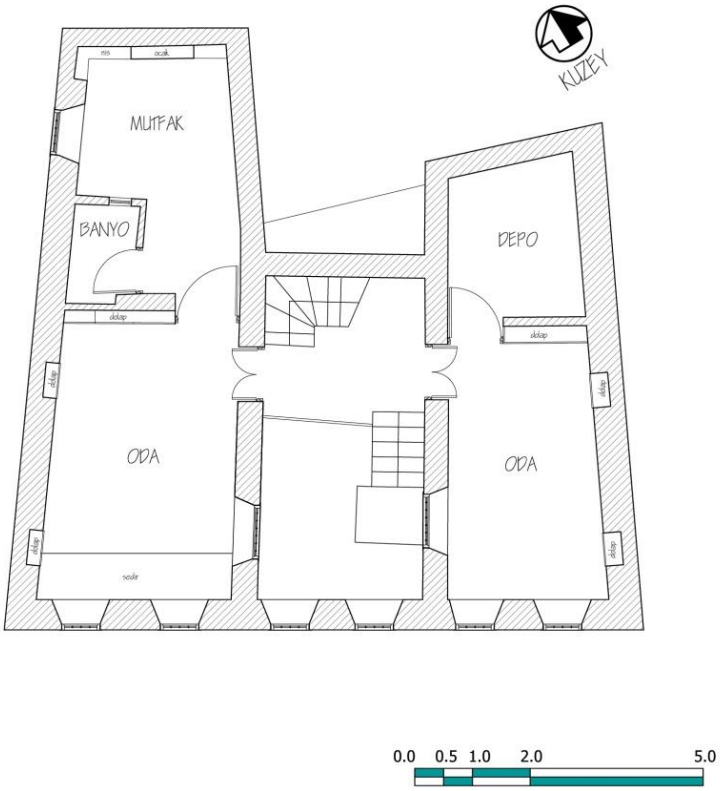
Tamirat ve tadilatları bulunmamaktadır.

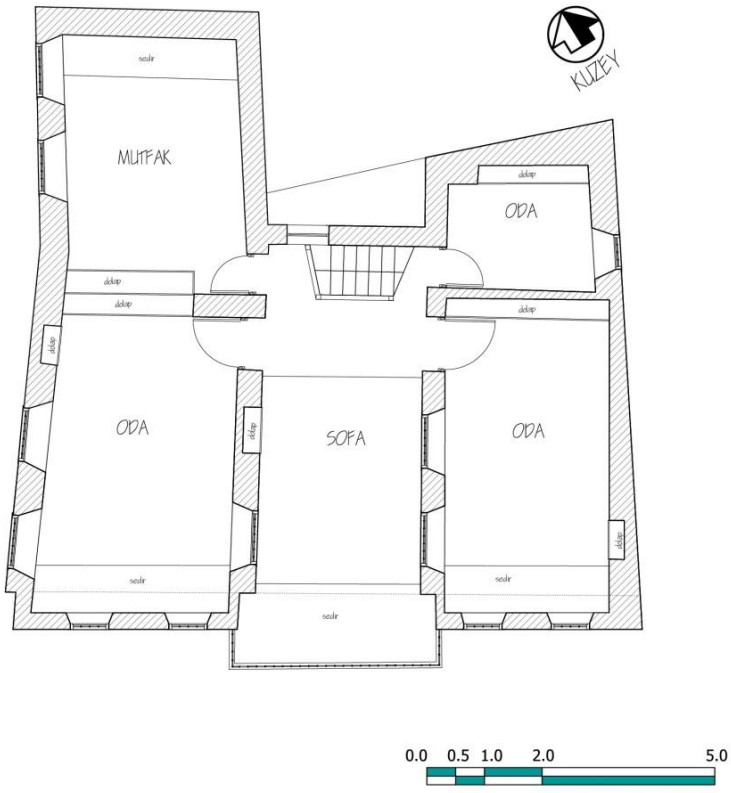
Şekil 3.4.1. Kızılay konağı vaziyet planı

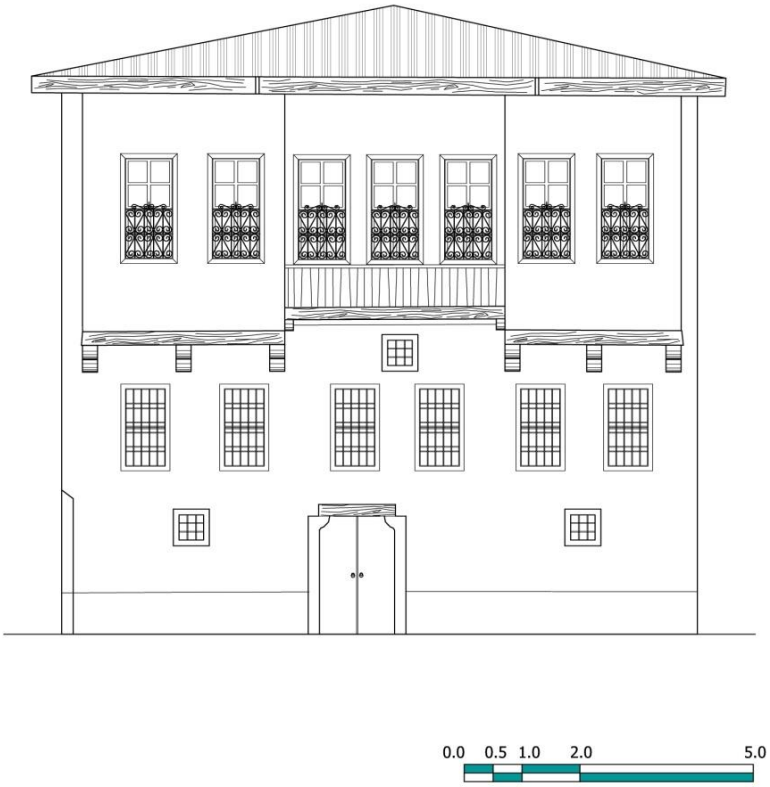
Şekil 3.4.2. Kızılay konağı zemin kat planı

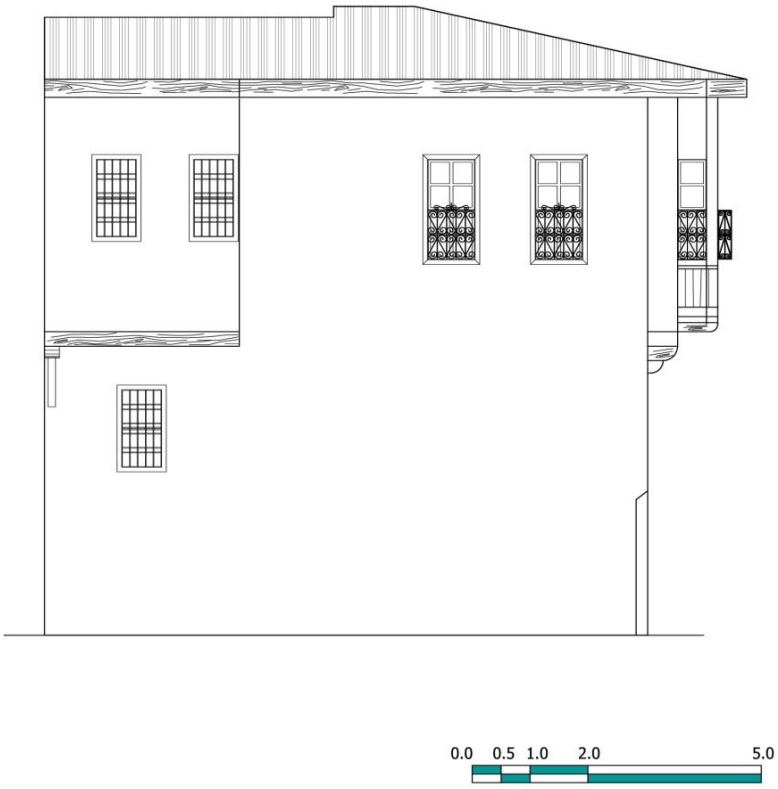
Şekil 3.4.3. Kızılay konağı 1. kat planı

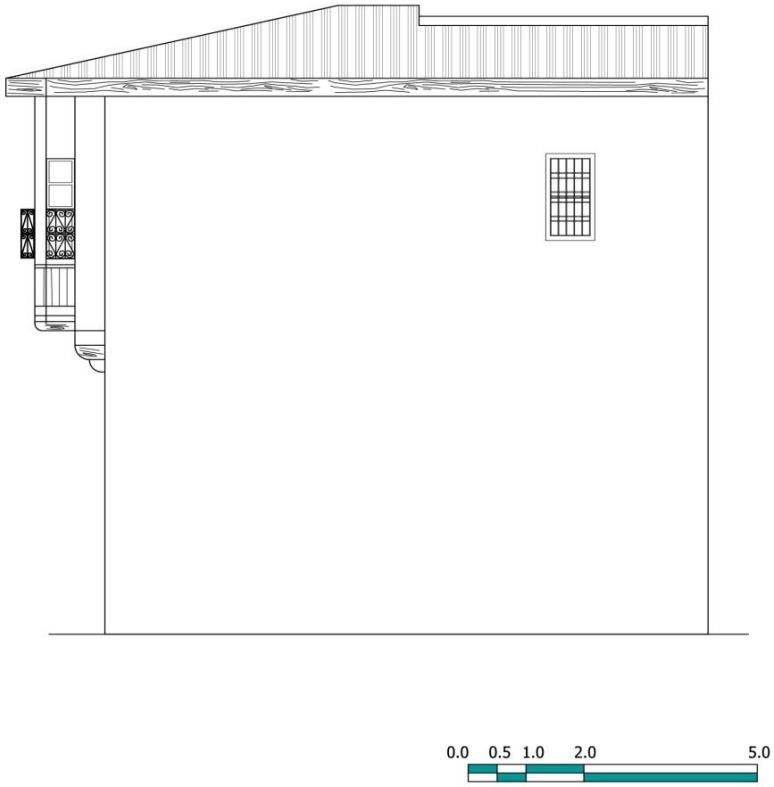
Şekil 3.4.4. Kızılay konağı 2. kat planı

Şekil 3.4.5. Kızılay konağı güney cephesi görünüşü

Şekil 3.4.6. Kızılay konağı batı cephesi görünüşü

Şekil 3.4.7. Kızılay konağı doğu cephesi görünüşü

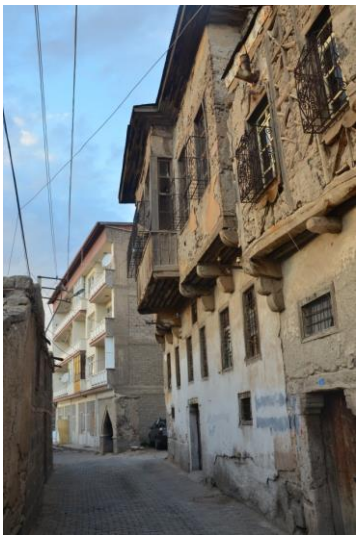
Resim 3.4.1. Kızılay konağı güney cephe görünüşü

Resim 3.4.2. Kızılay konağı batı cephe görünüşü

Resim 3.4.3. Kızılay konağı güney cephe konsol alttan görünüş

Resim 3.4.4. Kızılay konağı güney cephe görünüşü

Resim 3.4.5. Kızılay konağı güney cephe konsol görünüşü

Resim 3.4.6. Kızılay konağı sokak kapısı görünüşü

Resim 3.4.7. Kızılay konağı kuzey cephe görünüşü

Resim 3.4.8. Kızılay konağı kuzey cephe görünüşü

Resim 3.4.9. Kızılay konağı zemin kat çeşme ve merdiven görünüşü

Resim 3.4.10. Kızılay konağı zemin kat merdiven görünüşü

Resim 3.4.11. Kızılay konağı zemin kat ocak görünüşü

Resim 3.4.12. Kızılay konağı zemin kat ahşap bölme görünüşü

Resim 3.4.13. Kızılay konağı zemin kat tavan görünüşü

Resim 3.4.14. Kızılay konağı 1. kat sofa ve 2. kata çıkan merdiven görünüşü

Resim 3.4.15. Kızılay konağı 1. kat güney-batı cephedeki oda kapısı görünüşü

Resim 3.4.16. Kızılay konağı 1. kat sofadan görünüş

Resim 3.4.17. Kızılay konağı 1. kat sofadan merdiven görünüşü

Resim 3.4.18. Kızılay konağı 1. kat sofadan üst kata çıkan merdiven görünüşü

Resim 3.4.19. Kızılay konağı 1. kat güney-batı cepheli odadan görünüş

Resim 3.4.20. Kızılay konağı 1. kat güney-batı cepheli odadan dolap görünüşü

Resim 3.4.21. Kızılay konağı 1. kat güney-batı cepheli odadan dolap görünüşü

Resim 3.4.22. Kızılay konağı 1. kat kuzey-batı cepheli mutfaktan ocak görünüşü

Resim 3.4.23. Kızılay konağı 1. kat sofadan sokak kapısı görünüşü

Resim 3.4.24. Kızılay konağı 1. kat güney-doğu cepheli odadan görünüş

Resim 3.4.25. Kızılay konağı 1. kat güney-doğu cepheli odadan dolap görünüşü

Resim 3.4.26. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş

Resim 3.4.27. Kızılay konağı 2. kat sofadan dolap görünüşü

Resim 3.4.28. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş

Resim 3.4.29. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan görünüş

Resim 3.4.30. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan dolap görünüşü

Resim 3.4.31. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan dolap görünüşü

Resim 3.4.32. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan görünüş

Resim 3.4.33. Kızılay konağı 2. kat güney-doğu cepheli odadan görünüş

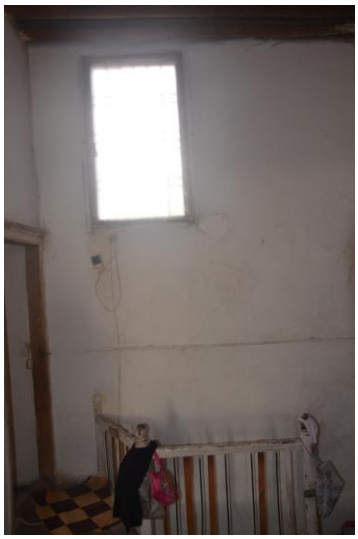
Resim 3.4.34. Kızılay konağı 2. kat kuzey-doğu cepheli odadan görünüş

Resim 3.4.35. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş

Resim 3.4.36. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş

Resim 3.4.37. Kızılay konağı 2. kat sofadan görünüş

Resim 3.4.38. Kızılay konağı 2. kat sofadan merdiven görünüşü

3.5. Tuğrullar Konağı

3.5.1. Yeri ve bugünkü durumu

Niğde İli, Bor İlçesi Merkezinde, Dink Mahallesi, Dambulca Sokak 7 numarada bulunan, tapuda 24 pafta, 236 ada, 5 parselde kayıtlı olan konut Tuğrullar' a ait özel mülkiyettir. (Şekil 3.5.1.) Bugünkü konumuyla boştur ancak 3-4 yıl öncesine kadar konut olarak kullanılmıştır.

3.5.2. İnşaat tarihi ve banisi

Konağın kapısında 1937 yılında inşa olduğu yazmaktadır. Yaptıranı bilinmemektedir.

3.5.3. Kitabesi

Kitabesi yoktur.

3.5.4.Mimarisi ve tezyinatı

Zemin, birinci kattan oluşan yapı, avlulu olarak inşa edilmiştir. (Resim 3.5.9.) Yapının dışarıdan bir tane girişi vardır. Kuzey cephesi (Dambulca Sokak) üzerinden çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilmektedir. (Şekil 3.5.4.)

Giriş kapısı avluya açılmaktadır. Giriş kapısının karşısında güneydoğuda bahçe içerisinde su kaynağı bulunmaktadır.

Zemin kata güney cephede bulunan üst kat çıkış merdivenin altına konumlandırılmış ahşap bir kapı ile girilmektedir. Zemin kat birbiri içerisinden geçilen üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü batıdaki yarım bir duvar ile ikiye ayrılmıştır. (Şekil 3.5.2.) Duvarlar tamamen sağırdır. Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. Batıdaki bölümün, batı duvarı üzerindeki kapı ile girilen bir mekan daha bulunmaktadır. Bu mekanın biri kuzeye, diğeri güneye açılan mazgal tipi iki adet penceresi mevcuttur. Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Konutun güneyinde bulunan tek kollu on basamaklı ve ahşap korkuluklu bir merdiven ile birinci kat balkona çıkılmaktadır. (Resim 3.5.12. - Resim 3.5.14.)

Balkonun üst örtüsü ahşap karkas üzeri sac kaplıdır. (Resim 3.5.15. - Resim 3.5.16. - Resim 3.5.17. - Resim 3.5.18.) İzlerden sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır. Balkondan üst kata çift kanatlı sac kaplı ahşap bir kapı ile girilmektedir. (Resim 3.5.19. - Resim 3.5.20. - Şekil 3.5.5.)

Üst kat kapıdan girilince dikdörtgen planlı bir sofaya ulaşılmaktadır. Giriş kapısının her iki yanında da sofayı aydınlatan iki pencere yer almaktadır. (Resim 3.5.32. - Resim 3.5.33.) Sofanın batısında ve doğusunda olmak üzere katta iki mekan daha bulunmaktadır. (Şekil 3.5.3.) Sofanın kuzey cephesinde sokağa doğru konsol şeklinde uzanan bir cumba mevcuttur. Batıda ve doğuda bulunan mekanların giriş kapısı hizasından sonra sofa döşemesi 18 santimetre yükseltilmiştir. Cumba içerisinde ahşap bir sedir yer alırken, kuzey cephesinde iki, doğu ve batı cephesinde konsol hizasında birer adet olmak üzere toplam dört tane pencere ile aydınlatılmaktadır. (Resim 3.5.29. - Resim 3.5.30. – Resim 3.5.31. - Resim 3.5.34.) Sofanın doğu duvarında gömme bir niş ile doğu odaya giriş kapısı ve kapının yanında ahşaptan açık bir raf bulunmaktadır. (Resim 3.5.36.) Batı duvarında ise sadece içerisinde ocak olan mutfak olarak da kullanılan odanın giriş kapısı bulunmaktadır. Sofanın pencere boşlukları etrafında ve yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Sofanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. Sofanın kat yüksekliği diğer iki odaya göre daha yüksek tutulmuştur.

Üst katta mutfak olarak da kullanılan sofanın batısındaki odaya girildiği zaman batı cephede biri açık raf şeklinde diğeri tek kanatlı iki tane ahşap dolap ile bir sedir yer almaktadır. (Resim 3.5.21.) Odanın güneye bakan bir ve kuzeye bakan iki olmak üzere toplam üç tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.5.22. - Resim 3.5.24.) Odanın güney duvarında ayrıca ahşap gömme bir niş yer almaktadır. (Resim 3.5.25.) Kuzey duvarda ise bir ocak bulunurken ocağın hemen yanında doğu duvarı içerisinde konumlandırılmış bir niş daha bulunmaktadır. (Resim 3.5.23.) Ocağın üzerinden başlayarak doğu duvarında kapıya kadar uzanan, yörede perek olarak adlandırılan kapı ve pencerenin üst hizasında yer alan ahşap bir raf bulunmaktadır. (Resim 3.5.27. - Resim 3.5.28. - Resim 3.5.50.) Odanın pencere boşlukları etrafında ve yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Odanın tabanı ahşap, tavanı ise kuzeye (sokak) doğru eğimli ahşap kirişlemelidir.

Sofanın doğusunda yer alan odanın kuzey (sokak) cephesinde bir, doğu cephesinde bir ve güney cephesinde iki olmak üzere toplam dört tane penceresi mevcuttur. (Resim 3.5.38. - Resim 3.5.39. – Resim 3.5.40.) Odanın doğu cephesinde

ahşap bir sedir yer alırken kuzey cephede biri gömme niş şeklinde biri tek kanatlı iki adet ahşap dolap bulunmaktadır. Oda giriş kapısına bitişik olarak batı duvarda da ahşap açık raf şeklinde bir dolap yer alır. (Resim 3.5.48.) Yine güney duvar üzerinde de örneklerinden farklı olarak aslında dikdörtgen kesitli bir duvar boşluğu içinde konumlandırılmış ancak, içeri doğru daralan ahşap bir niş sayesinde sağda ve solda üçgen kesitli boşluklar elde edilmiş ve bu boşluklar her iki yanda da tek kanatlı ahşap dolap olarak değerlendirilmiştir. Dolap kapakları mevcutta olmayıp menteşe ve kilit mekanizması üzerinde olan dolapların tek kanatlı kapaklı olduğu anlaşılmaktadır. (Resim 3.5.41. - Resim 3.5.42. – Resim 3.5.43. – Resim 3.5.44. – Resim 3.5.45. - Resim 3.5.49.) Odanın pencere boşlukları etrafında ve yatayda pencereleri birbirine bağlayacak şekilde dolanan ahşap silmeler mevcuttur. Odanın taban döşemesi ahşap, tavanı ise batı cephedeki odada olduğu gibi kuzeye (sokak) doğru eğimli ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.5.47.)

3.5.5. Malzeme ve teknik özellikleri

Yapı dışta çamur sıvalı olup, ahşap yatay hatıl arası çamur harçlı moloz taş tekniğinde yapılmış kâgir bir yapıdır. Üst örtüsü tek tarafa eğimli ve sac kaplıdır. Özgünde düz damlı olduğu anlaşılan ancak yakın bir tarihte bims ile kenar duvarları yükseltilerek üst örtüsü sac ile kaplanmıştır. Eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapının batı cephesi bitişiktir. Sokak kapısı ahşap çift kanatlıdır. (Resim 3.5.6.)

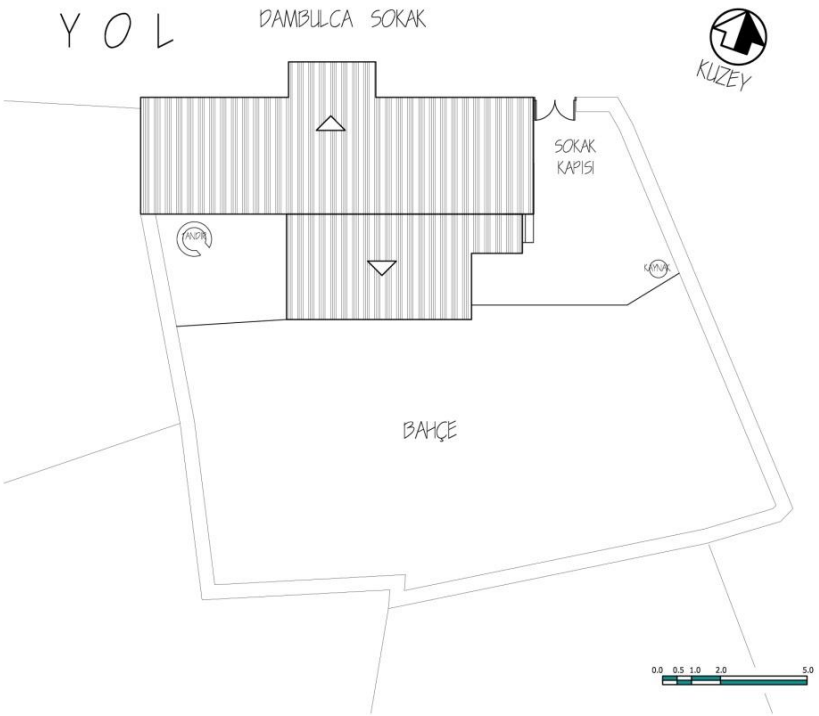
Birinci kat hizasında sofa üç adet ahşap kiriş ve ahşap kirişler altında eli böğründe ile sokağa doğru konsol oluşturmaktadır. (Resim 3.5.4. - Resim 3.5.5.)

Kuzey cephe zemin katta mazgal türü bir tane pencere mevcuttur. Üst katta pencereler basit 1/2 oranlı geçmeli demir şebekeler yapılmış iken sadece cumbada bulunan pencereler demir şebekesiz giyotin pencere olarak tertiplenmiştir. (Resim 3.5.1. - Resim 3.5.2. - Şekil 3.5.3.)

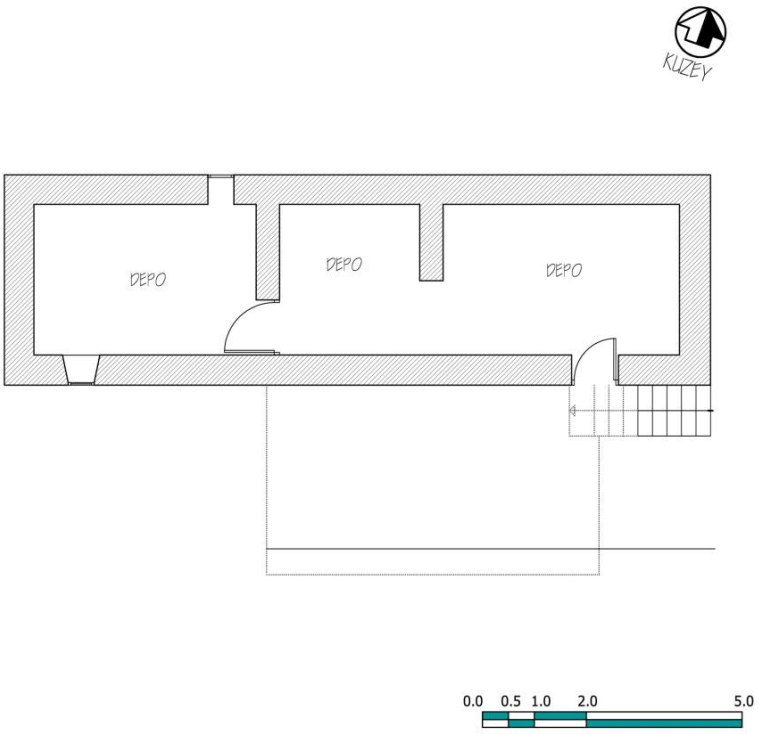
Yapıda ahşap yoğun olarak kullanılmış olmakla birlikte üst katta doğu odanın güney duvarında bulunan ahşap dolap süslemesi dikkat çekmektedir. Ayrıca bahçe içerisinde bulunan su kaynağı da farklılık göstermektedir. (Resim 3.5.7. - Resim 3.5.8.)

3.5.6. Tamirat ve tadilatlar

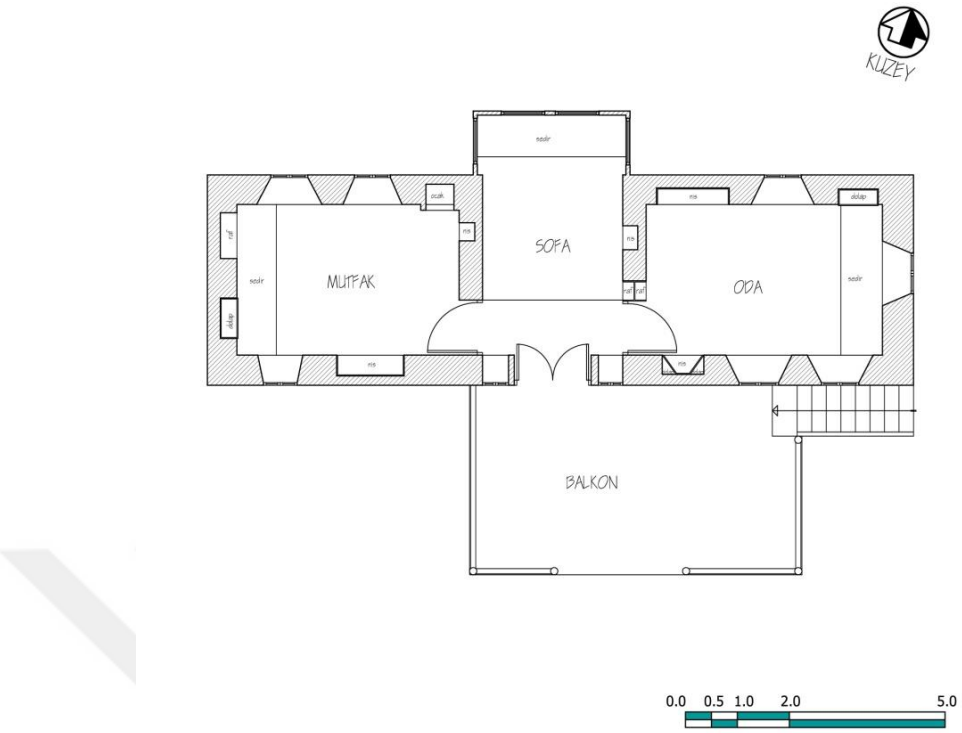
Tamirat bulunmamakla beraber, özgünde düz damlı olan yapının kenarları sonradan bims ile yükseltilerek sac ile kapatıldığı izlerden anlaşılmaktadır. Yine aynı şekilde balkon üst örtüsü de sonradan sac ile kapatılmıştır.

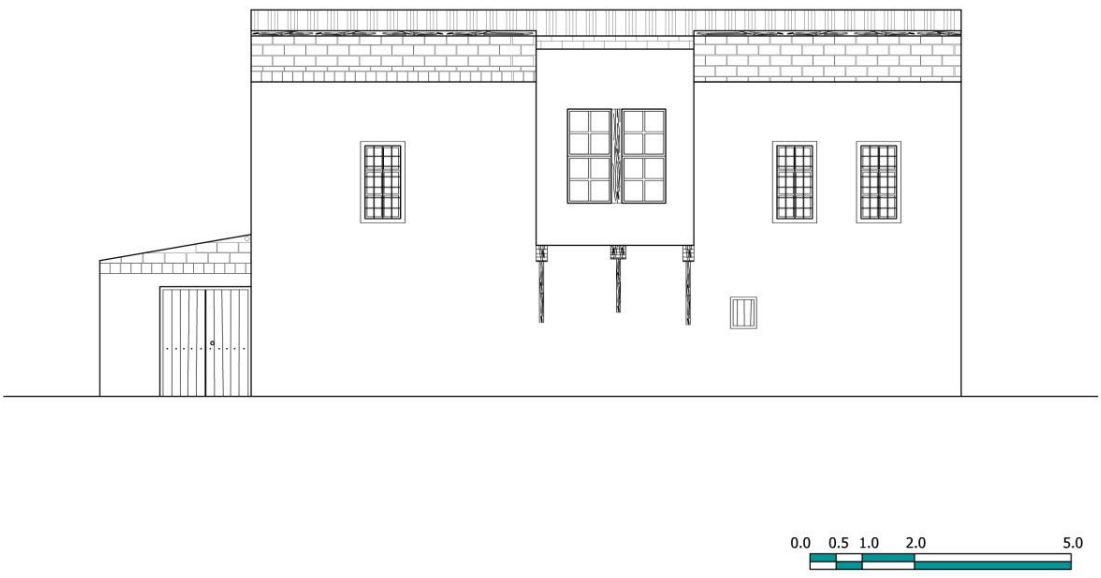
Şekil 3.5.1. Tuğrullar konağı vaziyet planı

Şekil 3.5.2. Tuğrullar konağı zemin kat planı

Şekil 3.5.3. Tuğrullar konağı 1. kat planı

Şekil 3.5.4. Tuğrullar konağı kuzey cephesi görünüşü

Şekil 3.5.5. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.5.1. Tuğrullar konağı kuzey cephesi görünüşü

Resim 3.5.2. Tuğrullar konağı kuzey cephesi görünüşü

Resim 3.5.3. Tuğrullar konağı doğu cephesi görünüşü

Resim 3.5.4. Tuğrullar konağı kuzey cephesi cumba görünüşü

Resim 3.5.5. Tuğrullar konağı kuzey cephesi görünüşü

Resim 3.5.6. Tuğrullar konağı sokak kapısı görünüşü

Resim 3.5.7. Tuğrullar konağı avlu kaynak su görünüşü

Resim 3.5.8. Tuğrullar konağı avlu kaynak su görünüşü

Resim 3.5.9. Tuğrullar konağı avlu görünüşü

Resim 3.5.10. Tuğrullar konağı balkon altı görünüşü

Resim 3.5.11. Tuğrullar konağı balkon altı görünüşü

Resim 3.5.12. Tuğrullar konağı avludan 1. kata çıkan merdiven görünüşü

Resim 3.5.13. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.5.14. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.5.15. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.5.16. Tuğrullar konağı balkon üst örtüsü görünüşü

Resim 3.5.17. Tuğrullar konağı balkon üst örtüsü görünüşü

Resim 3.5.18. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.5.19. Tuğrullar konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.5.20. Tuğrullar konağı 1. kat giriş kapısı görünüşü

Resim 3.5.21. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüş

Resim 3.5.22. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüş

Resim 3.5.23. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan ocak görünüşü

Resim 3.5.24. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüş

Resim 3.5.25. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüşü

Resim 3.5.26. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan kapı görünüşü

Resim 3.5.27. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan görünüşü

Resim 3.5.28. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan ocak ve perek görünüşü

Resim 3.5.29. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan görünüş

Resim 3.5.30. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan görünüş

Resim 3.5.31. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan görünüş

Resim 3.5.32. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan giriş kapısı görünüşü

Resim 3.5.33. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan giriş kapısı görünüşü

Resim 3.5.34. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan görünüş

Resim 3.5.35. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan ahşap raf görünüşü

Resim 3.5.36. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe oda giriş kapısı görünüşü

Resim 3.5.37. Tuğrullar konağı 1. kat sofadan giriş kapısı yanı pencere görünüşü

Resim 3.5.38. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan görünüş

Resim 3.5.39. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan görünüş

Resim 3.5.40. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan görünüş

Resim 3.5.41. Tuğrullar konağı 1. kat ahşap süslemeli dolap görünüşü

Resim 3.5.42. Tuğrullar konağı 1. kat ahşap süslemeli dolap görünüşü

Resim 3.5.43. Tuğrullar konağı 1. kat ahşap süslemeli dolap detay görünüş

Resim 3.5.44. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan dolap görünüşü

Resim 3.5.45. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan görünüş

Resim 3.5.46. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan terek görünüşü

Resim 3.5.47. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan tavan görünüşü

Resim 3.5.48. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan ahşap açık raf görünüşü

Resim 3.5.49. Tuğrullar konağı 1. kat doğu cephe odadan dolap görünüşü

Resim 3.5.50. Tuğrullar konağı 1. kat batı cephe odadan perek detay görünüşü

3.6. Demirler Konağı

3.6.1. Yeri ve bugünkü durumu

Niğde İli, Bor İlçesi Merkezinde, Orta Mahalle Göyer Sokakta bulunan, tapuda 24 pafta, 349 ada, 14 parselde kayıtlı olan konut çok hisseli özel mülkiyettir. (Şekil 3.6.1.) Bugünkü konumuyla konut olarak kullanılmaktadır.

3.6.2. İnşaat tarihi ve banisi

Kaynaklarda geç Osmanlı döneminde (19 yy. sonları) inşa olduğu belirtilmektedir. Yaptıranı bilinmemektedir.

3.6.3. Kitabesi

Kitabesi yoktur.

3.6.4. Mimarisi ve tezyinatı

Yapı avlunun kuzey cephesinde tek katlı, güney sokak cephesinde iki katlı olan iki bölümden oluşmaktadır. Yapının dışarıdan bir tane girişi vardır. Güney cephesi (Göyer Sokak) üzerinden avluya açılan çift kanatlı sokak cephesi sac kaplı ahşap bir kapıdan girilir. (Resim 3.6.14. - Resim 3.6.15.)

Giriş kapısının karşısında bulunan avlunun kuzeyindeki tek katlı yapıya avludan çift kanatlı ahşap bir kapıdan girilir. Giriş sofası yapıyı sağlı sollu ikiye bölmektedir. Sofanın batı cephesinde bir, doğu cephesinde bir olmak üzere iki tane kapı mevcuttur. Kuzey ve doğu duvarlarında ise açık niş şeklinde iki tane ahşap gömme dolaplar yer alır. Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Şekil 3.6.2.)

Sofanın batısında bulunan ahşap kapı ile girilen oda güneye (avlu) bakan iki, doğuya bakan bir olmak üzere üç pencere ile aydınlatılmaktadır. Doğu cephede pencerenin iki yanında birer olmak üzere iki tane tek kanatlı ahşap dolap mevcuttur. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Sofanın doğusunda bulunan ahşap kapı ile girilen oda ise mutfak olarak kullanılır. Güneye (avlu) bakan bir penceresi ile yine avluya açılan başka bir kapısı daha

mevcuttur. Doğu cephede bir tandır yer alırken taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Avlunun güney cephesinde bulunan sokağa cepheli iki katlı yapının zemin katına batı cephede bulunan ahşap kapı ile girilir. (Resim 3.6.8. - Resim 3.6.18.) Zemin kat yarım bir duvar ile ayrılmış iki bölümden oluşur. Depo veya ahır olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Kuzeye bakan iki ve güneye (sokak) açılan iki olmak üzere dört pencere ile aydınlatılmaktadır. Taban döşemesi toprak, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Birinci kata kuzey cepheden basamakları kısmen taş, kısmen ahşap olan ahşap korkuluklu bir merdiven ile yöre de tahtalı denilen ahşap balkona ulaşılarak çıkılmaktadır. (Resim 3.6.19. - Resim 3.6.20. - Resim 3.6.35.) Balkonun üst örtüsü ahşap karkas üzeri saç kaplıdır. (Resim 3.6.22.)

Balkondan çift kanatlı ahşap bir kapı ile küçük bir hole girilir. (Resim 3.6.21) Hole açılan biri güney cephede, diğeri doğu cephede iki tane oda kapısı mevcuttur. (Resim 3.6.23. - Resim 3.6.24.) Güney cephede bulunan kapıdan girilerek ulaşılan oda güneyde iki, batıda iki ve doğuda bir olmak üzere toplam beş tane pencere ile aydınlatılmaktadır. (Resim 3.6.26. - Resim 3.6.27.) Oda sokağa konsol olarak uzanmaktadır. (Resim 3.6.9.) Odanın içerisinde kuzeybatı bulunan mutfak olarak kullanılan küçük bir mekana geçilmektedir. (Resim 3.6.31. - Resim 3.6.32.) Odanın doğu ve batı duvarında birer tane tek kanatlı ve doğu duvarında ayrıca açık niş şeklinde olmak üzere üç tane ahşap dolap mevcuttur. (Resim 3.6.28. - Resim 3.6.29. - Resim 3.6.30.) Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. (Resim 3.6.34.)

Mutfak olarak kullanılan mekanın da batı cephede bir penceresi mevcuttur. Kuzey duvarında ahşap açık raf şeklinde gömme bir dolap mevcuttur. (Resim 3.6.33.) Taban döşemesi beton, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Doğu ve güney cepheli odaya da yine holden girilir. Odanın güney (sokak) cephesine bakan bir tane penceresi mevcuttur. Pencerenin yanında güney cephede tek kanatlı ahşap bir dolap yer alır. Taban döşemesi ahşap, tavanı ise ahşap kirişlemelidir.

Ayrıca yapı avlusunda giriş kapısının yanında sokak cephesine dayalı bir tuvalet mekanı bulunmaktadır. (Resim 3.6.36.)

3.6.5. Malzeme ve teknik özellikleri

Yapı dışta çamur sıvalı olup, ahşap yatay hatıl arası çamur harçlı moloz taş tekniğinde yapılmış kâgir bir yapıdır. Üst örtüleri düz damlı olup, birinci kat tahtalı

kısmının üst örtüsü ahşap karkas üzeri kuzeye doğru eğimli sacdır. Düz bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapının kuzey ve doğu cephesi bitişiktir.

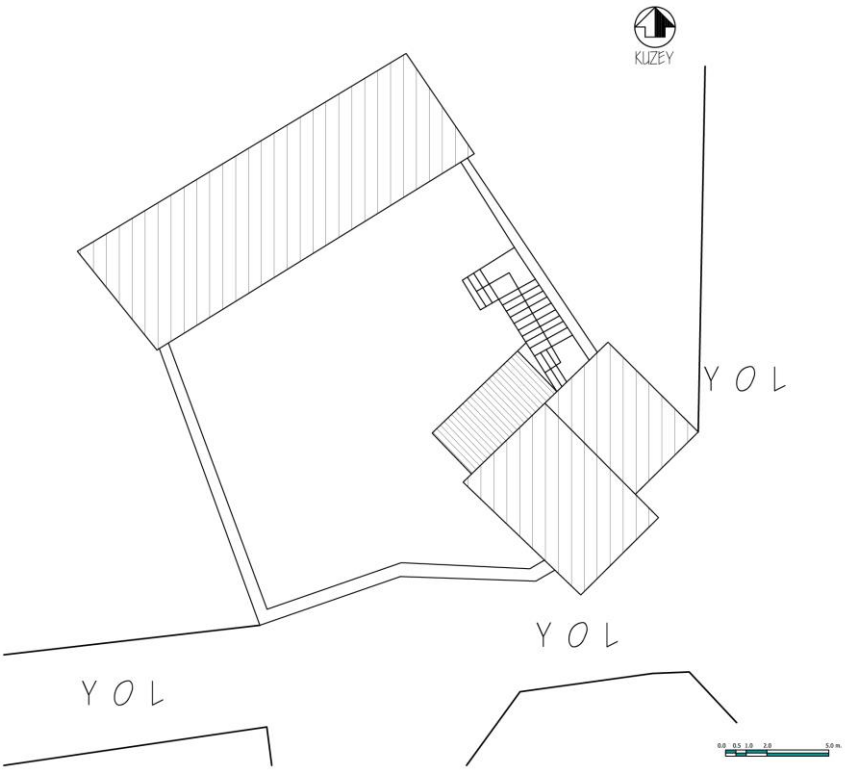
Sokak kapısı kesme taştan yapılmış üstü kemerli söve içerisinde, ahşap çift kanatlı ve sokak cephesinde sac kaplıdır. (Resim 3.6.1. - Resim 3.6.4.)

Birinci kat hizasında güney ve batı cepheli oda üç adet ahşap kiriş ve ahşap kirişler altında bulunan eli böğründeler ile sokağa doğru konsol oluşturmaktadır. Eli böğründeler den birisi mevcut değildir. (Resim 3.6.2. - Resim 3.6.3. - Resim 3.6.7.) Yapıda ahşap yoğun olarak kullanılmıştır.

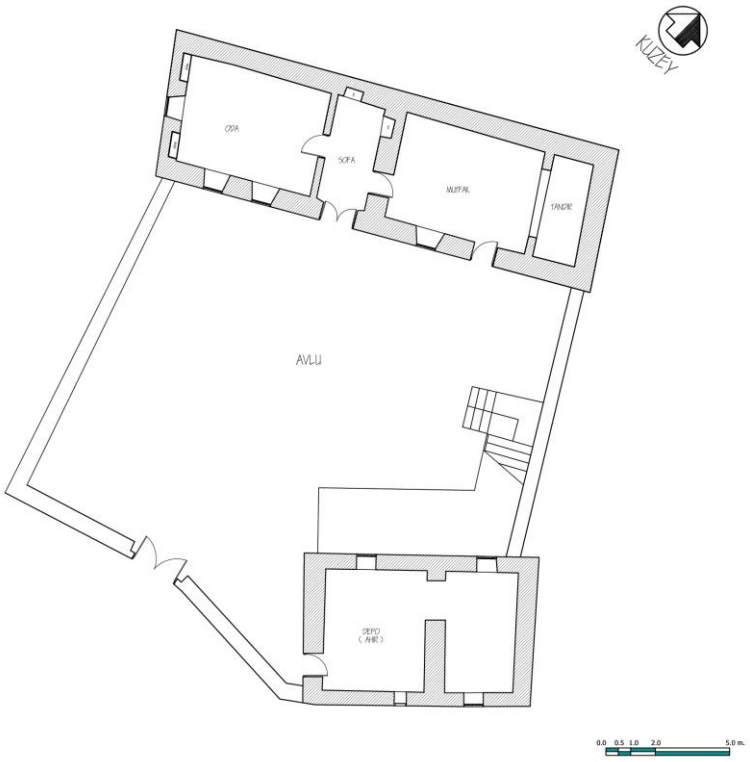
Güney cephe zemin katta mazgal türü bir tane pencere mevcuttur. (Resim 3.6.9. - Resim 3.6.12.) Birinci katta bulunan pencerelerin tamamı giyotin olup, demir şebekeleri S biçimli motiflerle bezenmiştir. (Resim 3.6.10. - Resim 3.6.13.)

3.6.6. Tamirat ve tadilatlar

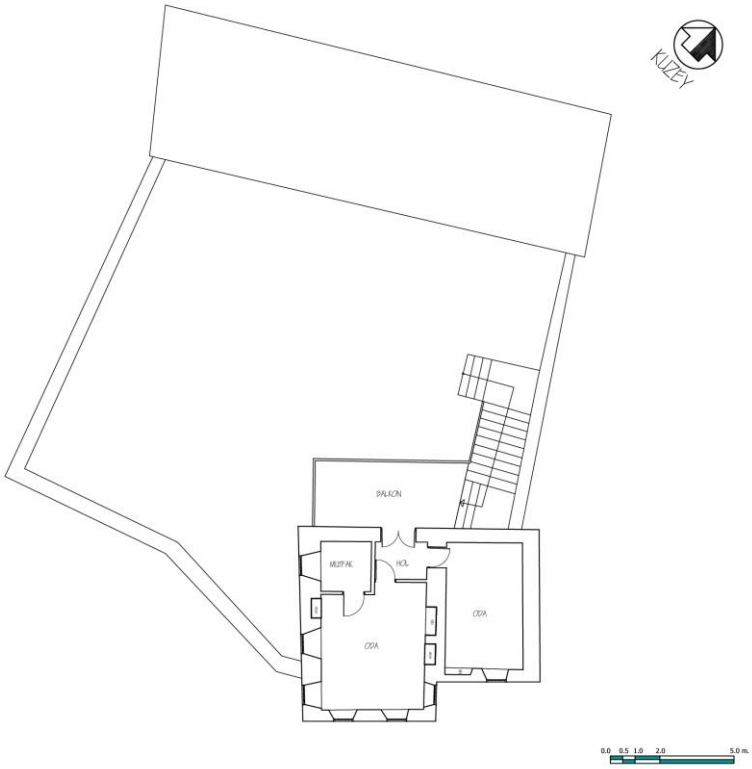
Tamirat ve tadilatları bulunmamaktadır.

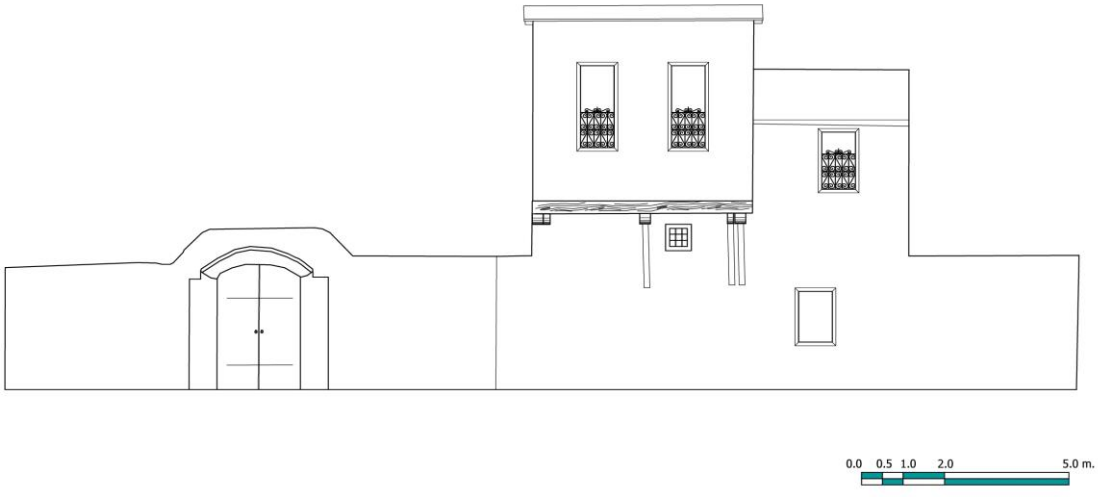
Şekil 3.6.1. Demirler konağı vaziyet planı

Şekil 3.6.2. Demirler konağı zemin kat planı

Şekil 3.6.3. Demirler konağı 1. kat planı

Şekil 3.6.4. Demirler konağı güneydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.6.1. Demirler konağı güney cephesi görünüşü

Resim 3.6.2. Demirler konağı güneydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.6.3. Demirler konağı batı cephesi görünüşü

Resim 3.6.4. Demirler konağı batı cephesi görünüşü

Resim 3.6.5. Demirler konağı doğu cephesi görünüşü

Resim 3.6.6. Demirler konağı güneydoğu cephesi görünüşü

Resim 3.6.7. Demirler konağı güneydoğu cephesi konsol görünüşü

Resim 3.6.8. Demirler konağı batı cephesi avludan görünüş

Resim 3.6.9. Demirler konağı güneydoğu cephesi konsol görünüşü

Resim 3.6.10. Demirler konağı pencere detay görünüşü

Resim 3.6.11. Demirler konağı konsol alttan görünüş

Resim 3.6.12. Demirler konağı zemin kat sokağa bakan pencere görünüşü

Resim 3.6.13. Demirler konağı 1. kat batı cephe mutfak pencere görünüşü

Resim 3.6.14. Demirler konağı avlu giriş kapısı görünüşü

Resim 3.6.15. Demirler konağı giriş kapısı avludan görünüş

Resim 3.6.16. Demirler konağı avludan görünüş

Resim 3.6.17. Demirler konağı kuzey cephesi avludan görünüş

Resim 3.6.18. Demirler konağı zemin kat batı cephesi görünüşü

Resim 3.6.19. Demirler konağı 1. kat çıkış merdiveni görünüşü

Resim 3.6.20. Demirler konağı 1. kat çıkış merdiveni görünüşü

Resim 3.6.21. Demirler konağı 1. kat giriş kapısı görünüşü

Resim 3.6.22. Demirler konağı 1. kat tahtalı üst örtü görünüşü

Resim 3.6.23. Demirler konağı 1. kat holden güney oda giriş kapısı görünüşü

Resim 3.6.24. Demirler konağı 1. kat holden görünüş

Resim 3.6.25. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan görünüş

Resim 3.6.26. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan görünüş

Resim 3.6.27. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan görünüş

Resim 3.6.28. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan dolap görünüşü

Resim 3.6.29. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan görünüş

Resim 3.6.30. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan dolap görünüşü

Resim 3.6.31. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan mutfak görünüşü

Resim 3.6.32. Demirler konağı 1. kat mutfaktan görünüş

Resim 3.6.33. Demirler konağı 1. kat mutfaktan görünüş

Resim 3.6.34. Demirler konağı 1. kat güney ve batı cephe odadan tavan görünüşü

Resim 3.6.35. Demirler konağı 1. kat tahtalıdan görünüş

Resim 3.6.36. Demirler konağı avludan tuvalet görünüşü

4. DEĞERLENDİRME

4.1. Geleneksel Bor Evlerinin Özellikleri

Bu bölümde Geleneksel Bor evlerinin plan özellikleri, malzeme özelikleri ve yapım teknikleri, cephe özellikleri ve süsleme özellikleri değerlendirilmiştir.

4.1.1. Bor evlerinin plan özellikleri

Bor sokakları, dar yollarda ve aynı karakterdeki konutların yan yana dizilmesi ile oluşmuştur. Konutların sokak cephelerinde çevrenin yapılanma karakterine uygun bir ve iki katlı yapılar gözlenmektedir. Ortalama yüksekliği iki metre olan dış avlu duvarlarında sokak öğesi olarak çeşmeler yer almaktadır. Kat sayıları evlerin büyüklükleri ile kullanıcı arasındaki ilişkiye doğrudan bağlıdır.

Bor evleri genel olarak karnıyarık olarak ta tabir edilen orta sofalı plan tipine uymaktadır. Genel olarak çift cumbaya sahip ve iki katlıdırlar. Ana kat üst kattır.

Zemin katlar klasik Osmanlı geleneği örneklerinde olduğu gibi mümkün olduğunca sağır tutulmuştur. Zemin katta genellikle tuvalet, ocaklı bir mutfak bölümü (aşkhane, eşkane), kiler, ahır yer almaktadır. Zemin katlarda depo olarak kullanılan mekanların çokluğu tarımla uğraşan yöre halkının ürününü depolayacak yer ihtiyacından ileri gelmektedir.

Birinci katlarda ise sofa ve bu sofaya açılan odalar yer almaktadır. Mekan çözümlemesine bağlı kalarak pencere ve çıkmalarla sokaklara açılmıştır.

Konutların bazılarında girişi avludan bağımsız olarak düzenlenmiş zerzemin adı verilen bodrum katlar bulunmaktadır.

Konutlar mekan örgütlenmesi açısından avlulu ve avlusuz olmak üzere iki tipte incelenebilir. Avlulu tipler genellikle tek katlı olarak düzenlenmiştir. Avlu bazılarında sokaktan yalnızca bir duvar ile bazılarında da üstü düz dam kaplı bir giriş bölümü ile ayrılmıştır. Avlulu tiplerde mekan düzenlemesi beş ayrı biçimde yapılmıştır. Birinci tipte mekanlar avluyu L biçiminde, ikinci tipte U biçiminde kuşatır. Üçüncü tipte avlunun bir kenarına toplanmış mekanlar, dördüncü tipte ise dört tarafı mekanla çevrelenmiş avlu vardır. Beşinci tipte avlunun iki yanında bağımsız olarak toplanan mekanlar göze çarpmaktadır. Nadir olarak rastlanan birinci katlara çıkış avludan verilmiştir. Merdiven

genellikle tahtalı adı verilen bir balkona ulaşır. Bu balkonun etrafında odalar ve mutfak hacimleri sıralanmıştır.

Avlusuz tipler ise genelde iki katlıdır. Zemin katta, giriş holü, ocağın bulunduğu bir mekan ve depolar bulunur. Birinci katta sofa ve bu sofaya açılan odalar yer almaktadır. Odalardan sokak cephelerinde olanlardan çıkmalar yapılmıştır. (Tablo.4.1.1.)

4.1.2. Malzeme özelikleri ve yapım teknikleri

Günümüze ulaşan geleneksel Bor evlerinin kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda geç Osmanlı döneminde (19 yy. sonları) inşa olduğu belirtilmektedir.

Günümüze az sayıda örneği kalmış olan geleneksel Bor konutları kullanılan malzeme açısından kerpiç, taş ve kerpiç + taş olmak üzere üç farklı özellik göstermektedirler. Yukarı Sokubaşı Mahallesinde kerpiç; Orta Mahallede kerpiç, taş ve kerpiç + taş örnekler bulunmaktadır.

Kagir sistemle inşa edilen konutlarda yapı malzemesi olarak genellikle kerpiç kullanılmıştır. Yörede kullanılan kerpiç ana ve kuzu olmak üzere iki tiptir. Ana 35 x 20 santimetre boyutlarında kuzu ise ananın yarısı kadar 35 x 10 santimetre boyutlarındadır. 50 - 60 santimetre derinliğindeki temeller su basmanın üstüne kadar bir metre taş örülür. Su basmanın üst seviyesine gelince oluşturulacak duvarın iki ucuna bağlantı tabir edilen kalın dikine ahşap çakılır, arası kerpiç doldurulur. Duvar yükseldikçe 50 - 60 santimetre de bir ahşap bağlantı hatılı atılır. Pencere boşluklarının altına ve üstüne de hatıl atılır. Pencere üstünde 50 - 60 santimetre sonra damı taşıyan hezenleri çakmak için taban hatılı atılır. Hezenler bu hatıla çakılır, aralar kerpiç doldurulur. Üstüne iki santimetre kalınlığında hasır serilir. Hasırdan sonra 20 - 25 santimetre kalınlığında kamış döşenir. Kamışın üzerine 4 - 5 santimetre bişirik (tuzlu, killi çamur) atılır. Ayrıca kerpicin üzerine suva adı verilen bir de çamur sıva yapılır.

Bina çıkmaları genellikle 20 - 25 santimetre kalınlığında 30 - 40 santimetre yüksekliğinde profilli taş konsollarla taşınmaktadır. Genellikle konsol taşlarında daha dayanıklı olan koyu gri taşlar kullanılmıştır. Çok az örnekte konsollar ahşap malzemedendir. Çıkmanın genişliğine göre bu konsollar birden fazla taş bloğun üst üste gelmesiyle oluşur. Konsolların üzerinde, çıkma duvarlarını taşıyan 15 - 20 santimetre kalınlığında ahşap taban yer alır.

Evlerin üst örtüleri genel olarak ahşap kirişli düz toprak damdır. İki katlı yapılarda, kat ayrımında da tıpkı üst örtüde olduğu gibi ahşap hezenlerle döşeme

oluşturulmuştur. Üst örtüdeki ahşap kirişler dairesel formda ve yan yana sıralıdır. Hezen' in üzerinde düz tahtalar ve bunun da üzerinde çorak toprak karışımı bulunur.

4.1.3. Cephe özellikleri

Geleneksel Bor evlerinin dış cepheleri sade ve gösterişten uzak bir görünüme sahiptir. Evlerin sokağa bakan cephelerinin, mimari elemanların sayısı ve düzenlenişi bakımından diğer cephelere göre daha fazla önem taşıdığı görülmektedir. Bu önem sokak cephesinde üst katta oldukça belirgindir. Sokağa bakan cephelerin zemin katında mahremiyet anlayışı ile az sayıda cephe açıklığı verilmiştir. Bu anlayışa bağlı olarak avlu ve bahçe duvarları da yüksek tutulmuştur. Silmelerle çerçevelendirilmiş, üst kısmı profilli, çift kanatlı giriş kapıları zemin katın ve avlu girişlerinin ana elemanıdır.

Kütlesel hareketin çok fazla olmadığı Bor evlerinde en önemli unsur çıkmalardır. Çıkmalar konut cephesini zenginleştirdiği gibi ait olduğu sokağın görsel değerini de artırmaktadır. İki ya da üç sıra taş konsollarla yapılan çıkmalar sokağa doğru uzanır, çıkmalar yalın tutulmuş olmakla birlikte, bazen en üstteki taşın uç kısımları hafifçe profillendirilmek suretiyle kübik görünüm değiştirilmiştir. Çıkmalar genelde uzun dikdörtgen taş bloklarından oluşmasına karşılık, en üst sırada taşın yerine ahşap kolonatların konulduğu ve döşemenin bir parçasını oluşturduğu görülmektedir.

Bor evlerinin önemli unsurlarından biriside pencereleridir. Pencereler genelde yalın yapılmış olmakla birlikte, belirli oranlar gözetilerek cepheye yerleştirildiği görülmektedir. Alt kat pencereleri ile üst katlarda kullanılan pencereler form olarak ayrışırlar. Alt katlarda küçük mazgalı andıran pencereler yer yer yatay dikdörtgen formlu pencereler ile desteklenmiştir. Üst kat pencereleri, cephelerde odaların dar duvarlarında ikili, üçlü gruplar halindedir. Genel olarak ½ oranında tasarlanmıştır. Odalardan sokak cephelerinde olanlarda çıkmalar yapılmıştır. Çıkma yapan cephelerde pencereler çıkma boyunca yan yüzlerde de cepheye yerleşir.

4.1.4. Süsleme özellikleri

Geleneksel Bor evlerinde süsleme dış cephe de sokağa ve avluya açılan cepheler üzerinde yoğunlaşmıştır. Daha çok dış cephede olan süsleme, içte evlerin özellik taşıyan sofa, sekilik, baş oda gibi mekanlarında ağırlık kazanmıştır.

Bor evlerinde ahşap süsleme iç mekanda tavanlarda, dolap ve kapı kanatlarında, gusülhane kapaklarında, duvar lambrilerinde görülür. Dışta ise herhangi bir ahşap malzemeli süslemeye rastlanmaz.

Demir malzemeye ise sokak cephesinde güvenlik amaçlı yapılan kafeslerin, merdiven korkuluklarının ve kapı tokmaklarının dışında rastlanmamaktadır. Pencere kafesleri genellikle 15x15 santimetre boyutlarında kareler oluşturacak şekildedir. Bunun yanı sıra pencere boşluğu dikeyde 15 santimetre aralıklarla bölünerek arasına 'S' motifli demirler konulmuştur. Kimi pencere korkuluklarının ise alt kısmı cumba yapmaktadır. Merdiven korkuluklarında da pencerelere benzer demir işçiliği görülmektedir.

Sokak kapılarının güvenlik dayanımlarının artırılması amacıyla ahşap kanatların üzeri galvanizli saç ile perçinlenerek ve çivilenerek ahşaba tutturulmuştur. Çivilerin kapı üzerine belirli kompozisyonlar takip edilerek yerleştirildiği böylelikle masif kapı yüzeyinde hareketlilik sağlandığı görülmektedir.

Geleneksel evlerde, kullanılan motifler ve motiflerin ortaya çıkarıldığı teknikler aynı olsa da, farklı bakış açılarıyla, farklı ellerden çıkmış olmasının bir göstergesi olarak birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Bor evlerindeki süsleme özellikleri de bu açılardan Anadolu'da ki diğer evlerle benzerlikler ve farklılıklar sergilemektedir.

Tablo 4.1.1	PLAN ÖZELLİKLERİ	MALZEME ÖZELLİKLERİ	CEPHE ÖZELLİKLERİ	SÜSLEME ÖZELLİKLERİ	ÖRNEK PLAN	ÖRNEK GÖRÜNÜŞ
ÇAYCILAR KONAĞI	1- Bodrum, zemin ve 1. kattan oluşur. 2- L planlı olup avlulu bir yapıdır. 3- Haremlik ve selamlık olarak inşaa edilmiştir. 4- Özel merdiveni olan haremlik bölümü ile farklıdır. 5- Güneybatı yönündeki üstü örtülü seyir köşkü ile bu türün seçkin bir örneğini oluşturmaktadır.	1- Ana yapı malzemesi moloz taş ve ahşaptır. 2- Yol cephesinde ortada profilli taş konsollar üzerine oturtulmuş cumba yer alır. 3- Kat arası döşemeler ile pencere, kapı, tavan ve dolaplar ahşaptır. 4- Çatı örtüsü sac kaplı ve kırma çatılıdır.	1- Yol cephesinde alttı ahşap kaplamalı cumbanın çıkıntısının örtüğü giriş eyvanı ayrı bir değer katar. 2- Konağın yol cephelerinde köşeler, giriş eyvanı ve giriş eyvanı üstü cumba yüzeyi koyu renkte yöresel düzgün kesme taş ile kaplıdır. 3- İki kollu mermer basamaklı merdiven seçkindir.	1- Zemin ve üst kat tavan hizalarında dışarı taşırılan taştan silmeler ayrı bir güzellik oluşturmaktadır. 2- Yol cephesinde pencere kenarları taş söve kaplıdır. 3- Avlu duvarının yol cephesi de 1 mt. taş ile kaplıdır. 4- Odalarda özenli bir ahşap işçilikli dolapların yanı sıra üç mutfakta farklılık gösteren taş ocaklar bulunur.		
BİLGENLER KONAĞI (DİSPANSER)	1- Yapı iki katlı ve kısmi bodrumludur. 2- Plan şeması olarak U şeklinde ve avlulu tiptedir. 3- 1. kata iki adet ahşap merdiven ile çıkılmaktadır. 4- Zemin kat hizmet alanları, üst kat oturma alanları olarak planlanmıştır. 5- Avludan eyvana geçişte iki ad. sivri kemer bulunur	1- Ana yapı malzemesi moloz taş ve ahşaptır. 2- Sokak cephesinde 1. kat hizasına kadar kesme taş ile inşa edilmiş olup, diğer cepheler çamur sıvalıdır. 3- Kat arası döşemeler ile pencere, kapı, tavan ve dolaplar ahşaptır. 4- Özgünde düz dam, bilahare kırma çatı ile örtülüdür	1- Yapı dışta sadece sokak cephesinde 1. kat hizasına kadar kesme taş ile inşa edilmiştir. 2- Sokak cephesinde 1. kat hizasında üçer adet ve taş + ahşap konsol ile taşınan iki tane çıkma bulunur. 3- Avlunun doğu cephesinde demir + ahşap korkuluklu balkon bulunur.	1- Kapı üzerinde düzgün kesme taştan üst iki köşesi Osmanlı işlemeli basık sivri kemer bulunmaktadır. 2- Üst katta güneybatı odada tavan göbeği yerinde olmayan ahşap süslemeli bir tavan meycuttur. 3- Üst katta çıkmaların sokağa bakan pencerelerinin demir şebekeleri S biçimli motiflerle bezenmiştir.		
BİLGİNLER KONAĞI	1- Yapı bodrum dahil üç katlı ve bahçelidir. 2- Plan şeması olarak orta sofalı tiptedir. 3- Zemin kattan üç tane giriş kapısı bulunmaktadır. 4- Zemin kat orta sofadan geçilen üçgen holler bulunmaktadır. Bu holler orta sofaya veya diğer sofaya çıkmadan diğer sofaya geçişi sağlamaktadır.	1- Ana yapı malzemesi moloz taş ve ahşaptır. 2- Yapının üç cephesindeki cumbalar ahşap kirişlerle taşınmaktadır. 3- Kat arası döşemeler ile pencere, kapı, tavan ve dolaplar ahşaptır. Ahşap kirişler dikdörtgen kesitlidir. 4- Üst örtü kiremit kaplı ahşap oturtma çatılıdır.	1- Cephe kireç karışımlı toprak sıvayla sıvanmıştır. 2- Dış cephede cumbalar hakim görüntü oluşturur. 3- Kuzeydoğu cephesinden üç katlı, diğer cephelerden iki katlı olarak gözükmektedir. 4- Üç cephede bulunan cumbalarının üzeri kırma çatı şeklinde yapılmış olup üçgen alınlar bulunmaktadır.	1- Sakirgeçsi sofanın tavanı çatılı ahşap kaplamalıdır. Ortasında yıldız şeklinde tavan göbeği bulunur. 2- Ahşap yoğun olarak kullanılmış olup dolap, kapı ve silmelerdeki özenli işçilik dikkat çekmektedir. 3- Üst katta pencerelerin çoğunda S biçimli motiflerle bezenmiş fırfırgiz korkuluklar bulunmaktadır.		
KIZILAY KONAĞI	1- Yapı zemin, bir ve iki olmak üzere üç katlıdır. 2- Plan şeması olarak iç sofalı tiptedir. 3- Zemin kattan bir tane giriş kapısı bulunmaktadır. 4- Zemin kat hizmet alanları, birinci ve ikinci kat oturma alanları olarak planlanmıştır. 5- Zemin kat giriş sofada bir çeşme bulunur.	1- Ana yapı malzemesi moloz taş ve ahşaptır. 2- Yapının yol cephelerinde cumbalar ahşap + taş ile taşınmaktadır. 3- Kat arası döşemeler ile pencere, kapı, tavan ve dolaplar ahşaptır. 4- Üst örtü kırma çatı üzeri sac kaplıdır.	1- Cephe çamur sıva ile sıvanmıştır. 2- Sokak cephesi daha bir özenle ele alınmıştır. 2- Sokak cephesinde 1. kat hizasında üçer adet ve taş + ahşap konsol ile taşınan iki tane çıkma bulunur. 3- Sokak kapısı kesme taştan yapılmış kara taş söve içerisinde bulunan saç kaplı ahşap çift kanatlıdır.	1- Sade ve gösterişten uzak bir yapıdır. 2- 2. katta sokağa doğru tertiplenen çıkmaların sokağa bakan cephelerindeki pencerelerinin demir şebekeleri S biçimli motiflerle bezenmiştir. 3- 2. katta güney ve batıya cepheli odada bulunan ahşap dolap işlemeleri dikkat çekmektedir.		
TUĞRULLAR KONAĞI	1- Yapı zemin ve 1. kat olarak iki katlı ve bahçelidir. 2- Plan şeması olarak iç sofalı tiptedir. 3- Zemin kattan bir tane giriş kapısı bulunmaktadır. 4- 1. katta batıda ve doğuda bulunan mekanların giriş kapısı birasından sonra sofa döşemesi 18 cm yükseğe olarak inşaa edilmiştir.	1- Ana yapı malzemesi moloz taş ve ahşaptır. 2- Yapının sokak cephesindeki cumba ahşap kirişlerle taşınmaktadır. 3- Kat arası döşemeler ile pencere, kapı, tavan ve dolaplar ahşaptır. 4- Özgünde düz dam, bilahare saç çatı ile örtülmüştür.	1- Cephe çamur sıva ile sıvanmıştır. 2- Dış cephede cumba hakim görüntü oluşturur. 3- 1. kat hizasında üç adet ahşap kiriş ve kirişler altında eti böğründe ile taşınan konsol bulunmaktadır. 4- Cumbada bulunan pencereler demir şebekesiz giyotin pencere olarak tertiplenmiştir.	1- Sade ve gösterişten uzak bir yapıdır. 2- Yapıda ahşap yoğun olarak kullanılmış olmakla birlikte üst kat doğu odanın güney duvarında bulunan ahşap dolap süslemesi dikkat çekmektedir. 3- Odaların pencere boşlukları etrafında ve yatayda pencereleri bağlayacak ahşap silmeler mevcuttur.		
DEMİRLER KONAĞI	1- Yapı avlunun kuzey cephesinde tek katlı, güney cephesinde iki katlı, iki bölümlü ve avludur. 2- Plan şeması olarak tek katlı olan iç sofalı, iki katlı olan ise sofasız tiptedir. 3- Avludan bir tane giriş kapısı bulunmaktadır.	1- Ana yapı malzemesi moloz taş ve ahşaptır. 2- 1. kat hizasında güney ve batı oda iç adet ahşap kiriş ve eli böğründeler ile sokağa konsol oluşturur. 3- Kat arası döşemeler ile pencere, kapı, tavan ve dolaplar ahşaptır. 4- Üst örtüleri düz damlıdır.	1- Cephe çamur sıva ile sıvanmıştır. 2- Dış cephede cumba hakim görüntü oluşturur. 3- Sokak kapısı kesme taştan yapılmış üstü kemerli söve içerisinde, ahşap çift kanatlı ve sokak cephesinde saç kaplıdır.	1- Sade ve gösterişten uzak bir yapıdır. 2- 1. katta bulunan pencerelerin tamamı giyotin olup, demir şebekeleri S biçimli motiflerle bezenmiştir. 3- Ahşap kapı ve dolap işçilikleri dikkat çekmektedir.		

Tablo 4.1.1. İncelenen Bor evlerinin plan, malzeme, cephe ve süsleme özelliklerinin karşılaştırılması

4.2. Geleneksel Türk Evi Mimarisinde Bor Evlerinin Yeri

Anadolu topraklarındaki geleneksel evlerde ortak bir bakış açısının izlerini sürmek mümkündür. Farklılıklar ise, yörelerin sağladığı olanakların çeşitliliğindedir. Anadolu'da çeşitli coğrafi konumlar, birbirinden farklı iklim koşulları ve bunlara bağlı olarak çeşitli yapı malzemeleri bulunduğundan dolayı, oluşan ev geleneğinin geniş bir yelpazeye sahip olduğu söylenebilir. Anadolu'nun çeşitli bölgelerindeki evler, biçimleri ve süslemeleri açısından benzerlik ve ayrılık gösteren özelliklere sahiptir. Birbirine çok yakın bölgelerde benzerlikler olabildiği gibi bir o kadar farklılık da söz konusudur. Bu çeşitliliği ekonomik, toplumsal, kültürel, siyasal ve dinsel nedenlere bağlamak mümkündür. Aynı yerleşme alanı içinde değişik inanç ve gelenekten olan insanların bulunması ev yapılanmasında farklı sonuçların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

En genel çerçeveden bakıldığında;

Marmara bölgesindeki geleneksel evlerden Bursa evlerine bakıldığında; Bursa evleri XIX. yüzyıl ortalarına kadar dış sofalı örneklerle gelişmiştir. Ancak pencere camlarının Anadolu da kullanılmaya başlamasından sonra, soğuklardan korunabilmek amacıyla tamamen açık olan sofaları kapatma eğilimi yaygınlaşmıştır. XIX. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren dış sofa iç sofaya dönüşmüş, özellikle karnıyarık türü Bursa evlerinin alt katı kerpiç dolgulu ahşap ya da taş duvarlarla inşa edilmiştir. Üst katlar ahşap karkas, çoğunlukla yan yana dizilmiş düşey dikmelerin arası tuğla dolguludur. Bursa'nın köylerinden Cumalıkızık köyünün ekonomisi tarımsal üretime ve hayvancılığa dayalı bir köy olduğundan, evlerin alt katları ahır olarak düzenlenmiştir. Anadolu'nun çoğu köyünde görülen bu çözüm, hayvanları daha kolay besleyebilme amacına yöneliktir. Bursa'nın ilçesi olan Mudanya da ki evlere baktığımızda ise yoğun olarak zeytincilik yapılan yörede Cumalıkızık da ki evlerin alt katlarındaki ahırların yerini zeytin depoları almıştır. İnsan yaşamına ayrılan üst katlarda ise ipekböcekçiliği yapılan dönemlerde kozalıklar ilave edilmiştir (Sözen, 2001).

Karadeniz bölgesinde yer alan Safranbolu evlerine bakıldığında; Safranbolu evleri açık sofalı/hayatlı ve iç sofalı plan tiplerine sahiptir. Eskiden daha yoğun olan açık sofalı evler, iç sofaya doğru bir değişim geçirmiştir. Safranbolu evlerinin alt ev üst katlarındaki cesur çıkmalar, uzun boylu eli böğründeler, zemin kattaki düzgün aralıklı düşey ya da çapraz havalandırma ızgaraları, yerel ustaların detaylara getirdikleri farklı çözümlerdir. Evlerde geniş aile yapısının gereği olarak oda sayısı fazladır. Safranbolu evinin mekanları ve bu mekanlar arasındaki ilişkiler, insanların günlük yaşamlarındaki

eyleme göre düzenlenmiştir. Mahremiyete önem veren ailelerde haremlik ve selamlık ayrımı vardır. Yapı malzemesi olarak ağırlıklı olarak taş, kerpiç ve ahşap kullanılmıştır (Sözen, 2001).

Ege bölgesindeki Muğla'ya çok yakın sayılabilecek Bodrumda kentsel doku Muğla'dan tümüyle farklıdır. Bodrum evleri kendi içlerinde plan tiplerine göre sınıflandırıldığında kule ev, musandıralı ev ve sakız türü ev olmaz üzere üç ana başlık altında toplanabilir. Kule ev, bugün olmayan kale içindeki eski yerleşmeden kale dışına çıkıldığı dönemlerde uygulanan plan tipidir. Evin planı genellikle kareye yakındır. Üç katlı olan evlerin zemine oturan katı, çoğu kez ahır olarak kullanılır. İnsanların kullanımına ayrılan orta kata dışarıdan bir merdivenle ulaşılır. Üst kattan ulaşılan çatıda, evin duvarlarının bitiminde mazgallar yapılmıştır. Savunma amaçlı bu mazgallar, tüfek koymayı ve nişan almayı kolaylaştırmaktaydı. Musandıralı evler dikdörtgen planlıdır. Genellikle girişte bir ocak bulunur. Alt ev denen bu bölümde, yemek pişirme olanağı sağlanmıştır. Duvarın içinde dar bir yunmalık bulunur. Evin yerden 160-180 santimetre yükseltilmiş bir oturma yeri vardır. Oturma yerinin altı ise depo, ambar ya da kiler olarak kullanılmaktadır. Oturma bölümünde ayrıca yaklaşık 1 m yüksekliğinde bir musandıra bulunmaktadır. Bu tip evler genellikle toprakla uğraşanlar tarafından yaptırılmıştır. Sakız türü evler musandıralı tiplere benzemekle birlikte daha geliştirilmişlerdir. Dikdörtgen planın, gene musandıralı evlerde olduğu gibi uzun kenarından girilir ve kapıdan dar bir aralığa ulaşılır. Buradan sağa ve soldaki odalara geçilebilmektedir. Girişin karşısındaki merdivenden üst kata çıkılmaktadır. Bodrum evleri, Anadolu'nun diğer bölgelerinden oldukça değişik bir toplumsal - kültürel yapının ortaya çıkardığı sonuçlardır (Sözen, 2001).

Doğu Anadolu bölgesinde yer alan Erzurum evleri, Doğu Anadolu bölgesi içerisinde, zemin kattaki " tandır evinin " biçimlendirdiği ev tipini temsil etmektedir. Erzurum evlerini iç avlulu - tandır evli tip olarak tanımlamak mümkündür. Bu plan tipi kendi arasında üç farklı gruba ayrılmaktadır. Tek katlı tip evler, fakir halkın oturduğu bir oda, tandır evi ve diğer mekanlardan meydana gelir. İki katlı tip evler hali vakti yerinde olanların evleridir. Zemin kat planında tandır evinin bulunduğu yere göre alt ve üst kat mekanları düzenlenir. Tandır evinin üzerine kat çıkılamadığı için 1.kat mekanları tandır evine göre genellikle ön tarafta yer alır. Bu evlerde 1. katta değişik tipte küçük sofalar vardır. Çok bölümlü tip veya konaklar ise haremlik ve selamlık olarak düzenlenmiş büyük programlı evlerdir. Tandır evi yine haremlik bölümünü meydana getirir. Selamlığın ayrı bir girişi ve avlusu vardır. Bu evlerde 1. katlardaki sofalar daha

geniş tutularak gerçek bir iç sofa ölçülerine kavuşmuştur. Erzurum evlerinin esas yaşanılan mekanları iklim şartları yüzünden zemin katta toplanmıştır. Türk evinde birinci katın fonksiyonunu burada zemin kat karşılamaktadır. Sokaktan bir kapı ile avluya girilir. Türk evinin açık avlusunun karşılığı burada kapalı bir mekan olarak değerlendirilmiştir. Avluya, tandır evi, oda, ahır, merek gibi mekanlar açılmaktadır. Evler taş duvarların üzerine gelen toprak örtüyle adeta kalın bir kabuk ile çevrelenmiştir. Böylece iklimin şiddetli soğuğuna karşı mimari bir tedbir alınmıştır (Karpuz, 1993).

Güneydoğu Anadolu bölgesindeki Urfa evleri iç avlu etrafında gelişen bir ve iki katlı yapılardır. Evlerin temel özelliği, ortada eyvan ve iki yanında birer odanın yer aldığı simetrik plan anlayışını ana birim olarak ele almasıdır. Eyvanın yapı bütünündeki konumu ve sayısı farklı plan tiplerinin doğmasını sağlamıştır. Zemin kat, bir iç avlu etrafında sıralanan günlük oturma ve servis mekanlarını içerir. Mutfak - tandırlık, ahır - develik, hamam, hela ve yiyecek depoları bu katta yer alır. Üst katta ise günlük işlerden arta kalan zamanlarda oturma, misafir kabul etme, yatma gibi işlevler gören başoda-köşk odası ve diğer odalar bulunur. Bu üst kat mekanları, gezenek adı verilen ve iç avluya merdivenle bağlanan açık bir terasa çıkar. Odaları aydınlatan pencereler, zemin katta iç avluya, diğer katlardaysa her iki uzun kenarlı avluya ve sokağa açılır. Urfa evlerinde strüktür ve bezeme aynı anda aynı malzemeyle çözümlenmiştir. Eyvanın avluya açılan kemer yüzü, pencere, kapı, söve ve lentoları, gezenek çıkmaları, ev sahibinin sosyo ekonomik düzeyini yansıtacak taş süsleme alanlarıdır (Sözen, 2001).

Akdeniz bölgesindeki Antalya'da evler faydalı rüzgarları evlere itebilen gölgeli dar sokakların üzerinde sıralanmış dış sofalı evlerdir. Bu evlere develerin, atların geçebileceği büyüklükte kapılardan girilir. Bu kapılardan ulaşılan mekan, avlu, taşlık ya da meyve sebze bahçeleridir. Taşlık, bahçenin zemin katta evin içine giren bölümüdür. Evlerin iç mekan düzeni çoğunlukla dış sofa\açık sofadır. Üst katta yer alan ve taşlıktan bir merdivenle ulaşılan sofa, odalara geçişi sağlayan, ayrıca köşk, eyvan, seki gibi yerden biraz daha yükseltilmiş özel köşelerin oluşturulmasıyla manzara seyretmeye ve dinlenmeye olanak sağlayan önemli bir mekandır. Çoğu kez I, L ya da U biçimindedir. Sofalar genellikle bahçeye yöneliktir. Odalar ise Türk evinin çeşitli bölgelerinde rastlanan düzene sahiptir. Akdeniz bölgesinde yer alan Akseki ve Ormana evleri de taş ve ahşabın ustalıklı kullanımı ve cephedeki dengesiyle diğer yörelerden ayrılan bir mimari oluşturur. Strüktürel yapı elemanları, geçmeli ahşap parmaklıklar, odalardaki

duvar nişleri ve oyma kapılardaki ahşap işçilikleri, özenli bir mimarinin ürünüdür (Sözen, 2001).

İç Anadolu bölgesinde Anadolu'nun tipik evlerine en iyi örnek Konya'da bulunur. Yapı sistemi bakımından ilk çağlardan beri değişmeden uygulanan kerpiç geçerliliğini sürdürürken, plan tipleri bakımından kentlerde Türk geleneklerinin ve yaşam kültürünün etkileri görülmektedir. Ev tiplerini, hayatlı ve sofalı olmak üzere başlıca iki ana bölümde incelemek mümkündür. Konya çevresinde hayat, yüksek avlu duvarlarından girildiğinde ön bahçenin, evin girişi için havuzlu mekan olarak düzenlenmiş bölümüdür. Buna benzer mekanlara diğer bazı bölgelerde avlu denir. Hayat gölgeliksiz sokakların tersine ağaçlı, çiçekli, insana ferahlık veren bir mekandır. Bu gruptaki evler, tek katlı, ,iki, katlı ve mabeynli olarak kendi içlerinde alt gruplara ayrılabilir. Tek katlı evlerde yaşamaya ayrılan ev mekanları, hayat döşemesinden 1-1.5 metre kadar yükseltilerek kurulmuştur. Alt katta meydana gelen bodrum, odun ve araç gereç depolama yeridir. İki katlı evlerde yaşama mekanı, düşeyde iki bölüme ayrılmıştır. Bu tiplerde alt kat döşemesi hayat döşemesiyle aynı düzeydedir. Alt kattaki odaların bir bölümü yaşama bir bölümü depolama amacıyla kullanılır. Evlerin üst katlarına dışarıdan ahşap bir merdivenle çıkılmaktadır. Mabeynli evler küçük ve tek katlıdır. Tüm yaşama mekanı iki odadan ibarettir. İki odaya girişi sağlayan ve evin ortasına rastlayan, mabeyn mekanıdır. Sofalı evlerin hayatlı olanlara oranla çok daha büyük olmaları, yaşayanların zenginlikleriyle açıklanabilir. Konya'nın varlıklı ailelerinin büyük bahçeler içinde yaptırdıkları evlerin hemen hemen tümü sofalıdır. Sofalı evler tam olarak Konya evi karakteristiğinde değildir. Planlar hayatlıların tersine büyük ölçüde simetriktir. Mabeyne karşılık, giriş yönünde bina boyuna uzayan bir sofa yer almıştır. Bu tür sofalar, Türk evi plan tiplerinde karnıyarık olarak tanımlanan iç sofaya karşılıktır. (Sözen, 2001)

Bor yarı kurak karasal iklimin etkisi altındaki orta Anadolu'da yer almaktadır. Orta Anadolu'nun iklim özelliklerinden dolayı evler çoğunlukla orta sofalı olarak planlanmıştır. Bor genelinde ahşap ve taş kolay bulunan malzeme olmasından dolayı yapılarda kullanılan temel malzemeler taş, ahşap ve kerpiç olmuştur. Kerpiçle taş arası geçişi yansıtan bu örnekler yöreye özgüdür. Orta Anadolu da yer alan Sivas, Ankara, Kayseri, Konya Evleri incelendiğinde benzer plan tiplerine sahip oldukları, malzeme ve yapım teknikleri olarak yöresel özelliklere sahip oldukları görülmektedir.

5. SONUÇ

Geleneksel Bor evleri yapıldıkları dönemin kültürünü, sosyal ve ekonomik yapısını günümüze yansıtmakta, tarihi ve yaşam değerlerini artırmaktadır. Bor'da tespit edilen evlerin planlarına bakıldığında genel olarak karnıyarık olarak ta tabir edilen orta sofalı plan tipine sahip olduğu görülmektedir. Malzeme ve yapım teknikleri olarak bölgede kolay bulunan malzemeler tercih edilerek uygulamaları yöresel ustalara yaptırılmıştır. Süsleme ve cephe özelliklerine bakıldığında oldukça sade bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. İç mekanda ise tavan, dolap, merdiven, kapı ve pencerelerde ahşap süslemelerin ve kalem işi süslemelerin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda Bor'da tespit edilen evlerin plan, malzeme ve yapım teknikleri, cephe özellikleri, süsleme özellikleri yönünden geleneksel Türk evi özelliklerini taşıdığı görülmektedir.

Geleneksel Türk evi kültürel değerlerimizin oluştuğu Türk kültür hayatının merkezidir. Kültür mirasımızın en değerli varlıklarıdır. Tarihimize ışık tutan bu yapılar, aynı fonksiyonlarını koruyarak, herhangi bir bozulmaya uğramadan gelecek nesillere aktarılırsa bu kültür değerlerimizin devamlılığı sağlanmış olur.

Tanımlamaya çalışılan tarihi, mimari ve estetik değerleri olan bu evlerin korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Ancak günümüzün ekonomik koşulları, hızlı değişen kentleşme ve insanların yaşamındaki farklılaşma gibi pek çok nedenlerle bu yapılar kullanılmamakta ve bu da yapıların giderek bozulmasına yol açmaktadır. Bor evleri gibi korunmaya değer kültür varlıklarımızın korunması yalnızca tarihi yapıların değil, aynı zamanda tarihi süreç içinde birikerek günümüze kadar gelebilmiş mimari ve estetik açıdan zengin çevrelerle birlikte koruma altına alınarak, amacına uygun koruma planlarının yapılması ile sağlanabilir.

Bu yüksek lisans çalışmasının amacı Bor evlerinin geleneksel özelliklerini ortaya çıkararak, rölöve ve resimlerle tespitlerini yaparak kültür tarihimize kazandırmaktır. Bu çalışma ileride yapılacak araştırmalara kaynak olacaktır.

KAYNAKLAR

Acar, E., 1996, Anadolu'daki tarih öncesi çağlardan tunç çağı sonuna kadar konut ve yerleşim, Türk Tarih Vakfı Yayınları, Habitat II, İstanbul.

Acun, H., 2005, Bozok Sancağı (Yozgat ili)'nda Türk Mimarisi. Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Akın, N., 2001, Balkanlarda Osmanlı Dönemi Konutları, İstanbul.

Aksoylu, S., Kepsutlu, G., 1993, Eskişehir Odun Pazarı Evleri, Yapı Dergisi, Sayı: 139, Sayfa: 63, YEM Yayınları, İstanbul.

Altuner, H., 1999, Niğde Evleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Anonim, 1993, Türkiye Tarihi Evleri, Türk Evi ve Biz, İstanbul.

Arseven, C.E., "Türk Sanatı Tarihi", VII. Fasikül, Maarif Basımevi, İstanbul.

Ayaz, A., 2003, Seydişehir Tarihi, Konya.

Azezli, G., 2009 19.yy de Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Bakır, İ., Alkan Bala, H., 1998, Konya'da Ev Mimarisinin Değişimi, Yeni İpekyolu Dergisi Sayı: 1, Sayfa: 245, Konya Ticaret Odası Yayınları, Konya.

Bektaş C., 1996, Türk Evi, İstanbul.

Berk C., 1951, Konya Evleri, İstanbul.

Bilget N. B., 1993, Sivas Evleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Bor, Türk Ansiklopedisi c. VII, s. 298, Maarif basımevi 1955, Ankara.

Büyükmıhçı G., 2005, Kayseri'de Yaşam & Konut Kültürü, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri.

Cezar, M., 1977, Anadolu öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık, İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Durgun, Y., 2006, Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Eldem, S.H., 1954, Türk Evi Plan Tipleri, İstanbul.

Eldem, S.H.,1984, Türk Evi Osmanlı Dönemi 1, Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları, İstanbul.

Eldem, S.H.,1986, Türk Evi Osmanlı Dönemi 2, Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları, İstanbul.

Eldem, S.H., 1987, Türk Evi Osmanlı Dönemi 3, Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları, İstanbul.

Eyüpgiller, K.K., 1997, Geleneksel Konut Mimarisi ve Korunması, Yapı Dergisi, Sayı: 184, Sayfa: 64, YEM Yayınları, İstanbul.

Günay, R.,1999, Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri, İstanbul.

Hasol, D., 1990, Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yem Yayınevi, İstanbul.

İlgün, Ş., 2007, Geleneksel Yozgat Evleri, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

İmamoğlu V., 1992, Geleneksel Kayseri Evleri, Halk Bankası Yayınları, İstanbul.

İncesakal, M., 1998, Geleneksel Konya Bağ Evleri, Yeni İpekyolu Dergisi, Sayı: 1, Sayfa: 223, Konya Ticaret Odası Yayınları, Konya.

Kara, N., 1987, " Bor Yerleşkesinin Tarihsel Süreç İçinde Gelişimi " Basılmamış Lisans Üstü Tezi, Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karpuz, H.,1993, Türk İslam Mimarisinde Erzurum Evleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Konya Bölge İdare Mahkemesi 1999/2398 esas no' lu dava dosyası bilirkişi raporu.

Kuban, D., 1995, The Turkısh Hayat House, İstanbul.

Kuban, D., 1976, Sanat Tarihimizin Sorunları, Çağdaş Yayınları, İstanbul.

Kunduracı O., 2007, Muğla-Yatağan çevresindeki Türk devri mimarisi ve el sanatları. Muğla Valiliği Kültür Yayını, Muğla.

Küçükerman, Ö., 1995, Anadolu Mirasında Türk Evi, İstanbul.

Küçükerman Ö., 1973 Anadolu'daki Geleneksel Türk Evinde Odalar, İstanbul.

Nevşehir Kültür ve Tabiat ve Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü Arşivi.

Niğde Valiliği Kültür Envanteri, 2010, Niğde.

Özdeniz, M.B., İlter T., 1998, Geçmişten Geleceğe Yöresel Harran Mimarisi, Yapı Dergisi, Sayı: 198, Sayfa: 94, YEM Yayınları, İstanbul.

Özkarcı, M., 2001, Niğde'de Türk Mimarisi, Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu (Türk Tarih Kurumu) Yayınları, Ankara.

Sözen, M., 2001,Türklerde Ev Kültürü, İstanbul.

Turgut, H., 1996, Geleneksel Malatya Evleri, Yapı dergisi, Sayı: 181, Sayfa: 84, YEM Yayınları, İstanbul.

Turgut, H., 1997, Geleneksel Malatya Evleri Kültür ve Mekan, Yapı Dergisi, Sayı: 186, Sayfa: 74, YEM Yayınları, İstanbul.

Ulular, A.B., 2006, Konya da Geleneksel Konutta Mutfak, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Ulusoy, M., 2007, Geleneksel Konya Evleri ve Avrupa Etkisi, Konya.

Ulusoy, M., 2001, Dış Sofalı Plan Tipinde Geleneksel Bir Konya Evi, Yeni İpekyolu Dergisi, Sayı: 4, Sayfa: 245, Konya Ticaret Odası Yayınları, Konya.

Yürekli, H., 2005, Türk Evi, Gözlemler – Yorumlar, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	**:**	Mehmet Selçuk GÜROL
Uyruğu	**:**	T. C.
Doğum Yeri ve Tarihi	**:**	Niğde 22.04.1976
Telefon	**:**	0 533 731 72 47
Faks	**:**	0 388 233 47 46
e-mail	**:**	msgurol@hotmail.com

EĞİTİM

Derece		**Adı, İlçe, İl**	**Bitirme Yılı**
Lise	:	Şehit Nuri Pamir Lisesi, Bor, Niğde	1992
Üniversite	:	Selçuk Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Merkez, Konya	1996

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	**Kurum**	**Görevi**
1996 - 1997	Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü	Mimar-Raportör
1997 - 2003	Niğde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü	Mimar
2003 - 2009	Niğde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü	Proje Şube Müdürü
2009 - 2010	Niğde Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü	Yapım Şube Müdürü
2010 - 2015	Niğde Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	Müdür Yardımcısı
2015 -	Niğde Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü	Mimar

YABANCI DİLLER

İngilizce

YAYINLAR

Eroğlu, B., Gürol, M.S., 2016, Geleneksel Bor Evlerinden Bir Örnek-Bilgenler Konağı, Mimaran Dergisi Sayı: 13, Sayfa: 9, Mimarlar Odası Konya Şubesi Yayınları, Konya.